

PÉTER H. MÁRIA

GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS A FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEMEN
1872–1919 KÖZÖTT

PÉTER H. MÁRIA

GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS
A FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEMEN
1872–1919 KÖZÖTT

KOLOZSVÁR, 2019

Megjelent az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályának anyagi támogatásával.

Támogatók:

© Péter H. Mária, 2019
Erdélyi Múzeum-Egyesület

Kiadja az Erdélyi Múzeum-Egyesület
Felelős kiadó: Biró Annamária

Lektor: dr. László Márton
Szerkesztette: Biró Annamária
Korrektúra: András Zselyke
Tördelőszerkesztő: Virág Péter
Borítóterv: Bodó Zalán

Nyomdai munkálatok: F&F INTERNATIONAL Kft., Gyergyószentmiklós
Felelős vezető: Ambrus Enikő ügyvezető igazgató

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PÉTER, MÁRIA H.

Gyógyszerészképzés a Ferenc József Tudományegyetemen 1872-1919 között / Péter H. Mária. - Cluj-Napoca : Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2019

Index

ISBN 978-606-739-122-0

TARTALOM

Előszó (dr. KAPRONCZAY Katalin).....	7
Bevezető gondolatok (dr. LÁSZLÓ Márton).....	9
1. Az egyetemi gyógyszerészképzést megelőző fontosabb rendeletek áttekintése.....	11
2. A kolozsvári egyetem megalakulása után megjelent, a gyógyszerészképzésre vonatkozó rendeletek.....	12
3. A gyógyszerészképzés menete a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen.....	18
4. A gyógyszerészhallgatók vizsgáztatására alakult bizottságok.....	20
5. Az egyetemi gyógyszerészképzésben részt vevő intézetek és az oktatott tantárgyak tanárai..	21
6. A gyógyszerészettan-hallgatók száma, aránya az összes hallgatóéhoz viszonyítva a FJTE-n.....	35
7. A kolozsvári FJTE-n oklevelet kapott gyógyszerésznők.....	40
8. Gyógyszerészek doktori képzése, a FJTE-n gyógyszerészdoktori képesítést kapott gyógyszerészek. Doktori értekezések.....	44
9. Gyógyszerészettan-hallgatók egyesületei a FJTE keretében.....	49
10. Egyetemi pályadíjak a gyógyszerészhallgatók érdekeltségében.....	52
11. Ösztöndíj gyógyszerészhallgatók számára.....	54
12. Példák azon kiváló gyógyszerészek közül, akik 1872–1919 között a FJTE-n oklevelet kaptak, és későbbi szakmai vagy egyéb tevékenységükkel sikereket értek el.....	55
13. A FJTE elmenekülése Kolozsvárról.....	60
14. A gyógyszerészképzés folytatása Szegeden. Erdélyi származású gyógyszerészhallgatók Szegeden.....	62
15. Következtetések.....	65
1. melléklet. Kolozsváron a FJTE-n gyógyszerészmesteri oklevelet kaptak 1872–1919 között.....	67
2. melléklet. 4. táblázat: a FJTE-n doktori fokozatot kapott gyógyszerészek 1877–1918 között.....	81
Rövidítések.....	87
Személynévmutató.....	88
Rezumat.....	92
Summary.....	94
A szerzőről	
Szakmai életrajz.....	96
Díjak és elismerések.....	96
Publikációs jegyzék.....	97
Képjegyzék.....	103
Köszönetnyilvánítás.....	103

ELŐSZÓ

Kolozsvár felsőszintű oktatásban való részvétele már a XVIII. században megindult. Mária Terézia átfogó egészségügyi rendeletének végrehajtása csak megfelelő számú szakember által vált megvalósíthatóvá, ezért oktatáspolitikája is erőteljes változást, fejlődést kívánt. A nagyszombati magyar egyetem orvosi karának létrehozása (1769) volt az első lépés ez irányba, de hamarosan felmerült egy második magyar egyetem alapításának gondolata, szükségessége. Erdély, egész pontosan Kolozsvár mutatkozott a legalkalmasabb helyszínnek, ahol a jezsuita rend főiskolája – némi átszervezés után – megfelelőnek ígérkezett a terv megvalósítására. A Habsburg birodalmi szemlélet azonban számban korlátozta a felsőszintű intézetek számát, így a lembergi egyetem megalapítása után (1781) Kolozsváron már csak főiskola-jellegű tanintézet létesítését engedélyezték. Az intézmény líceumból, jogakadémiából és sebészeti intézetből állt. Csak a bölcsleleti alapképzést nyújtó líceum elvégzése után lehetett a jogi, illetve a sebészeti képzésre jelentkezni, így alkotott egységet az intézmény szerkezete. A sebészi tanintézet az 1775. január 26-án kelt uralkodói rendelet nyomán kezdte meg működését. Az orvos-sebészi tanintézet felépítése, szervezete, jogállása, elnevezése, tanrendje az idők során változásokon esett át, de egészen az 1872. évi XIX. törvény életbelépéséig – a kolozsvári magyar királyi egyetem felállításáig – eredményesen működött. A négy karral létrehozott kolozsvári egyetemen már az induláskor helyet kapott a gyógyszerészek képzése is.

A kolozsvári gyógyszerészképzés mintegy fél évszázados történetét – az 1872–1919 közötti időszak – dolgozta fel legújabb művében Péter H. Mária rendkívüli részletességgel és alaposággal. Megismertet a gyógyszerészek képzését szabályozó rendeletekkel mind az egyetemi képzést megelőző, mind az azt követő időszak vonatkozásában. A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem gyógyszerészképzésének menetét (tekintettel a kezdeti időszak „karközi” jellegére), a képzésben részt vevő intézeteket és az oktatókat, a szigorlatok és egyéb vizsgakötelezettségek formái és tartalmi elemeit egyaránt teljes részletességgel feltárja a szerző. Külön fejezetet szentel a vizsgáztatóbizottságok feladatának, személyi összetételének, a sikeres záróvizgát tett gyógyszerészek hivatalos minősítésének, eskütételük részletes ismertetésének.

Az összeállítás gerince, a leterjedelmesebb és egyben legtöbb – csak levéltári kutatásokkal feltárható – információt tartalmazó részei a hallgatói névsorok. Ezek tematikus rendszerezésben feltárják az egyes időszakok hallgatói adatait (születési hely, egyetemi tanulmányainak ideje, oklevelének kelte, a diploma által elért cím). Részletes képet kapunk a képzésben részt vevő és diplomát elért női hallgatókról, a szakma tudományos elismerését bizonyító doktorképzésről, a doktori címet elnyert gyógyszerészekről.

A hallgatók életében minden időszakban fontos szerepet tölthettek be az egyetem keretein belül létrehozott érdekvédelmi egyesületek, a tanulóikhoz anyagi segítséget nyújtó alapítványok, ösztöndíjak, a különféle témában meghirdetett pályázatok. Minderről szintén pontos és részletes beszámolót olvashatunk a kötetben.

Ahogy a tudománytörténetben, az orvoslás történetében számos esetben már megtörtént, a történelmi események, a politikai döntések a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem létét és működését is alapjaiban megváltoztatták. 1918 decemberében került Kolozsvár román uralom alá. Az egyetem ugyan megkísérelte, hogy a korábbi keretek között működjön, de ez csakhamar lehetetlenné vált. Az egyetem vezetése és tanári kara megtagadta, hogy a román államnak hűség- esküt tegyen, ezért katonai erővel a tanárokat eltávolították, az épületeket teljes berendezésükkel, a megalapítandó román egyetem részére lefoglalták. Ezzel Kolozsváron a m. kir. Ferenc József

Tudományegyetem tevékenységének első szakasza lezárult. A trianoni békekötés értelmében Romániához csatolt Kolozsvárról az 1921. évi XXV. törvénycikk életbe léptetése után a Ferenc József Tudományegyetemet Szegedre helyezték át. A Szegedre áttelepített egyetem nemcsak nevében vállalta a jogutódlást, tanszemélyzetének többsége is a kolozsvári egyetem oktatója volt, ahogyan az első években a hallgatók jelentős hányada szintén a volt kolozsvári egyetem hallgatóiból került ki. Péter H. Mária tanulmányának befejező részében áttekinti ezt az „átmeneti” korszakot is, kiemelve azon előadókat, és nyomon követve azokat a hallgatókat, akik a kolozsvári egyetem működési elveit, szellemiségét követték Szegeden is.

Péter H. Mária ismét egy olyan munka összeállításával ajándékozta meg a gyógyszerészettörténetet, amelynek jelentős része eddig kevésbé ismert levéltári adatközlés. A tanulmányt az anyag feldolgozása, formába öntése, a sokirányú szempontok alapján készült táblázatok, statisztikák egyaránt az erdélyi gyógyszerészet múltját feltáró alapvető, nélkülözhetetlen forrásai közé emeli. A szerző korábban megjelent köteteinek sorában egy újabb értékes láncszem a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen folyó gyógyszerészképzés történetét nyomon követő munka.

Budapest, 2019. február 20.

dr. KAPRONCZAY Katalin, PhD,
orvostörténész, művelődéstörténész,
a Magyar Orvostörténelmi Társaság vezetőségi tagja,
az MTA Orvostörténelmi Munkabizottságának tagja

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A mű tudományos alapossággal és monografikus igénnyel dolgozza fel a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen (a továbbiakban: FJTE) 1872–1919 között zajló gyógyszerészképzés történetét.

A szerző az első fejezetben a 18. és 19. században a gyógyszerészképzésre vonatkozó jogi szabályozást taglalja, ezt követi a FJTE 1872. évi megalakulásától 1919-ig terjedő időszak idevágó rendelkezéseinek ismertetése. A két fejezet külön érdekessége annak a 19. század végi folyamatnak az ismertetése, amely eredményeképpen 1895-től nők is gyógyszerésztan-hallgatók lehettek.

„A gyógyszerészképzés menete a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen” c. fejezet a képzés szerkezetét, a tanított tantárgyakat taglalja. A következő fejezet a hallgatók vizsgáztatására alakult bizottságok összetételét, tagjait, majd a képzésben résztvevő intézeteket, és az oktatott tantárgyak tanárait ismerteti. A szerző részletesen taglalja a tanárok kiemelkedő tudományos eredményeit, előadasmódjukat, tudományos pályájukat is. De olvashatunk itt a gyógyszerészképzést is érintő intézményi változásokról (eleinte nem volt önálló kar, hanem a Matematika–Természettudományi, illetve az Orvosi Karon folytatták tanulmányaikat), építkezésekről, az egyetemi gyógyszerterről, amely a kolozsvári klinikák gyógyszerzsükségletét is biztosította. A fejezet tartalmazza az egyetemi gyógyszerter munkatársait és alkalmazottait és azok adatait ismertető táblázatot is.

A gyógyszerésztan-hallgatók száma, aránya az összes hallgatószámhoz viszonyítva a FJTE-n című fejezet taglalja a gyógyszerészhallgatók arányát, ennek része az egyetem teljes, 1872-től 1917-ig terjedő működési időszaka vonatkozó adatainak táblázatos formában történő bemutatása is, valamint az egyetemen gyógyszerészeti oklevelet kapó összes hallgató névjegyzéke!

A szerző külön fejezetben foglalkozik a FJTE-n oklevelet kapott gyógyszerésznőkkel, táblázatban összesítette a hallgatók nevét, születési helyét és idejét, illetve a gyógyszerészmesteri eskü letételének időpontját.

Az ezt követő fejezet a gyógyszerészek doktori képzését taglalja, táblázatban közölve az ezt a tudományos fokozatot megszerző hallgatók adatait, és taglalva néhány ismertebb, Kolozsváron doktori oklevelet szerző gyógyszerész tudományos pályáját és munkásságát is.

Egyik legérdekesebb fejezet a gyógyszerész-hallgatóknak is helyet biztosító egyetemi egyesületeket tevékenységét taglalja, különös tekintettel a Gyógyszerésztan-hallgatók Segély- és Önképző Egyletére, valamint annak a gyógyszerésztörténeti múzeum létrehozásában játszott szerepére.

Ezt követően a szerző ismerteti az egyetemi hallgatók számára meghirdetett egyetemi pályadíjak rendszerét, néhány gyógyszerésztan-hallgató ebben elért eredményeit, valamint a rendelkezésre álló ösztöndíjakat.

Külön fejezetben foglalkozik a szerző a FJTE-n oklevelet szerzett kimagasló szakmai tevékenységet folytató gyógyszerészekkel.

Az utolsó előtti fejezet a FJTE Kolozsvárról történő elűzését ismerteti, majd a gyógyszerészképzés Szegeden történő folytatását. Ennek része egy táblázat azon hallgatók adataival, akik Szegeden kaptak oklevelet, de visszatértek Erdélybe.

Következtetésében a szerző jelentősnek értékeli a FJTE gyógyszerészképzési tevékenységét, hiszen ennek eredményeképpen megnövekedett az okleveles gyógyszerészek száma, és növekedett a gyógyszerészek szakmai színvonala.

A kötet hiánypótló, hiszen ebben a témában önálló kiadvány még nem jelent meg. Ugyanakkor monografikus igénnyel íródott, hiszen pl. tartalmazza az egyetem kolozsvári működésének 47

esztendejére a teljes gyógyszerészhallgatói névsort, de részletesek az oktató tanárok életpályájával, munkásságával foglalkozó részek is.

Marosvásárhely, 2019. február 17.

dr. LÁSZLÓ Márton
levéltáros,
Románia Országos Levéltára,
Maros Megyei Hivatal

1. AZ EGYETEMI GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉST MEGELŐZŐ FONTOSABB RENDELETEK ÁTTEKINTÉSE

A kötelező egyetemi oktatás bevezetése előtt a gyógyszerészet szabad foglalkozás (*ars libera*) volt, a patikák felállításához az engedélyt a városi magisztrátus adta meg. A gyógyszerészek képzése 1770 előtt nemcsak hogy egyetemi tanulmányokhoz nem volt kötve, hanem még alapvető iskolai képzettséget sem írtak elő, csupán rendeletekkel szabályozták. Nem volt meghatározva a jelölt iskolai előképzettsége, sem életkora, csupán annyi, hogy kívánatos a tizennegyedik életév betöltése és a jó iskolai előmenetel is. Aki a gyógyszerészi pályára akart lépni, és megfelelt ezeknek a feltételeknek, az beállt tanulónak („*tiro*”-nak) egy patikába. A patikai gyakornoki időt „*tirocinium*”-nak nevezték. Többévi gyakornoki idő után gyógyszerészsegéd lett, majd miután a megyei tisztiorvos előtt levizsgázott, teljes jogú gyógyszerész lett. Később tanfolyam elvégzését írták elő, ami után vizsgát kellett tenni egy olyan bizottság előtt, melynek tagjai közt már gyógyszerészek is voltak. Az egyetemi gyógyszerészképzésre csak azok iratkozhattak be, akik már előzőleg több évig gyógyszerértárban dolgoztak, és az ún. *tirocinális* vizsgájukat sikeresen letették.¹

Az **1839.** április 16-án az 1695. számú és az **1840.** január 6-án kelt 72.139. számú rendeletek meghatározták a gyógyszerészgyakornoki képzés feltételeit és szabályait a jelöltek egységes felkészülése céljából, bevezették a gyakornoki tanfolyamot. Mindkét rendelet a gyakornoki felvételhez négy gimnáziumi osztály elvégzését követelte, az utóbbi pedig szigorításul a kitűnő érdemjegyet is előírta.

1851-ben valósult meg a képzés két évre történő felemelése. Így tulajdonképpen az egyetemi gyógyszerészképzés a magiszter vizsgát megelőző tanfolyamból nőtt ki. Éveken át a gyógyszerészek egyetemi képzése és a régi, céhszerű gyakorlati képzés egymás mellett létezett. Ekkor a gyógyszerértárban letöltött gyakorlati időt követő tirocinális vizsga sikeres letétele gyógyszerészi tevékenységre jogosította a jelöltet, az egyetemi oktatásban való részvétel csak gyógyszerértár tulajdonlásához és gyógyszerértár vezetéséhez volt követelmény.²

1872. szeptember 17-én Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter a kolozsvári egyetem alapításával kapcsolatos törvényjavaslatot az Országgyűlés elé terjesztette. A Parlament által elfogadott **1872. évi XIX. törvényt** az uralkodó, Ferenc József október 12-én szentesítette. A törvény 1 §-a szerint „*Kolozsvárott a tanszabadság elvének alapján Magyar Királyi Tudományegyetem állítatik fel*”. Az egyetemet négy karral hozták létre: 1. jogi és államtudományi, 2. orvosi, 3. bölcsészeti, nyelvi és történettudományi, és 4. matematikai és természettudományi karokkal. 1881-ben felvette a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem nevet.

1 BALÁZS Péter, *Egészségügyi szabályozás a XVIII. század végén. Magyar Királyság és Erdély*, I–II., Bp., Magyar Tudománytörténeti és Egészségtudományi Intézet, 2016, I., 185; II., 308.

2 ERŐS István, *Szegedi gyógyszerészképzés múltja, jelene és jövője = 90 éves a szegedi gyógyszerészképzés*, szerk. ERŐS István, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, 2011, 8–16.

2. A KOLOZSVÁRI EGYETEM MEGALAKULÁSA UTÁN MEGJELENT, A GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉSRE VONATKOZÓ RENDELETEK

Az **1876. évi XIV. törvénycikk** XVI. fejezetének 124. paragrafusa gyógyszerészi vonatkozású, miszerint a gyógyszerészet közegészségügyi intézmény, a 129. paragrafusa pedig a gyógyszerész-képzésre vonatkozott. Eszerint gyógyszerértarat csak az kezelhet, aki érvényes gyógyszerészmesteri vagy gyógyszerésztudori oklevéllel rendelkezik.³ Továbbá előírta a gyógyszerészgyakornokok képzésének tárgyát, a gyakornoki vizsga menetét, a segédi időt, amelyek az egyetemi képzés előtti időre vonatkoztak, valamint a gyógyszerésztudori fokozat elérhetőségének feltételeit. Azok a gyógyszerészmesterek, akik érettségi vizsgával rendelkeztek, egy újabb tanulmányi év után megkaphatták a gyógyszerészdoktori (*gyógyszerésztudori*) oklevelet. Ezt az évet a vegytani, a gyógyszer-tani és a közegészségtani intézetben kellett eltölteniük, illetve 1-1 félévig laboratóriumi gyakorla-tonokon is részt kellett venniük.

1877-ben Genersich Antal, a Ferenc József Tudományegyetem (továbbiakban FJTE) akkori rektora javaslatot tett a doktori diplomák szövegére a következőkkel: A *Hungarica* után írják be *Claudiopolitana*, az *Augustissimus Principibus* helyett: *ab Augustissimo Imperratore et Rege nostro Apostolico Francisco Josephina I. virtute articuli XIX. Dieta ani MDCCCLXXII – nobis*, és végül *Budapestini* helyett *Claudiopolis* szerepeljen a kiadandó okleveleken.

Kezdetben, az egyetemi oktatás beindulásakor, az első tanévekben a beiratkozott gyógyszerész-hallgatók az órarend szerint előírt előadásokat a két kar, így a Matematika–Természettudományi és az Orvosi Kar hallgatóival együtt hallgatták.

1880. július 13-án megjelent a gyógyszerészhallgatók szigorlati rendjének módosítása.

1883. június 2-án a vallás- és közoktatásügyi miniszter kiadta a **18.556.** számú rendeletet, mely előírta, hogy a következő tanévtől kezdődően a tanárok a gyógyszerészhallgatók számára külön előadásokat kell, hogy tartsanak.

1887. november 15-én **Trefort Ágoston**, az akkori vallás- és közoktatási miniszter által kiadott **35 222.** sz. rendelet még egy követelményt tartalmaz: „*A jelölt jó egészséggel, különösen jó látással és hallással rendelkezzen*”. Továbbá kötelezővé tette előzetesen hat gimnáziumi osztály elvégzését jó eredménnyel.⁴

1888-ban az uralkodó jóváhagyott még egy új szabályrendeletet, mely az egyetemre felveendő gyógyszerészjelöltek előképzéséről szólt. Ez továbbá előírta, hogy az ellenőrző bizottságban első-sorban egyetemi tanárok jelenléte szükséges. Bár kétségtelen, hogy ez a szabályrendelet haladás-t jelentett, mégis szükségessé vált az, hogy az egyetemi gyógyszerészképzés előzetesen nagyobb is-koláztatást igényeljen.

1888. november hó 3-án a vallás- és közoktatásügyi miniszter a **45.588.** számú alatti rende-letemben felhívta az Orvostudományi Kar figyelmét, hogy az akkor érvényben levő szigorlati szabály-rendelet előnyeit és hátrányait – ami már 15 éve fennállt – helyes lenne, ha az orvoskari tanártes-

3 HÖGYES Endre (szerk.), *Emlékkönyv a budapesti királyi magyar Tudományegyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről*, Bp., Athenaeum, 1896, 964–976.

4 *A magyar gyógyszerészetre vonatkozó törvények és szabályok gyűjteménye*, 2. rész. (1888–1892), szerk. SCHÉDY Sándor, Bp., Rochbach-Eggenberger, 1893.

tület tanulmányozná; bírálná és ellenőrizné a szabályzatot, majd módosításainak javaslatát megindokolná.⁵

Ennek következtében az Orvostudományi Kar teljesen új szigorlati szabályrendeletet dolgozott ki, melyet megerősítés végett felterjesztett. Az új szabály szerkesztésénél nem csak az akkor érvényben levők minden részletét vették fontolóra, hanem felhívták a figyelmet azokra a tényezőkre is, melyek a hallgatókra nézve már a tanfolyam alatt is fontosak, hogy később felelősségteljes hivatásuknak megfelelhessenek. Ezért olyan intézkedéseket javasolt az Orvosi Kar, melyek biztosítani tudják, hogy a jelöltek csak akkor részesüljenek valamilyen szakmai oktatásban, ha előbb tanújelét adják annak, hogy valóban a szükséges előismeretek birtokában vannak.

Ennek alapján **1888**-ban Kolozsváron beindult egy előkészítő tanfolyam, melynek szervezői **Gáspár János** és **Tothmayer Ferenc** egyetemi tanársegédek voltak. Már az első évben 20-an iratkoztak be, 1889-ben már 37-en jelentkeztek, 1890-ben 46 hallgatója volt a tanfolyamnak. A létszám növekedése a tanfolyam iránti érdeklődést bizonyította. A gyakornoki vizsgákat mindig augusztus 25. és szeptember 2. között tartották.

1890-ben a FJTE Orvostudományi Kara és a Matematika–Természettudományi Kar tanárai a gyógyszerészhallgató részére egy alaposabb képzést célzó, új gyógyszerészeti szigorlati szabályzatot dolgoztak ki és terjesztettek fel.

1892-ben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a **35.985.** számú rendeletével szabályozta a gyógyszerészhallgatók kiképzését. Ezek szerint, minden gyógyszerész vezetője gyakornokok kiképzése céljából felvehetett olyan személyeket, melyek a 6 gimnáziumi, reál- vagy polgári iskolai osztályt jó eredménnyel végezték el. A gyógyszerészt vezető gyógyszerésznek pontos nyilvántartást kellett vezetni gyakornokáról, és gondoskodnia kellett annak szakmai felkészüléséről az ott eltöltött 3 vagy 2 év alatt. Ezt követően a gyakornokoknak egy vizsgalóbizottság előtt gyakorlati és szóbeli vizsgát kellett tenniük. Ilyen bizottság csak Budapesten és Kolozsváron működött. Tagjai egyetemi tanárok (fizika- vagy vegytan-, gyógyszerész- vagy növénytan-) voltak, két gyakorló gyógyszerésszel együtt, akiket a v.- és közoktatásügyi miniszter nevezett ki 3 évre. A vizsgát két részből állt: gyakorlati és szóbeli részből. A sikeresen vizsgázott gyakornokok esküt tettek és ezután 2 évig dolgozhattak tovább gyógyszerésztárakban, segédi minőségben. Ezt a segédi időt az egyetemi tanulmányok előtt vagy után is lehetett tölteni. Ez a rendelet 1914-ig volt érvényben.⁶

Kezdetben, az egyetemi oktatás beindulásakor, az első tanévekben a beiratkozott gyógyszerészhallgatók az órarend szerint előírt eladásokat a két kar, így a Matematika–Természettudományi és az Orvosi Kar hallgatóival együtt hallgatták.

1892. augusztus 9-én megjelent a **35.985.** számú miniszteri rendelet, amely lényeges változást hozott a gyógyszerészhallgatók, illetve a gyógyszerészhallgatók képzésére vonatkozóan.⁷ Ez tulajdonképpen egy szabályzat volt, amely előírta az egyetemi felvételt, a tanfolyam tartalmát, az elővizsgálatokat, szigorlatokat és a gyógyszerésztudorságra vonatkozó előírásokat.⁸ A gyakornokságra való felvételt az 1853. évi szabályzatban megkívtant 4 gimnáziumi előképzettségről fel-emelték 6 gimnáziumi osztályra (polgári iskolai osztály esetén latin nyelvből különbözetet kellett

5 KLUG Nándor, *Beszéd = Beszédék, melyek a kolozsvári FJTE MDCCCXC–XCI tanévi rectora és tanácsának beiktatása és a tanév megnyitása alkalmából 1890-ik évi szeptember 14-én tartattak*, Kolozsvár, 1890, 10–11.

6 *90 éves a szegedi gyógyszerészképzés*, szerk. ERŐS István, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, 2011.

7 SZENTGYÖRGYI István, *A magyar gyógyszerészképzés iránya a XIX. század második felében*, *Communications de historia artis medicinae*, 1969, 51–53, 183–196.

8 *Szabályzat a gyógyszerésznövendékek egyetemi kiképzése tárgyában*, A Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatala (továbbiakban MvROL), Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 591. sz. iratsomó.

tenni), a gyakornoki időt pedig három évre terjesztették ki. Kivételt csak az érettségivel rendelkezők képeztek, akiknél elégséges volt a két év. A tisztí főorvos felügyelete alá helyezték az ellenőrzést. Ezt követően is a gyakornoki vizsgát csak két helyen – Budapesten és Kolozsváron – lehetett letenni egy-egy olyan bizottság előtt, melynek tagjai két tanár (fizika- vagy kémia-, gyógyszerismerme- vagy botanika-) és két gyógyszerész. Ez esetben is a vizsga gyakorlati és szóbeli részből állt. Az egyetemre való felvétel feltétele továbbra is a gyógyszerészgyakornoki végbizonyítvány (*tirocinális bizonyítvány*) volt.

1892. szeptember 9-én életbe lépett a gyógyszerészmesterek *tudori* (doktori) fokozatának elnyerését szabályozó rendelet is. Csak az érettségi bizonyítvánnyal rendelkező gyógyszerészmesterek nyerhették el a gyógyszerésztudori oklevelet, akkor, ha legalább egy tanévet még az egyetemen töltöttek, és ez idő alatt a vegytani, gyógyszerertani és közegészségtani tanintézetekben 2, illetőleg 1-1 félévig laboratóriumi munkát végeztek, és ez idő alatt az említett tárgyak valamelyikéből saját vizsgálataik alapján doktori értekezést írtak. A doktori értekezést az orvoskari dékán mint elnök és a vegytan, illetve az értekezés tárgya szerint a gyógyszerismerme vagy közegészségtan tanáraiból álló 3 tagú bizottság bírálta, és annak elfogadását szótöbbséggel határozta meg. Az értekezést ki kellett nyomtatni és bemutatni. Elfogadás esetén következett a felavatás szintén a vizsgáztatóbizottság előtt.⁹

1892. november 27-én Trefort Ágost miniszter jóváhagyta a budapesti egyetem bölcsészeti és a kolozsvári mennyiség- és természettudományi karoknál tartandó doktori szigorlatokról szóló szabályzatot. Ugyanekkor lépett életbe a gyógyszerésznövendékek egyetemi kiképzetésére vonatkozó új szabályzat is, amely előírta az egyetemi felvétel feltételeit, az egyetemi gyógyszerészképzés menetét, a kétéves egyetemi oktatás tantárgyait, az elővizsgálatok, az elméleti és gyakorlati szigorlatok sikeres letételének követelményeit, a gyógyszerésztudori fokozat elérhetőségét, a felesketés, illetve felavatás szabályait. Az új tanulmányi és szigorlati szabályok bevezetésével nőtt az egyetem szerepe és felelőssége, és ezzel a gyógyszerészképzést is magasabb szintre emelte.¹⁰

A gyógyszerésztan-hallgatók az Orvosi Karon az utolsó szigorlatukat egy „gyógyszerészmesteri szigorlati bizottság” előtt tették le, ennek sikere után „*magister pharmaciae*” címet kaptak, ugyanekkor gyógyszerészmesterré eskették fel őket.¹¹

Az **1893. május 27-én** kiadott **24.856.** számú rendelet a gyógyszerészmesteri oklevelek latin nyelvű szövegét írta elő.

1895-től Budapesten és Kolozsváron beindult egy-egy hivatalos gyakornoki tanfolyam. A kolozsvári gyakornoki tanfolyam vezetőtanára a kezdetektől **Nyiredy Géza** volt, mintegy huszonhét évén át haláláig, 1914 júniusáig. Ő volt a tanfolyam lelke, szervezője és vezetője. Egyben a vegytan és a fizika elméleti és gyakorlati oktatását is ő végezte, a növénytant **Ruzitska Béla**, a gyógyszerismeretet **Jakabházy Zsigmond** tanította. 1901-ben **Orient Gyula** és **Konrádi Dániel** neve is szerepelt az előadók közt. 1918-ban **Orient Gyula** lett a tanfolyam vezetője, az egyetemi tanárok közül **Issekutz Hugó** és **Ferencz Áron** kapcsolódott be a gyakornoki képzésbe. Kolozsváron a gyakornoki tanfolyam 1919-ig folyamatos volt.

A gyakornoki tanfolyam végeztével a résztvevők a gyógyszerészségügyi vizsgálatbizottság előtt tették le a „*tirocinális*” vizsgájukat. A Kolozsváron működő vizsgáztatóbizottság tagjait – ugyanúgy, mint Budapesten – szintén a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezte ki három évre a fizika vagy a vegytan és a gyógyszerertan vagy a növénytan egyetemi tanárai közül. Ha a gyakornok

9 HALMAI JÁNOS, *A korszerű gyógyszerészképzés kialakulása Magyarországon. 1876–1945*, Orvostörténeti Közlemények, 1969, 51–53, 207–209.

10 HÓGYES (szerk.), *i. m.*

11 KEMPLER KURT, *A magyarországi gyógyszerészet rövid története*, Gyógyszerészet, 28(1984), 9. sz., 321–323.

sikeresen vizsgázott, latin nyelvű bizonyítványt kapott. Őket a „nem okleveles gyógyszerész” cím illette meg, és gyógyszerárakban beosztottként, két évig segédként, illetve alkalmazottként dolgozhattak. A kolozsvári tanfolyam rendszerességének eredményeképpen Erdélyben jelentősen megnövekedett a nem okleveles gyógyszerészek száma, akik alkalmazottként, de elődeiknél már sokkal magasabb képesítéssel dolgozhattak tovább, hisz azok, akik nem vehettek részt ilyen tanfolyamokon, csak az egyes gyógyszerárakban eltöltött gyakornoki évek során nyert szakmai tapasztalatokkal és gyakorlattal rendelkeztek.

Hasonló számú miniszteri rendelettel még egy szabályzat is megjelent a gyógyszerésznövendékek egyetemi képzése tárgyában. Eszerint az egyetemi képzésre csak az jelentkezhetett, aki igazolni is tudta, hogy sikeresen tette le a *tirocinális* vizsgáját. Ha esetleg még nem töltötte le a segédi idejének teljes részét, beiratkozhatott, és egyetemi tanulmányai után oklevelet is kaphatott, azonban gyógyszerár nyitására, vezetésére, kezelésére nem nyerhetett engedélyt, csak a segédi idő teljes letöltése után.

Már az **1880-as évektől** kezdve folyt a vita a nőknek érettségi vizgára bocsáttatása kérdésében. A XIX–XX. század fordulóján már komoly küzdelmet folytattak a nők és a női szervezetek azzal a céllal, hogy a társadalommal elismertessék jogukat a felsőbb szintű tanulmányokhoz. **Brassai Sámuel**, a FJTE akkori rektora leköszönő beszédében tolmácsolta az egyetemi tanácsnak véleményét, hogy a nők érettségi vizgára bocsáthatók. Ugyanekkor az egyetem tanácsa azt is kérte a minisztertől, hogy a gyógyszerészhallgatók tényleges katonai szolgálati évüket Kolozsváron tölthessék.¹²

1895. február 14-én a minisztérium **65.719.** szám alatt átiratot intézett a budapesti és a kolozsvári tudományegyetemek tanácsaihoz, melyben szakvéleményadásra szólította fel őket e kérdésben. Elsősorban a bölcsészeti és orvosi karokhoz fordult, tegyék tanácskozási tárgyává, hogyan valósítható meg a nők számára a gyógyszerési oklevél elnyerése, milyen lehetőség van a nők latin nyelvismeretének megszerzésére.

Közben **1895. november 18-án** Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a nők egyetemi tanulmányainak kérdésében nyilatkozva, semlegesítette az eddigi fenntartást: „*alaptalannak bizonyult azon félelem, hogy a nőknek a férfiakkal együttléte az egyetemi tanulmányok alatt erkölcsi és tanügyi szempontokból káros következményű leend*”. Ugyanekkor kérést is terjesztettek elő az uralkodóhoz.

1895. november 26-án megjelent **Wlassics Gyula** vallás- és közoktatásügyi miniszter **63.520.** számú rendelete, mely lehetővé tette a nőknek rendkívüli hallgatókká leendő felvételénél követhető eljárást. A fiatalok iskoláztatását képező két iskolatípus közti különbség megmutatkozott az érettségi vizsga tárgyában és tartalmában is. Azonos vizsgaszerkezet és értékelés vált szükségessé a fiúk és a lányok érettségi vizsgáját illetően. Ez természetesen összefonódott a lányok egyetemi képzésének engedélyezésével is. **De Gerando Antonina**, aki 1880–1912 között a kolozsvári állami felsőbb leányiskola igazgatónöje volt, többször is hangsúlyozta, hogy a nők középoktatásának a fiúk középoktatásával egyenlő színvonalúnak kell lennie.¹³

Még **1895-ben** jelent meg a **72.039.** számú miniszteri rendelet a nők középiskolai tanulmányaira vonatkozóan. Ennek értelmében a nők a középiskolák magántanulóiként a latin nyelvet elsajátíthatták. Így elhárult az akadály, hogy részt vehessenek az orvosi, illetve gyógyszerészeti

12 *Beszéd, melyek a kolozsvári m. k. Tudományegyetem 1880–1881 tanévi rectora és tanácsának beiktatása és a tanév megnyitása alkalmából szeptember 12-én tartottak*, Kolozsvár, 1880, 19.

13 KERESZTY Orsolya, *A nők középfokú oktatása a kolozsvári községi/állami felsőbb leányiskolában a dualizmus kori Magyarországon*, Magiszter, 2007, ősz–tél, <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/12.pdf> (Utolsó megnézés: 2019. 03. 12.)

egyetemi képzésben. A nők számára, a felsőoktatási intézmények bizonyos típusainak látogatását engedélyező miniszteri rendelet után, néhány nap eltéréssel, egy újabb rendelet jelent meg, „*leányoknak érettségi vizsgálatára bocsátása és a polgári vagy felsőbb leányiskolából a középiskolába átlé-
pése tárgyában*”.

Ezt követően, **1895. december 19-én Wlassics Gyula** vallás- és közoktatásügyi miniszter átiratban értesítette a budapesti és a kolozsvári egyetem tanácsát erről: „... *A megváltozott társadalmi és művelődési viszonyok arra kényszerítették a nőket, hogy az eddig megszokott foglalkozások helyett más, a megélhetést jobban biztosító kereset után lássanak és az e célra szükséges ismereteket elsajátítsák. [...] A kiváló tehetségű és a tudományos pályára hajlammal bíró nőknek a tudományos pályákra való bocsátása nem akadályozza a nő hivatásának a betöltését. A tudás, a műveltség csak fokozza a belátást, a tapintatot, a családi élet igényeinek okos mérlegelését és a gyermekek nevelésének a színvonala pedig lényegesen emelkedik majd. [...] A magyar nők szellemi tehetség, akaraterő és szorgalom tekintetében pedig egyenlő helyen foglalnak el a művelt külföld nőivel. [...] A fő cél az, hogy a legkiválóbb értelmi erővel és a tudományos pályákra hajlammal bíró nők előtt ne legyen elzárva a tudományos pálya. [...]*”.

1895. december 31-én végül megjelent **Wlassics Gyula** vallás- és közoktatásügyi miniszter **65.719.** számú újabb rendelete, mely szerint a nők is részesülhetnek bölcsészeti, orvosi és gyógyszerészeti egyetemi képzésben, és ezeknek megfelelően orvosi, gyógyszerészi, illetve tanári oklevelet szerezhetnek.

Kolozsváron a FJTE tanári testületében a miniszternek ez a rendelete nagy meglepetést szült, hiszen a rendelet megjelenése előtt, az itt oktató orvosprofesszorok részéről, már támogató vélemények jelentek meg.¹⁴

Ezzel beindult a nők felvétele a kolozsvári FJTE-nek két karára, a Matematika–Természettudományi és az Orvosi Karra. Az elkövetkező évek folyamán az okleveles gyógyszerésznők száma pedig, ha kismértékben is, de növekedni kezdett. Bár ez a rendelet határozott haladást jelentett a női oktatás kibővítése terén, továbbra is szükség volt leánygimnáziumok létrehozására, ami a nőknek nemcsak segítséget jelentett volna, de biztosította volna a latin nyelv olyan méretű ismeretét, melyre a gyógyszerészetre jelentkező hölgyeknek szükségük lett volna.

1896. szeptember 25-én 52.897. szám alatt az egyetemi adjunktusok ügykörére és szolgálati viszonyainak rendezésére vonatkozó rendeletet adtak ki.

1896. november 26-án jelent meg a **63.520.** számú rendelet, amely a nőknek a rendkívüli hallgatókká való felvételénél követendő eljárásról intézkedett.

1898. szeptember 20-án a FJTE tanévnyitóján **Lechner Károly** leköszönő rektor a következőket mondta:

„... *A lefolyt tanévben jelentkezett egyetemünkön az első nő a Mennyiségtan–Természettudományi Karnál, mint rendes hallgató, óhajtásom, hogy minél nagyobb számban az igazi művelődés szükségének belső érzete vezesse hozzánk e hazarésznek fiatal hölgyeit! A tudományt szomjazó nők számára egyetemünk kapui tárva nyitva lesznek mindenkoron*”.¹⁵

1912-ben jelent meg a **105.597.** számú miniszteri rendelet, mely szerint az érettségizett jelölteknek a kétéves gyógyszerészeti gyakorlat, majd 3 hónapos gyakornoki tanfolyam elvégzése után gyakornoki vizsgát kell tenniük. Ezután gyógyszerészgyakornoki végbizonyítványt (*Testimonium tirocinale*) kaptak, és beiratkozhattak a Matematikai és Természettudományi Karra. Itt a számukra előírt tantárgyak előadásainak hallgatása, a kötelező gyakorlatok elvégzése után fizikából, általános

14 GENERSICH Antal, *Lehetnek-e nők orvosok?*, Magyar Polgár, 1880, 15.

15 *Beszédek melyek a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem MDCCCXCVIII–XCIX tanévi rektorra és tanácsának beiktatása és a tanév megnyitása alkalmából 1898. évi szeptember hó 25-én tartattak*, Kolozsvár, 1898, 27.

és szervesen kémiaiából, valamint növénytanból vizsgáltak. Ezt nevezték *gyógyszerészi elővizsgának*. Ennek sikeres letétele után beiratkozhattak az Orvostudományi Karra, ahol gyógyszerészi vegytanból, gyógyszerismeretből, közegészségtanból és gyógyszerészetből folytatták tanulmányaikat. Sikeres gyakorlati és elméleti szigorlataik után a gyógyszerészi eskü letétele következett, és az Orvostudományi Kar dékánja által kiállított oklevelet kaptak. Az egyetemi tanulmányok befejeztével mint okleveles gyógyszerészeknek gyógyszerértárban még 3, később már csak 2 éven át kellett dolgozniuk, majd gyógyszerészetből és egészségügyi jogszabályokból úgynevezett *approbációs vizsgát* kellett tenniük. Ezáltal jogot nyertek gyógyszerértár önálló vezetésére mint teljes jogú gyógyszerészek.

1914. augusztus 11-én megjelent a **112.745.** számú miniszteri rendelet, amely a gyógyszerészhallgatók egyetemi képzésére és a gyógyszerész-doktorátusra vonatkozó változásokat közölte.¹⁶ Az egyetemi gyógyszerészi tanfolyamot változatlanul kétévesnek tartotta meg, de az alapfeltételek között a gimnáziumi érettségi is (reáliskola esetén latin nyelvből külön érettségi) szerepelt. Előírta a doktorátusra vonatkozó jogszabályokat, újból rendezte a gyógyszerészdoktori cím elnyerésének körülményeit is. Ekkor a diplomázás után további 2 éven át 1 fő tárgyat és 2 melléktárgyat kellett hallgatni az egyetemen, majd az elkészített értekezést 3 példányban nyomtatva benyújtani. Ha az egyetem az értekezést elfogadta, mindhárom tantárgyból szigorlatot kellett tenni, ezután következett a doktorrá avatás.¹⁷ Továbbra is érvényben volt az egyetemi oktatást követő 3 év gyakorlat utáni *approbációs vizsga* letétele, ami gyógyszerértárvezetésre jogosított fel. A vizsga két részből állt, gyakorlatból és elméletből. A gyakorlati részben a jelöltnek egy vagy több galenusi készítményt, azonosságát és tisztaságát kellett megvizsgálni, és hatóanyag-tartalmát meghatározni az érvényben levő Magyar gyógyszerkönyv előírásai alapján. Az elméleti részben pedig bizonyítania kellett, hogy a gyógyszerértári rendtartásra vonatkozó összes törvényt, szabályokat, rendeleteket és utasításokat ismeri. A sikeres vizsga eredményét a gyógyszerész oklevelére záradékkal rávezették, és a vizsgabizottság elnöke (orvoskari dékán) hitelesítette. Gyógyszerértári jogért való folyamodáskor az oklevelet csak ilyen záradékkal fogadták el. Sikertelenség esetén hat hónap múlva meg lehetett ismételni a vizsgát. Ennek az új rendeletnek azért volt jelentősége, mert általa, hogy az *approbációs vizsgán* a jelölt a 3 év alatt elsajátított ismereteiről is beszámolt, növelte a gyógyszerértári gyakorlat fontosságát. Így, változatlanul 5 év lett a gyógyszerértári gyakorlat, 2 év az elméleti oktatás, és az *approbációs vizsga* fejezte be a gyógyszerészképzést.¹⁸ Ez a reform 1940-ig volt érvényben.

1914 szeptemberében az előbbi rendelettel együtt kiadták a **159.589.** számú körrendelet, ez foglalkozik a gyógyszerész-doktorátus új szabályaival. Eszerint azoknak a gyógyszerészeknek, akik el szeretnék nyerni ezt a fokozatot, még négy félévig egyetemi tanulmányokkal kell foglalkozniuk, amelyek alapján doktori értekezésüket kell elkészíteniük, majd egy szóbeli szigorlatot tenni. Ezt követi a doktorrá avatás, ami az orvoskari vizsgáztató bizottság előtt történik, az elnök jelenlétében.¹⁹

16 *Szabályzat a gyógyszerésznövendékek egyetemi kiképzése tárgyában*, Jóváhagyott 1914. aug. 11-én Ó Cs. és Apostoli Királyi Felségének Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával. Kiadott a vallás és közoktatásügyi miniszter 112.745/1914. számú rendeletével, Kolozsvár, 1915, 1–15.

17 RÁDÓCZY Gyula, *A magyarországi gyógyszerészképzés fejlődése*, Communicationes de historia artis medicinae 1987, 117–120, 39–68.

18 RÉTHELYI József, *A gyógyszerészet tankönyve kezdők részére. Negyedik könyv: A gyógyszerészet jogszabályainak compendiuma. A gyógyszerészyakornoki és feljogosító (approbáció) vizsgára készülő jelöltek használatára*, Bp., Athenaeum, 1910, 58–62.

19 *Gyógyszerészek zsebnaptára az 1915-ik évre* (44. évf.) szerk. VARSÁGH Zoltán, KORITSÁNSZKY Ottó, Bp., 1914, 81–83.

3. A GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS MENETE A KOLOZSVÁRI FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEMEN

A magyarországi egyetemi gyógyszerészképzéssel és előzményeivel már több közlemény és könyv is foglalkozott. Ezek szerzői megemlítik az 1872-ben Kolozsváron beindult egyetemi gyógyszerészképzést megelőző lehetőségeket, valamint az akkori egyetemi tanrendbe beillő gyógyszerészképzés formáját is. Közülük néhányat közlésük időrendi sorrendjében ismertetünk, melyeknek pontos és tényfeltáró adatai hozzásegítenek a kolozsvári egyetemi gyógyszerészképzés megértéséhez. Így Rádóczy Gyula,²⁰ Zalai Károly,²¹ Minker Emil,²² Erős István,²³ Kapronczay Károly²⁴ szerzők munkái az egyetemi gyógyszerészképzés kialakulását, fejlődését, új tárgykörökkel való bővülését tárgyalták, bemutatva a kezdetektől azokat az egyetemi oktatókat is, akik hozzájárultak az okleveles gyógyszerészek képzéséhez, valamint számuk növeléséhez.

1872. szeptember 17-én Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter a kolozsvári egyetem alapításával kapcsolatos törvényjavaslatot az Országgyűlés elé terjesztette. A Parlament által elfogadott **1872. évi XIX. törvényt** az akkori uralkodó, Ferenc József október 12-én szentesítette. A törvény 1. §-a szerint „*Kolozsvárott a tanszabadság elvének alapján Magyar Királyi Tudományegyetem állíttatik fel*”. Az egyetemet négy karral hozták létre: 1. Jogi és Államtudományi, 2. Orvosi, 3. Bölcsészeti, Nyelvi és Történettudományi, és 4. Matematikai és Természettudományi Karokkal. 1881-ben felvette a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem nevet.

Ekkor az egyetemi gyógyszerészképzésnek karközi jellege volt. A gyógyszerészi tevékenység és ennek megfelelően az okleveles gyógyszerészek képzése is széles körű felkészítést igényelt. Így a természettudományi területekhez (kémia, fizika, matematika stb.) tartozó tantárgyak (diszciplínák) és az orvosi vonatkozású tárgyak (anatómia, élettan, gyógyszerteran, közegészségtan) tanulmányozása is szükségessé vált. Mivel mindezen tantárgyaknak az oktatása gyógyszerészhallgatók számára önálló intézetek létrehozása, fenntartása formájában csaknem lehetetlen volt, így az egyetem a két rokon kar, a Matematika–Természettudományi és az Orvostudományi Kar segítségét vette igénybe. Egészen a XX. század közepéig a gyógyszerészképzést nem egy önálló gyógyszerésztudományi kar biztosította, hanem az említett két kar együttesen. Csak 1948-ban, illetve 1950-es években alakultak önálló gyógyszerésztudományi karok az orvosi egyetemek keretében.

Így tehát 1872 és 1919 között a gyógyszerésztan-hallgatók képzésében a Matematika–Természettudományi, valamint az Orvostudományi Kar vett részt. E két karra kinevezett tanárok és az általuk vezetett intézetek biztosították két tanéven keresztül a gyógyszerészhallgatók oktatását. Bár az évek folyamán a gyógyszerészhallgatókra, a gyógyszerészképzésre vonatkozó szabályok sokat változtak, az egyetemi képzés továbbra is kétéves maradt. Az első év a Matematika–Természettudományi Karon az alapismeretek elsajátításához járult hozzá, míg a második évben az Orvosi

20 RÁDÓCZY Gyula, *A magyarországi gyógyszerészképzés fejlődése, i. m.*

21 ZALAI Károly, *Az önálló gyógyszerészi hivatás kialakulása Európában*, Gyógyszerészet, 1991, 401–412.

22 MINKER Emil, *Szeged egyetemének elődei*, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2003, 61–88.

23 *A szegedi gyógyszerészképzés és a Szegedi Gyógyszerésztudományi Kar története*, szerk. ERŐS István, Szeged, JATEPress, 2007, 10–31.

24 KAPRONCZAY Károly, *A hazai gyógyszerészképzés kezdetei = Fejezetek a magyar gyógyszerészet történetéből*, szerk. KAPRONCZAY Károly, KAPRONCZAY Katalin, Budapest, Magyar Tudománytörténeti és Egészségtudományi Intézet, 2016, 62–75.

Kar keretébe tartozó néhány intézet tanárai által tartott előadásokat és gyakorlatokat látogatták a gyógyszerészhallgatók. Így Kolozsváron is a gyógyszerészhallgatók először a Matematika–Természettudományi Karon egy évig tanulták a képzésükhöz szükséges alaptantárgyakat. Az első tanévben ezeket az alaptantárgyakat a gyógyszerészhallgatóknak neves természettudósok tanították: **Abt Antal** a természettant (a fizikát), **Kanitz Ágost** a növénytant, **Entz Géza**, majd **Apáthy István** az állattant, **Koch Antal**, majd **Szádeczky-Kardoss Gyula** az ásványtant, **Fleischer Antal** és utána **Fabinyi Rudolf** a kémiai tantárgyakat. Az I. tanév első félévi tantárgyai természettan, állattan és ásványtan, voltak heti 5-5 órában. A második félévben vegytani gyakorlatok heti 15 órában, általános és kísérleti vegytan heti 5 órában, továbbá növénytan elméleti és gyakorlati növénymeghatározásokkal és szövettani vizsgálatokkal együtt heti 5 órában. Az elővizsgálatokat a Matematika–Természettudományi Karon kellett letenniük, mégpedig természettanból az I. félév végén, vegytanból és növénytanból a II. félév végén. Az elővizsgálatokon a bizottság elnöke mindig a Matematika–Természettudományi Kar dékánja, a bizottság tagjai pedig a miniszter által kijelölt szaktanárok voltak. A hallgatók az elért eredményeikről bizonyítványt kaptak. Az első évet sikeresen elvégzett hallgatóknak az Orvosi Karon a II. tanévi beiratkozáskor ezt be kellett mutatniuk.

A második tanévben a gyógyszerismeretet először **Ajtai Kováts Sándor**, a gyógyszerteran tanára tanította. Őt követte **Lóte József**, és végül **Jakabházy Zsigmond**. A később bevezetett közegészségtan első tanára **Rózsahegy Aladár** volt, később pedig **Rigler Gusztáv**. Az egyes tantárgyak óraszámai többször is változtak a tantárgyak anyagainak minősége és mennyisége miatt, illetve az előadótanár igényének megfelelően.

A II. éves gyógyszerészhallgatók az Orvosi Karon tették le az előírt gyógyszerészi gyakorlati és elméleti szigorlatokat. A vizsgáztatóbizottság elnöke a mindenkori orvoskari dékán volt, rajta kívül még egy vagy két miniszteri küldött és egy vagy két gyakorló gyógyszerész is részt vett a jelöltek tudásának elbírálásában. A gyakorlati szigorlaton az elemző és gyógyszerészeti vegytan, valamint a gyógyszerismereti tudásukat ellenőrizték. Az elméleti szigorlat tárgyai az általános és gyógyszerismereti vegytan, a gyógyszerismeret és a gyógyszerészeti műtan voltak. Ha mindezekből sikeresen vizsgázott a jelölt, következett a felesketés (eskütétel) a bizottság elnöke és tagjai jelenlétében, majd a gyógyszerészmesteri (*magister pharmaciae*) diploma átvétele.

A Ferenc József Tudományegyetem főépülete (régi képeslap)

4. A GYÓGYSZERÉSZHALLGATÓK VIZSGÁZTATÁSÁRA ALAKULT BIZOTTSÁGOK

A FJTE keretében a gyógyszerészhallgatók vizsgáztatására három bizottság megalakulására volt szükség.

Elsőként a **gyógyszerészgyakornokokat vizsgáló bizottság**ot említjük meg. Ez az egyetemi oktatásra felvételt kérő jelöltek részére alakult. Az addig eltöltött gyakorlati évek alatt szerzett tudásukról kellett beszámolniuk. E bizottság elnökének **Fabinyi Rudolf** r. ny. tanárt, tagjaivá **Bókay Árpád** r. ny. és **Hintz György** magántanárt három évre nevezte ki a vallás- és közoktatási miniszter. Működésének a Vegytani Intézet adott helyet. Később, a vallás- és közoktatási miniszter a bizottság tagjaivá még két egyetemi tanárt és egy kolozsvári gyógyszerészt is kinevezett. Így az 1890/91-es tanévtől a bizottságban Bókay Árpád és Hintz György tanárok mellett, mint gyakorló gyógyszerész, **Wolf János** is részt vett. Az előbbieken kívül 1893 és 1897 között a bizottság tagjai közt volt még **Löte József** és **Széky Miklós** gyógyszerész. 1898-ban Löte József, Issekutz Hugó és Széky Miklós voltak a bizottság tanári tagjai. Az 1913/14-es tanévtől az 1918/19-es évekkel bezárólag a bizottság tanári tagjai **Jakabházy Zsigmond**, **Ruzitska Béla** és **Széki Tibor** voltak, valamint gyakorló gyógyszerészként **Czetz Dénes**.

Az egyetemi gyógyszerészhallgatóknak két szigorlatot írtak elő, ezek közül az elsőt a Matematika–Természettudományi Karon, a másodikat az Orvosi Karon tették le, ez utóbbi gyakorlati és elméleti vizsgából állott. A bizottságoknak elnökei a Matematika–Természettudományi, illetve az Orvosi Kar dékánjai voltak, a tagjai pedig az évek folyamán többször is változtak.

Gyógyszerészhallgatók elővizsgálatainak bizottsága. A Matematika–Természettudományi Karon 1882 óta az elsőéves gyógyszerészhallgatók részére előírt szigorlatot *elővizsgálat*nak nevezték el. Ennek elnöke a Matematika–Természettudományi Kar mindenkori dékánja volt, a bizottság tagjait általában 3 egyetemi tanár és 1 gyógyszerész képezte. Így például az 1900/01-es tanévben tagjai voltak **Abt Antal**, **Fabinyi Rudolf**, **Löte József**, **Apáthy István**, **Ruzitska Béla** és **Richter Aladár** tanárok. Az 1902/03-as tanévben a bizottság tagjai közt találjuk **Fabinyi Rudolf**, **Pfeiffer Péter** tanárokat, 1903/04-ben még ezeken kívül bizottsági tag volt **Borbás Vince** tanár is, az 1905/06-os tanévben ismét bővült a bizottság, tagjai közt találjuk az előbbieken kívül még **Tangl Károly** tanárt is. Az 1913/14-es és az 1914/15-ös tanévben ismét bővítették a bizottsági tagok sorát **Páter Béla** tanárral, 1915/16-ban Páter Béla helyett **Györffy István** lett bizottsági tag, és az 1917/18-as tanévtől az 1918/19-es tanévvel bezárólag a tagok között még **Ortvy Rudolf** tanár is megtalálható.

Gyógyszerészmesteri szigorlatoknál működő bizottság. A szigorlat ez alkalommal is két részből állott: gyakorlati és elméleti vizsgából. A bizottságnak az elnöke a mindenkori orvoskari dékán volt. Tagjai között az oktató szaktanárokon kívül kormányképviselők is voltak, ezek az idők folyamán többször is változtak: így **Udránszky László** ny. r. tanár; **Löte József** ny. r. tanár, **Issekutz Hugó** magántanár.

Az 1899/1900-as tanévtől kezdve a bizottságban kormányképviselő **Rigler Gusztáv** és **Széky Miklós** volt, tagjai pedig **Fabinyi Rudolf**, majd **Löte József** és **Issekutz Hugó** voltak egészen az 1914/15-ös tanévig. Az ezt követő tanévben **Jakabházy Zsigmonddal** bővül a bizottság, majd az 1918/19-es tanévben még **Ferencz Áronnal**.

Az 1916/17-es tanévtől kezdve mindvégig, az 1918/19-es tanévig, a kormány képviselői **Rigler Gusztáv** tanár és **Tanács József** gyógyszerész, aki egy kolozsvári gyógyszertár tulajdonosa volt, a tagok közt csak **Fabinyi Rudolf** és **Jakabházy Zsigmond** tanárok szerepeltek.

5. AZ EGYETEMI GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉSBEN RÉSZT VEVŐ INTÉZETEK ÉS AZ OKTATOTT TANTÁRGYAK TANÁRAI²⁵

Mint említettük, az egyetemi gyógyszerészképzés keretében az elsőéves hallgatók a Matematika–Természettudományi Karon végezték tanulmányaikat. A számukra fontos alapképzéshez hozzájáruló tantárgyak közül itt tanították az *általános kísérleti természettant* (ma fizikának nevezzük) is, melynek előadásait **Abt Antal** (1828–1902) tartotta heti 5 órában, gyakran kísérleti bemutatásokkal. Ő Budapestről jött, és már 1872. szeptember 29-én ny. r. tanárrá és a Természettani Intézet igazgatójává nevezték ki. Három alkalommal volt a Matematika–Természettudományi Kar dékánja (1872/73, 1886/87 és 1890/91) és 1883/84-ben a FJTE rektori tisztségét is viselte. A Hógyes Endre által 1876-ban létrehozott Kolozsvári Orvos-, Természettudományi Társulat Orvos- és Természettudományi Szakosztálynak is elnöke volt.

1902. április 2-i halála után munkatársát, **Pfeiffer Péter** (1862–1947) adjunktust nevezték ki, aki tanulmányait már a FJTE-n végezte (1880–1884), doktori oklevelét 1884-ben ugyanitt szerezte meg. *Az elektromosság és a mágnesség kísérleti tana* tárgyából 1902-től magántanár. 1904. október 10-én a gyakorlati fizika ny. rk. tanárává és az intézet helyettes igazgatójának, 1917. március 7-én pedig ny. r. tanárrá nevezték ki. Az 1917/18. tanévtől kezdve gyógyszerészettan-hallgatóknak ő tartotta az *Általános kísérleti természettan* c. előadásokat heti 5 órában, egészen az 1918/19-es tanévvel bezárólag. A bekövetkezett hatalomváltás következtében ő is Szegedre távozott, 1921-től ott folytatta oktatói munkáját, ahol dékán és prodeán is volt, az 1922/23-as tanévben a rektori tisztséget is betöltötte.

Tangl Károly (1869–1940) a budapesti Eötvös-iskola képviselőjeként került Kolozsvárra. 1903-ban sikerrel pályázta meg a kolozsvári *Kísérleti Fizikaintézet* egyik állását. Nyilvános rendes tanárnak 1903. augusztus hó 24-én nevezték ki. A *kísérleti természettani gyakorlatok* óráit még 1916-ban megtartotta, majd Pestre távozott. Tudományos munkára serkentő légkört teremtett intézetében.

Tangl professzor meghívására 1909-ben, erre a tanszékre jött **Ortvay Rudolf** (1885–1945), aki előbb az intézetnek tanársegéde (1909–1916), majd magántanára (1915–1916), és végül az elméleti fizika helyettes tanára (1915–1916) lett. Ez utóbbi minőségében az I. évesek részére heti 3 óra *természettani* előadásokat tartott. A gyógyszerészhallgatók elővizsgálatainak bizottságában az 1918/19-es tanévvel bezárólag vett részt. A menekülő kolozsvári magyar egyetemmel ő is előbb Budapestre érkezett, majd 1921-től a szegedi FJTE nyilvános rendes tanáraként az *Elméleti Fizikai Intézet* alapítója, valamint első vezetője lett.

A Matematika–Természettudományi Karon a különböző témájú növénytani órákat az *Általános Növénytani Intézet* első igazgatója, **Kanitz Ágost** (1843–1896), ny. r. tanár tartotta a kezdettől fogva, egészen haláláig. A *Növénytani dolgoz dai gyakorlatokat* heti 5 órában, a *Növénytani mikroszkópiumi gyakorlatot* heti 1 órában, a *Növényidom és rendszertan, különös tekintettel az orvos- és gyógyszerész-hallgatókra* elnevezésűt hetente 6 órában tartotta, valamint *Növény boncz-, fejlődés- és élettan, egybekötve demonstratiókkal, különös tekintettel az orvos- és gyógyszerészhallgatókra* néven is hirdetett még előadásokat. Érdeme, hogy 1877-ben ő indította el az első magyar botanikus lapot, a *Magyar Növénytani Lapokat* (1892-ig jelent meg).

²⁵ A tanárok kinevezésének pontos ideje a MÁRKI Sándor, PISZTORY Mór, *A Kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudomány-egyetem története és statisztikája* c. könyvből származik. Kolozsvár, 1896, 33, 95–111.

Ennek az intézetnek keretében még **Istvánffy Gyula** (1860–1930) előbb magántanárként, majd 1897. február 15-től ny. r. tanárként *A gombák természetrajza*, különös tekintettel az orvostani és gyógyszerészettani hallgatók igényeire címen bemutatásokkal és mikroszkópos prezentációkkal még heti 3 órát hirdetett meg. 1889-ig oktatott a növénytani tanszéken, ekkor Budapestre távozott. 1901-től az MTA levelező, 1920-tól rendes tagja lett.

Kanitz Ágost halálát követően **Richter Aladárt** (1868–1927), az egykori budapesti egyetemi magántanárt nevezték ki, 1899. január 19-én helyettes tanárnak, majd 1901. október 13-tól ny. r. tanárnak, és bízták meg az *Általános növénytani* órák bemutatásokkal egybekötött tartására. Ezenkívül már 1899-től *növénytani mikroszkópiumi gyakorlatokat* is tartott heti 3 órában, különös tekintettel a Magyar gyógyszerkönyvben előforduló növényrészekre.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter **1901. október hó 31-én** a **74.667.** számú leiratában értesítette a FJTE tanácsát, hogy az uralkodó, Öfelsége Ferenc József, ez év október 13-án kelt legfelsőbb elhatározásával megengedte a *Növénytani Intézet* kettéválasztását. Az *Általános Növénytani Intézethez Richter Aladár* ny. r. tanárt nevezték ki. Óráit az 1912/13-as tanévig, heti 1 órában *növénytani mikroszkópia* néven tartotta. A Matematikai–Természettudományi Karnak az 1905/06. tanévben dékánja, majd 1906/07-ben prodeánja volt. A Magyar Tudományos Akadémia 1911-ben levelező tagjává választotta. Kérésére 1913. augusztus 31-én nyugalomba vonult.

Az *Általános Növénytani Intézet* kettéválasztása nyomán **1902. június 13-án** létesült a *Növényrendszertani Intézet*. Ennek vezetőjévé pedig, az év július 27-én, az **51.213.** számú miniszteri leirattal **Borbás Vincét** (1844–1905), a budapesti Tudományegyetem ny. rk. tanárát nevezték ki. Ő 1871-ben a budapesti tudományegyetemen szerzett oklevelet, 1874-ben pedig a bölcsészdoktori fokozatot is elérte. Pályáját középiskolai tanárként kezdte, majd a növényvilág európai híru tudósa lett. Ő volt 40 éven keresztül a magyar flóra legjobb ismerője, sokoldalú, széles látókörű, eredeti, intuitív tudós volt. A gyógyszerészhallgatóknak a *rendszeres növénytant* tanította. Oktatói tevékenységét azonban csak pár évig végezte. 1905. július 17-én hirtelen elhunyt.

1907-től már **Páter Béla** (1860–1938) lett a *növény morfológiája* c. tárgykör magántanára. A gyógyszerészhallgatóknak az *orvosi növények morfológiai ismertetése* címen, valamint az *orvosi növények ismertetéséről* is tartott órákat.

1914 augusztusától **Györfly Istvánt** (1880–1959), a FJTE egykori hallgatóját 1913–1914 között mint magántanárt és 1914. július 9-én már ny. r. tanárként az *Általános Növénytani Intézet* igazgatójává nevezték ki. Ebben a tisztségben 1919-ig maradt. Heti 6 órában, *növénytani mikroszkópiumi gyakorlatok* címmel tartotta óráit, főleg a doktorátusra készülők részére. Ezzel hozzájárult az aránylag sok növényi mikroszkópos vizsgálatokkal foglalkozó doktori értekezések kidolgozásához.

Az *Ásvány- és Földtani Intézet* igazgatóját, **Szádeczky Kardoss Gyulát** (1860–1935) 1896. szeptember 24-én nevezték ki ny. r. tanárrá, és 1919-ig működött ebben a minőségben. A gyógyszerészhallgatók részére kötelező előadásait heti 5 órában tartotta az *Ásványtan. Alaki tulajdonságok és az oxigénsók* címmel. Négyyszer volt dékán, az 1899/1900-as, az 1907/1908-as, az 1913/1914-as, valamint az 1919/1920-as tanévben, az 1911/1912-es tanévben pedig az egyetem rektora volt. A FJTE elmenekülése után is Kolozsváron maradt, a Román Földtani Intézet főgeológusaként tovább dolgozott egészen haláláig.

Az *Állattani és Összehasonlító Bonctani Intézet* ny. r. tanára id. **Entz Géza** (1842–1919) lett, akit 1873-ban neveztek ki. Budapestre való távozásakor, 1889 után **Koch Antal** (1843–1927) ny. r. tanár rövid ideig helyettesítőként látta el az intézet vezetését. 1890. január 28-tól **Apáthy István** (1863–1922) lett az intézet igazgatója, aki orvosi oklevelét 1885-ben a budapesti egyetemen kapta. Érdeklődése hamarosan az állattani tudományok irányába fordult. Már Budapesten, 1888-ban magántanári kinevezést kapott, majd Kolozsváron 1891. március 23-án rk. tanárrá léptették elő. 1896. szeptember 24-én ny. r. tanárrá nevezték ki, és ilyen minőségben tartotta a gyógyszer-

részhallgatók részére a kötelező *általános állattan* előadásait heti 4 órában. Kitűnő oktató, és korának társadalmi problémáira élénken reagáló ember volt. Annak ellenére, hogy ekkor az intézet felszereltsége még hiányos volt, pár év múlva, 1909-ben, az akkori európai színvonalat is meghaladóvá vált. Közel három évtizedes kolozsvári tudományos és közéleti tevékenységének köszönhetően világhírű rangra emelte az általa építtetett, kolozsvári *Zoológiai Intézetet*, melyet 1919-ig vezetett. A menekülést és az áttelepülést követően Szegeden folytatta tevékenységét haláláig. Itt megkezdte az *Állattani Intézet* szervezését, azonban néhány hónap múlva, 1922. szeptember 29-én, ötvenkilenc éves korában elhunyt.²⁶

A kolozsvári *Vegyteni Intézet* keretében nemcsak elemző- és szerves kémiát tanítottak, hanem gyógyszerészeti vegytant is. Az Intézet megszervezése **Fleischer Antal** (1845–1877) nevéhez fűződik. Ő Budapesten Than Károly mellett volt tanársegéd, és 1868-ban szerezte meg a gyógyszerészeti doktori címet, majd eredményes tudományos munkássága elismerése jeléül 27 évesen, 1872-ben kinevezték Kolozsvárra, a felállítandó *Vegyteni Intézet* nyilvános rendes tanárává. Ő volt az első, aki 1872 és 1877 között Kolozsváron a Matematika–Természettudományi Karon gyógyszerészként tanította a vegytant. Tevékenységét az intézet felszerelésével kezdte meg, az oktatást pedig 1973 októberében. A *Vegyteni Intézetet* az egyetemi főépület Bel-Farkas utcai 1. számú földszintes melléképületének 10 kis szobájában (azelőtt hivataloslagi lakásként szolgált) helyezték el. A puszta falakon kívül semmi sem lévén, Fleischer Antal egyévi szabadságot kapott, hogy felszerelhesse intézetét. Óráin a hallgatók orvsnövendékekből, gyógyszerészhallgatókból és tanárjelöltekből állt. A gyógyszerésznövendékek részére *Általános kísérleti vegytan I. rész: Szervezetlen vegytan* néven tartotta az előadásait, hetenként 5 óra keretében. Ezenkívül *gyógyszerészeti vegytant* (a *gyógyszerkönyvben előforduló vegyi készítmények előállítás módjai, a fertőzőkórokozók kórokozása*), valamint *Válogatott fejezetek a kísérleti vegytanból (az égés vegytana)* néven is tartott előadásokat heti 1-1 órában, valamint vegytani gyakorlatokat, ahol készítmények előállítása és azok vizsgálata folyt. Szabados előadásai hamar megnyerték hallgatóinak tiszteletét. Így 1874-ben a kolozsvári gyógyszerészhallgatók segélyegyletének tiszteletbeli elnökévé választották. 1875-ben a Magyar Gyógyszerész Egylet tiszteletbeli tagsággal tünteti ki. Ő készítette javaslatot a gyógyszerészképzésre. Kolozsvárt magányos maradt, nem találta helyét. Így szánhatta el magát 1877. november 29-én a rettenetes öngyilkosságra.

Fleischer tragikus halála után 1878. június 30-ától kezdve **Fabinyi Rudolf** (1849–1920) bölcsészdoktor neveztek ki az *Elméleti és Gyakorlati Vegytanintézet* élére, mint ny. r. tanárt. Ő 1875-ben a budapesti egyetemen nyert tanári és vegyészdoktori oklevelet. Külföldi tanulmányútján érte a hír, hogy elhalálozás következtében Kolozsváron megüresedett a FJTE *Vegyteni Intézetében* a tanári állás. Hazatérve megpályázta az üres állást, és az egyetem tanács javaslatára a 17 jelentkező közül őt nevezték ki az intézet professzorának. E beosztásban négy évtizeden át – elsősorban Erdély számára – tanár-, orvos- és gyógyszerészhallgatók nemzedékeit oktatta. Előadásait és gyakorlatait a tanárjelöltek mellett nagyszámban orvostani és gyógyszerésztan-hallgatók is látogatták. Fabinyi az egyes szakmák eltérő gyakorlati igényeit mind az előadásoknál, mind a külön kollégiumok és gyakorlatok szervezésekor figyelembe vette.²⁷ Tehetsége folytán nemcsak a kolozsvári egyetem, hanem az egész magyar vegyészlet egyik meghatározó személyisége lett.

1878/79-ben merült fel először, hogy a roszaktag *Vegyteni Intézet* számára egy új és megfelelő épületet alakítsanak át. Fabinyi rövidesen kieszközölte egy új vegytani épület felépítését. Ennek

26 NAGY Nándor, *Apáthy Istvánról és a Kolozsvári Állattani Intézetéről*, Collegium Biologicum, 1998/2., 91–96.

27 KÉKES SZABÓ Mihály, *A tanárképzés kereteinek kialakulása a kolozsvári egyetemen*, Magyar Pedagógia, 94(1994), 1–2. sz., 81–94.

alapkövét 1880. október 17-én de. 11 órakor ünnepélyesen helyezték el, és az épület maga 1883-ra már el is készült. 1884. október 31-én ünnepelt az egyetem, mikor az 1884/1885-ös tanév rektora, Csiky Viktor (1839–1924) professzor Trefort Ágost miniszter jelenlétében átadta a közhasználatnak az új *Vegyteni Intézetet*. Ezen az ünnepségen Fabinyi részletesen beszámolt az intézetről, ismertette annak berendezését és felszerelését, majd bemutatta helyiségeit. Az intézetben az előadási termen és mellékhelyiségein kívül a gyakorlati oktatásra és „önálló búvárlatok” végzésére összesen 12 különböző nagyságú laboratórium volt.²⁸ Ez fordulópontra jelentett az egyetem történetében, mert ez volt a FJTE-nek az első, a szaktudomány minden igényének megfelelően felszerelt és berendezett intézete. Ő indította el 1882-ben Kolozsváron, saját költségén, az első magyar nyelvű kémiai szakfolyóiratot *Vegyteni Lapok* címen, amely, sajnos, anyagi erőforrások hiányában pár év után megszűnt. A havonta megjelent lap a tanszéken folyó kutatások eredményei mellett friss nemzetközi kutatási eredményeket is közölt. Később az 1907-ben megalakult Magyar Kémikusok Egyesületének lett az első elnöke.

Az új intézetben az előadások 1883. február 15-én, a gyakorlatok pedig ugyanazon év szeptember havában kezdődtek el. Fabinyi mind a Matematika–Természettudományi, mind az Orvosi Karon tartott előadásokat – orvos- és gyógyszerészhallgatóknak egyaránt – az *Általános kísérleti vegytan, Elméleti vegytan és A nem fémek részletes vegytana* tárgykörben, ezeken kívül még a II. éves gyógyszerésztan-hallgatóknak az *analitikai kémia* tantárgyat is heti 20 óra keretében, ennek gyakorlatait pedig heti 5 órával, még az 1918/19-es tanévben is. Az I. éves gyógyszerészhallgatók számára *vegytani gyakorlatokat* heti 30 óra keretében, a II. éves gyógyszerészhallgatók számára a *gyógyszerészeti kémia* előadásokat, illetve a gyógyszerész doktorandusok részére *Bevezetés a vegytani búvárkodás módszereibe* néven is tartott órákat.

Fabinyi Rudolf több alkalommal kari, illetve egyetemi vezetői tisztségeket is betöltött. Így az 1879/80. tanévben a Matematika–Természettudományi Kar dékánja, 1888/89-ben, majd az 1880/81. és az 1889/90. tanévekben prodékánja volt, az 1896/97-es tanévre az Egyetemi Tanács egyhangúan prorektornak javasolta, amit a vallás- és közoktatásügyi miniszter tudomásul vett, és az **1896.** év október 22-én az **58.099.** szám alatt kelt rendeletével ezt megerősítette. Közben Fabinyit az MTA 1891-ben levelező, majd 1915-ben rendes taggá választotta. Fabinyi Kolozsvár román megszállását követően 1919-ben a város elhagyására kényszerült, 1920-ban Budapesten elhunyt.

Már **1887** őszétől mellette volt az akkor II. éves gyógyszerészhallgató, a Nagyajtán született **Nyiredy Jenő** (1865–1932), aki később, 1888-ban a doktori fokozatot is itt szerezte meg.

Ugyanekkor, 1887-ben második tanársegédnek nevezték ki a vele rokon **Nyiredy Gézá**t (1861–1914), az 1889/90-es tanévtől első tanársegédnek. Ő már a FJTE-n 1886-ban tanári, majd 1889-ben vegyészdoktori címet kapott. Bár vegyési képesítéssel rendelkezett, Erdélyben mégis őt tekintették a „*gyógyszerészek atyjá*”-nak, mivel 27 éven át a gyógyszerészgyakornoki tanfolyamot is vezette, és szülői gondoskodással őrködött tanítványai felett.

Az 1888/89-es tanévtől kezdődően vele együtt **Ruzitska Bélát** (1867–1942) is kinevezték második tanársegédnek. Fabinyi előadásainak anyagát ő lejegyezte és kiadta. Erről részletesebben írt Fabinyi Rudolf tanár.²⁹ Az 1896. július 29-én kelt **41.103.** szám alatti miniszteri rendelet

28 FABINYI Rudolf, *Beszéd = Beszédék, melyek a Kolozsvári M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Vegytani Intézetének ünnepélyes megnyitása alkalmából 1884. évi október hó 31-én tartattak.* Kolozsvár, 1885, 15–47.

29 FABINYI Rudolf, *Vegyteni Intézet = Emlékkönyv a kolozsvári magyar királyi Ferencz József Tudományegyetem és különösen ennek Orvosi és Természettudományi Intézetei,* Kolozsvár, a Kolozsvári Egyetem Orvosi Kara, 1903, 121–140.

alapján Ruzitska Béla magántanári képesítést nyert, és ettől kezdve az *alkalmazott analitikai kémia* oktatója lett. 1907-ben ny. rk. tanárrá nevezték ki, és így folytatta tevékenységét még az 1912/13-as tanévben is. Az 1914/15-ös tanévben gyógyszerészhallgatóknak *Bevezetés az elméleti kemiába és Válogatott fejezetek az analitikai kémiából* címen heti 4-4 órát tartott, főleg azoknak a gyógyszerészeknek, akik a doktori fokozat elnyerésére készültek.

Még meg kell említenünk a *Vegyteni Intézet*nek azokat a munkatársait is, akik nemcsak a mindennapi intézeti munkában vettek részt, hanem a gyógyszerészek oktatásához is hozzájárultak.

Így **Orient Gyula** (1869–1940) gyógyszerészdoktor, aki 1891-ben a budapesti egyetemen kapott gyógyszerészi oklevelet. 1898-ban jött Kolozsvárra, ahol az 1898/99-es tanévben Fabinyi Rudolf mellett gyakornok volt, majd I. tanársegéd, és később a gyógyszerészgyakornoki tanfolyam vezetője lett. Közben 1900-ban a gyógyszerészdoktori fokozatot is megkapta, majd 1906-ban orvosi diplomát is szerzett. Sokoldalú tevékenysége mellett könyveket írt, melyeknek jelentős szerepük volt a gyógyszerészek képzésében. Így, 1902-ben jelent meg gyógyszerészgyakornokok részére a *Gyógyszerészi műtan* c. könyve, 1907-ben ennek második kiadása, 1903-ban *A hivatalos kötőszerek vizsgálati módszerei*, 1912-ben a *Chemiai jegyzet*, valamint 1914-ben *Az orvosi receptek kellei és elbírálása* címűek, majd 1918-ban a *Kísérleti kémia alaponaljai* című könyve. 1918-ban magántanárrá habilitálják. Az intézetben folytatott munkán kívül orvosi tevékenységet is folytatott, és gyakran részt vett a város közéletében. 1919 után továbbra is Kolozsváron maradt, később a román tannyelvű egyetemen oktatott.³⁰

Széki Tibor (1879–1950) kolozsvári gyógyszerészcsaládból származott, gyakornoki éveit apja, Széky Miklós *Mátyás királyhoz* címzett patikájában töltötte. Egyetemi tanulmányait is szülővárosában, a FJTE-n végezte. 1900-ban gyógyszerészi, 1901 végén vegyészdoktori oklevelet nyert. Az egyetem Vegyteni Intézetében Fabinyi Rudolf mellett 1902-től tanársegéd, 1907-ben *A benzolgyűrűs vegyületek kémiája* c. munkájáért a szerves kémia magántanárává nevezték ki. Ilyen minőségében *Bevezetés a szénvegyületek kémiájába* címmel heti 2 órai előadást tartott. 1913-ban adjunktussá, 1917-ben rk. tanárnak nevezték ki, és a gyógyszerészgyakornoki vizsgálobizottság tagja lett. 1918-ban jelent meg első tankönyve *Térfogatos kémiai analízis* címmel. Mikor Kolozsváron a FJTE működését a román hatóságok megszüntették, apja gyógyszerertárában dolgozott tovább, majd 1921-ben meghívást kapott Szegedre, az egyetemre a *Szerves és a Gyógyszerészi Kémiai Intézet* felállítására. Ezt elfogadta, és ott folytatta tevékenységét, 1923-tól az I. sz. Vegyteni Intézet vezetője lett. 1934-től a budapesti egyetemen az analitikai és gyógyszerészeti kémia nyilvános rendes tanára.

Dávid Lajos (1889–1962), örmény származású gyógyszerész, már az 1911/12-es tanévben gyakornok volt az intézetben, 1911-ben a FJTE-n kapott gyógyszerész oklevelet, majd beiratkozott a doktorátusra. 1913-ban, miután a doktori fokozatot is megszerezte, díjtalan tanársegéd lett, később, 1918 februárjában gyógyszerztári vegyészé nevezték ki. Ezt a feladatkörét 1919-ig látta el, ekkor több társával együtt hadba vonult. 1921-ben, felkérést és megbízást kapott Szegeden az új *egyetemi gyógyszerertár* megszervezésére, felállítására, valamint a FJTE-vel együtt Szegedre költözött gyógyszerészhallgatók oktatására. Az 1922/23. tanévtől ő adta elő a *gyógyszerész műtant*, és ugyanebben az évben magántanárrá habilitálták.³¹

A Matematika–Természettudományi Kar évente vegyész-növendéki ösztöndíjakat adott gyógyszerészhallgatók részére. Így, az 1882/83-as és az 1883/84-es évben is Gajzágó Sándor; 1884/85-

30 PÉTER H. MÁRIA, ORIENT TIBOR, *Megemlékezés Orient Gyula neves erdélyi gyógyszerészről és orvostól, születésének 125. évfordulójára alkalmából*, Orvostudományi Értesítő, 1994, 67. sz., 38–41.

31 ERŐS ISTVÁN, *Egy intézet története I. rész: A hőskor – 125 éve született prof. Dávid Lajos, az intézet alapító igazgatója*, Gyógyszerészet, 2014, 58. sz., 479–487.

ben Duha Árpád gyógyszerésztudor; 1885/86-ban Nyiredy Géza és dr. Hibay György; 1887/88-ban Nyiredy Jenő III. éves gyógyszerészhallgató, majd 1893-ban dr. Czetz Dénes és Odor Béla; 1894-ben Friedmann József; 1896-ban Markovits Miksa II. éves gyógyszerésznövendékek; 1902-ben dr. Széki Tibor; 1903-ban Kirchner Sándor; 1904-ben egészen 1913-ig Bodnár János; 1915-ben Kerekes István és Cservény Zoltán gyógyszerészhallgatók részesültek ösztöndíjban. Ők többnyire a Vegytani Intézetben dolgoztak, és az itt elvégzett munkájukért kapták a 300–500 Ft segélyt, és közben doktori tézisük elkészítésén dolgoztak. Itt volt még 1910–1912-ben, mint napidíjas vegyész, **Berde Ferenc** bölcsészdoktor is. 1911-ben Fabinyi professzor mellé került vegyész-növendéknek a Természettudományi Karról **Kőszegi Dénes** (1888–1970) is, aki 1914-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett, majd gyakornok, később tanársegéd is volt 1919-ig. Nevét Fabinyi legkiválóbb tanítványaként említik. A trianoni eseményeket követően előbb Budapestre, majd 1921-ben Szegedre került, a Széki Tibor vezette 1. számú Vegytani Intézethez, ahol a gyógyszerészhallgatók gyógyszerészi-kémiai gyakorlati oktatásában vett részt. Később, 1938-ban a *Szerves és Gyógyszerészi Vegytani Intézet* tanára lett, 1950-től az önállósult *Gyógyszerészi Vegytani Intézet* megalapítója, majd tanszékvezető professzora 1963-ig, nyugdíjba vonulásáig.

Az első év sikeres elvégzése után a II. éves gyógyszerészhallgatók az Orvosi Karon folytatták tanulmányaikat. Az Orvosi Kar tanári testülete az 1872. szeptember 29-én kelt kinevezéssel és az október 19-i eskütelét követően jött létre. **Ajtai K. Sándor** az 1881/82-es tanév végén rektori leköszönő beszédében így emlékszik meg a kezdetekről: „1872-ik szeptember 29-én kelt legfelsőbb kinevezéssel, az október 19-ki esküteléthez, mi tanárok, az egyetem alakító tényezői, 40-en jöttünk itt össze, – első Rectorunk kifejezésével élve – részint a tanügy veterán és megpróbált munkásaiból, részint ifjabb erőkből”.³² Ekkor az Orvosi Karra kinevezett tanárok valamennyien orvosok voltak, így azok is, akik a II. éves gyógyszerészet-tan-hallgatókat oktatták. Ide csak később neveztek ki okleveles gyógyszerész tanárnak.

A II. éves gyógyszerésznövendékek már kezdetektől elméleti és gyakorlati képzésben vettek részt az *Általános Kór- és gyógytani Intézet*ben az 1889/90-es tanévig. Első kinevezett tanárunk az alig 25 éves, kolozsvári születésű **Ajtai Kovács Sándor** (1845–1917) volt, aki Budapestről jött vissza szülővárosába. Az *Általános Kór- és Gyógyszerészi Intézet*nek 1872. szeptember 29-től rk. tanára, majd 1873. március 7-től mint rendes tanár a *gyógyszerészi, az általános gyógytan és a gyógyszerhatástan* előadásokat tartotta heti 3 órában az orvos- és a gyógyszerészhallgatóknak egyaránt. Az általa vezetett intézet 1876-ig az egyetem II. emeletén négy kis szobában szorongott, és itt kezdte meg működését az Orvos-Sebészi Intézettől örökölt néhány könyvvel, bútorral és kevés készpénzzel. Az 1874/75-ös tanévtől kezdődően már csak az orvostanhallgatók részére a *törvényszéki orvostant, az orvosi rendszert* oktatta. 1882. december 16-án Budapestre távozott, ahol kinevezték a törvényszéki orvostan tanárává. Ettől kezdve, 1915. évi nyugdíjba vonulásáig ennek a tárgykörnek mint az orvosi tudomány egyik sajátos ágának a megalapozásához, fejlesztéséhez járult hozzá.³³

Őt követően Kolozsváron 1875. március 17-től **Hőgyes Endre** (1847–1906) ny. r. tanárt neveztek ki ennek az intézetnek az igazgatójává. Itteni oktatói tevékenysége a *gyógyszerhatástan* mellett kiterjedt a *gyógyszerészet törvényei*, sőt a *kísérleti méregtan* tárgykörre is. Nagy érdeme, hogy kezdeményezésére jött létre a Kolozsvári Orvos–Természettudományi Társulat, ami később az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel egyesülve működött. Ennek tagjai közt gyógyszerészek is voltak.

32 AJTAI K. Sándor, *A FJTE 1881/2-diki tanévi Rectorának leköszönő beszéde = Beszédék, melyek a kolozsvári m. k. Ferencz József Tudományegyetem MDCCCLXXXII-LXXXIII. Tanévi Rectora és Tanácsának beiktatása és a tanév megnyitása alkalmából 1882-ik évi szeptember 11-kén tartattak*, Kolozsvár, 1882, 7.

33 HŐGYES (szerk.), *i. m.*, 693.

E társulatnak célja az orvosi és természettudományok művelése és a tagok közötti összetartás erősítése volt. A társaság rendszeresen gyűléseket, vitákat, tudományos és közérthető előadásteket rendezett. Negyedévente megjelenő folyóiratot alapított *Orvos-Természettudományi Értesítő* címen, ennek főszerkesztője Hőgyes lett. Az előadásokat, kutatásokat és a társulat többi tevékenységét közlő lap ma is él az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadásában. Az 1882/83-as tanév végéig tanított Kolozsváron. Közben az MTA 1881-ben levelező tagjává, majd 1889-ben rendes tagjává választotta. 1883. január 5-én ő is Budapestre távozott, ott az általános kór- és gyógytan professzora lett.³⁴

1883. május 11-től kezdődően **Bókay Árpád** (1856–1919) ny. r. tanár vezette ezt az intézetet 1889. február 20-ig, majd ő is Budapestre távozott. Még 1884-ben, az ő javaslatára intézetének keretében „recepturái dolgozda”-nak nevezett tangyógyszertár jött létre. Kolozsvári éveiben a *gyógyszerhatástan*, a *méregtan*, a *Dolgozói gyakorlatok a gyógyszerészetben és a kísérletes kórtan köréből* elnevezett óráin kívül még *A gyógyszerészet története és a gyógyszerészet törvényei* címen is tartott előadásokat heti 1, illetve 2 órában. Jelentős a tankönyvírói munkássága is. 1888-ban *Vénygyűjtemény* címen megjelentetett egy kiadványt, ami a későbbiekben több kiadást is megért, a mai FoNo elődjének tekinthetjük. A gyűjtemény valamennyi előíratát kipróbálták a recepturái dolgozójában.³⁵

Távozása után az **1890. május 31-én** kiadott **24.891.** számú rendelettel az 1890/1891-es tanévtől kezdve az intézetet kettéválasztották *Gyógyszertani*, valamint *Általános Kór- és Gyógytani Intézetre*.

Az *Általános Kór- és Gyógytani Intézetet* 1890. november 12-e óta illyefalvi **Löte József** (1856–1938) vezette, előbb mint ny. rk. tanár, 1893. január 30-tól kezdve pedig mint ny. rendes tanár. Ő, az orvosi oklevelét 1891-ben már a kolozsvári egyetemen kapta meg. Az 1901/02-es tanévtől kezdve előadásokat és gyakorlatokat is tartott *gyógyszerismeret, gyógyszerészet, Önálló vizsgálatok a gyógyszerészet köréből* címen egészen 1919-ig. Közben 1893/94-ben és 1899/1900-ban az Orvosi Kar dékánja, az 1901/02-es tanévben az egyetem rektora volt.

Az újonnan alakult *Gyógyszertani Intézet* vezetőjévé 1890. október 23-tól **Tóth Lajos** (1856–1926) budapesti egyetemi tanárt nevezték ki. Ő viszont nem foglalta el ezt az állást, mert közben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba nevezték ki. Ezért egy ideig ideiglenesen helyettesi minőségben ezt is **Löte József** tanár vezette.

Ennek az intézetnek vezetésére 1891. szeptember 1-jén az erdélyi származású **Jakabházy Zsigmond** (1867–1945) egyetemes orvos kapott megbízást. Kolozsvári tevékenysége kezdetén, előbb az 1892/93-as tanévben mint tanársegéd, majd 1899-től adjunktus, később, az 1912/13-as tanévben mint magántanár a gyógyszerészet keretében több tantárgyat tanított. 1913. június 27-től ny. r. tanárként mint a *Gyógyszerészet Intézet* igazgatója kapcsolódott be a gyógyszerészek oktatásába. Az 1918/19-es tanévig *kísérleti gyógyszerhatástan* és *gyógyszerismeret*, valamint a *gyógyszerismereti szövegtant* és az *Önálló vizsgálatok a gyógyszerészet köréből* elnevezésű tárgyat is oktatta heti 5-5 óra keretében, a *kísérletes méregtant* pedig heti 2 órában még az 1918/19-es tanévben is. Kiváló előadó-képességű tanár volt, zamatos erdélyi kifejezéseivel, könnyen gördülő, folyamatos stílusával a tananyag legnehezebb részeit is élvezetessé, érthetővé tudta tenni. A szegény hallgatók sorsát szívében viselte, szigorú volt, de páratlan szívjósága megmutatkozott mindenki iránt.

34 Dr. AJTAI K. Sándor, *Nekrológ*, Abonyi Újság, Társadalmi és közgazdasági lap, 1917, XXII., 27.; PÉTER Mihály, *Megemlékezés Hőgyes Endréről, születésének 150. évfordulója alkalmából*, Revista Medicală și Farmacie, 1997, 43. sz., 1–2, 131–132.

35 ERŐS István, *Egy intézet története I. rész: A hőskor – 125 éve született prof. Dávid Lajos, az intézet alapító igazgatója*, *Gyógyszerészet*, 58(2014), 479–487.

A gyógyszerészhallgatók számára két jelentős könyv megírásában vett részt. Nyiredy Gézával és Issekutz Hugóval együtt írták az 1895-ben megjelent *Gyógyszerisme különös tekintettel a Magyar Gyógyszerkönyvre* című munkát,³⁶ majd a másodikat Issekutz Béla társszerzővel *A gyógyszerismeret tankönyve*³⁷ címen.

Jakabházy Zsigmond tanár mellett tanársegéd volt **Halász Pál** (sz. 1890. február 2.) gyógyszerész, 1912-ben gyógyszerész oklevelet kapott, és 1918 októberében elnyerte a doktori fokozatot. Itt dolgozott még gyakornokként **Kopp Alice** (sz. 1887. június 13.) okleveles gyógyszerésznő haláláig, 1915 áprilisáig, valamint **Lengyel Gabriella** gyógyszerésznő is, aki később az egyetemi gyógyszerertárban is alkalmazva volt.

Az erzsébetvárosi **Issekutz Béla** (1886–1979) egyetemi tanulmányait szintén Kolozsváron, a FJTE Orvosi Karán végezte 1908-ban, majd 1914-től mint az egyetem magántanára, 1919. február 4-től pedig ny. rk. tanárként a *Gyógyszertani Intézet* keretében a gyógyszerészhallgatóknak az *újabb gyógyszerekről* heti 2 óra előadást tartott. Issekutz Hugóval való rokonsági kapcsolatát Minker Emil tisztázta.³⁸

Közben, 1884. január 9-től magántanári kinevezést kapott **id. Hintz György** (1840–1890) gyógyszerész is, aki 1863-ban Bécsben kapta meg oklevelét, majd gyógyszerésztudori fokozatát is. Ő volt az első gyógyszerész, aki 1884-ben megkezdte a *gyógyszerészeti műtan* előadások tartását. Ennek tudománytörténeti jelentősége van, mivel az Osztrák–Magyar Monarchia területén elsőként Kolozsváron hangzott el olyan egyetemi előadás, amely a mai értelemben vett gyógyszer-technológia témakörének felelt meg.³⁹ Ilyen tárgykörű előadásait az orvos- és a gyógyszerészhallgatóknak hetente 2 órában, továbbá a *vénykészítési gyakorlatokat* heti 1 órában tartotta. Tévékeny ember lévén, az oktatói munkáján kívül még számos tisztséget viselt. Így az *Általános Magyarországi Gyógyszerész-egylet* 21. járásának igazgatója volt, a városi képviselő-testület tagja, ezeken kívül közigazgatósági bizottsági tag, a kolozsvári zenekonzervatórium elnöke, az evangélikus egyház főgondnoka, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) fiókjának pénztárnoka, az Erdélyi Gazdasági Egylet főpénztárnoka, és e tisztségeken kívül még a gyógyszerészet-tan-hallgatók és a gyógyszerészyakornokok vizsgálóbizottságának, valamint a gyógyszerészi szigorlati bizottság rendes tagja is volt. Számos szakirodalmi közleménye jelent meg az akkori szaklapokban.⁴⁰ Sajnos ezt a sokrétű munkáját csak hat évig tudta folytatni, mivel alig 49 évesen, 1890. február 20-án elhunyt. Fia, ifj. Hintz György (1874–1956) is gyógyszerész lett, ő már a kolozsvári egyetemen 1896-ban kapott oklevelet, gyógyszerész-doktorátust 1897-ben.

Id. Hintz György halála után, az 1893. január 17-én kelt 59.886. számú miniszteri rendelettel utódjának ismét gyógyszerészt neveztek ki, a székelyudvarhelyi születésű, örmény származású **Issekutz Hugó** (1855–1915) gyógyszerésztudor személyében, aki gyógyszerészi oklevelét 1876-ban Kolozsváron a FJTE-n kapta meg, majd ugyanott már 1882-ben a gyógyszerész-doktorátust is megszerezte. 1902. november 21-én a 79.433. számú rendelettel magántanárrá nevezték ki a kolozsvári egyetem *Általános Kór- és Gyógytani Intézetébe*, majd 1912–1915 között ennek igazgatója lett, és mint rk. tanár a *gyógyszerészeti műtan* előadója is, valamint a *vénykészítési gyakorlatok* vezetője, amit az orvos- és a gyógyszerészhallgatóknak egyaránt tartott. 1902-től haláláig részt vett

36 ISSEKUTZ HUGÓ, JAKABHÁZY ZSIGMOND, NYIREDI GÉZA, *Gyógyszerisme*, Kolozsvár, 1895, 1–771.

37 JAKABHÁZY ZSIGMOND, ISSEKUTZ BÉLA, *A gyógyszerismeret tankönyve*, I–II., Kolozsvár, 1913.

38 MINKER EMIL, *Ki is volt dr. Issekutz Hugó?*, *Gyógyszerészet*, 46(2002), 9. szám, 536.

39 ZALAI KÁROLY, *Hintz György gyógyszerészeti műtani egyetemi előadásainak oktatás és tudománytörténeti jelentőség*, *Gyógyszerészet*, 21(1977), 21. sz., 145–150.

40 PÉTER H. MÁRIA, *A gyógyszerészképzés neves tanárai a 125 éve alakult kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, *Gyógyszerészet*, 41(1997), 736–740.

a gyógyszerészyakornoki tanfolyam megszervezésében is. 1914-től ennek vezetője lett, és a gyógyszerésztan-hallgatók és a gyógyszerészyakornokok vizsgálóbizottságának is tagja volt.⁴¹

A Karolina Országos Kórház klinikai bizottsága 1898. január 11-én átiratot intézett az Orvosi Karhoz, melyben kérte, hogy a *Gyógyszertani Intézet* keretén belül, egyrészt a kórház anyagi érdekeire való tekintettel, másrészt a gyógyszerészet eredményesebb oktatása céljából, a már működő tanpatikát (*házi gyógyszertár*) egyetemi gyógyszertárnak nyilvánítsák. Az Orvosi Kar az 1900. március 30-án tartott ülésen foglalkozott ezzel az átirattal, és ugyanekkor felterjesztést intézett a szakminiszterhez az egyetemi gyógyszertár felállítására érdekében. A gyógyszertár felállításának ügyében a belügyminiszternél tett szükséges lépések eredménye az volt, hogy megjelent **1902. július 17-én** a **60.541.** számú rendelet, mely így hangzik: „*az 1876. XIV. t. c. 135. paragrafusára alapszólás szerint a kolozsvári FJTE Gyógyszertani Intézetével kapcsolatosan házi gyógyszertár felállítását megengedem oly feltétellel, hogy a házi gyógyszertárt mindenkor az egyetem gyógyszerési műtan magántanára, okleveles gyógyszerészmester és gyógyszerésztudor, saját felelősségére vezeti, s abból a gyógyszer-szükségletet csakis a Karolina kórház betegei és ápolói személyzete részére szolgáltatja ki*”.

Így jött létre Kolozsváron, a *Gyógyszertani Intézet* keretében az *Egyetemi Gyógyszertár*.⁴² Ez lett az Orvosi Kar első, kizárólagosan gyógyszerési feladatokkal és gyógyszereszképzéssel foglalkozó intézete.⁴³ Felállításának célja a betegellátáson kívül az is volt, hogy szerepet vállaljon a gyógyszereszképzésben, itt tanulják meg a gyakornokok, valamint a gyógyszerészhallgatók a gyógyszerek vizsgálatának és készítésének módját és azok elsajátítását is. Működését az egykori tanpatika helyében kezdte meg, mint önálló oktatási és szolgáltató egység. Ez volt akkor az ország első *egyetemi gyógyszertára*, mely 1904. január 1-jén nyitotta meg kapuit a Trefort u. 8. szám alatt. Vezetésére már **1902. november 21-én** a **79.433.** számú rendelettel **Issekutz Hugó** tanárt nevezték ki egyetemi gyógyszerésszé, és egyidejűleg megbízást is kapott a gyógyszerészet elméleti és gyakorlati oktatására.

Ezután Issekutz Hugó megkezdte a szervezést az *egyetemi gyógyszertár* felállítására, javaslatokat tett a személyzet kinevezése érdekében.⁴⁴ 1903. március 1-től elsőként kinevezték a nagyjait születésű **Ferencz Áron** (1880–1954) gyógyszerészt tanársegéddé, aki oklevelét a FJTE-n 1903-ban kapta meg, doktori címét pedig 1906-ban. 1915-ben, Issekutz Hugó halála után őt bízták meg a gyógyszertár vezetésével, 1916-ban magántanárrá habilitálták. Közben a gyakornoki tanfolyam tanára is volt. A gyógyszertárban a receptek elkészítésén kívül a beérkezett gyógyszerek vizsgálatát is el kellett végezni. Ezek számának növekedése indokolta a gyógyszertári vegyész állás létrehozását, amit már 1912 januárjában **Ferencz Áron** mint gyógyszerészdoktor foglalt el. Ebben a minőségében a gyógyszerkönyvi vizsgálatok elvégzéséről a gyógyszerésztani hallgatóknak még heti három órát is tartott. Az egyetemi gyógyszertárat 1919. október 1-jéig vezette, addig, ameddig az a FJTE keretében működött. Melléje nevezték ki 1903. április 1-től **id. Lukinich Dezsőt** (sz. 1881. szeptember 12., Gáttaja – Temes megye) gyakornoknak, aki Kolozsváron az 1904/05-ös tanévben kapott gyógyszerész oklevelet.

41 LÓTE József, *1. Általános kór- és gyógytani Intézet; 2. Gyógyszertani Intézet és az ezzel kapcsolatosan létesített egyetemi gyógyszertár = Emlékkönyv a kolozsvári magyar királyi Ferencz József Tudományegyetem, i. m., 233–244.*

42 MEZEY Géza, *Az első magyar egyetemi gyógyszertár rövid története (Kolozsvár–Szeged)*, Gyógyszerész-történeti Diárium, 3(1974), 2 (10). szám, 109–114.

43 ZBORAY Bertalan, ZALAI Károly, *Az egyetemi gyógyszertár a gyógyítás és az oktatás szolgálatában*, *Comunicaciones de historia artis medicinae*, 1969, 51–53, 215–222.

44 FERENCZ Áron, DÁVID Lajos, *A Ferenc József Tudományegyetem Gyógyszerészeti Intézete és Egyetemi Gyógyszertára története*, *A Magyar Gyógyszerészeti Társaság Értesítője*, 13(1937), 3, 321–327.

Az egyetemi gyógyszerész-tár sokoldalú tevékenysége biztosította a klinikák gyógyszer-szükségletét is. Ekkor a klinikákon már 800 ágy volt, és jelentős volt az ambulánsan kezelt betegek száma is. Forgalma már az első évtől oly mértékben növekedett, hogy személyzetének bővítésére volt szükség. A laboratóriumi teendők elvégzésére a kolozsvári születésű **Péter Mihályt** (sz. 1904. március 27.) nevezték ki, aki 1919. október 1-ig maradt szolgálatban. Az egyetemi gyógyszer-tárba az 1906/1907-es tanévben gyakornoknak vették fel a nagyenyedi születésű **Cseresznyés Gyula** (sz. 1881. március 20.) gyógyszerészt is, aki 1905-ben kapta meg a gyógyszerész oklevelet, majd az 1909/10-es tanévben már tanársegédi kinevezést kapott. A doktori fokozatát 1913 júniusában nyerte el. Őt követően **Petheő István** (1885. szeptember 25.) gyógyszerészhallgatót is alkalmazták, aki később, a második féltől már okleveles gyógyszerészként dolgozott. Gyakornoknak nevezték ki még **Bogdándy Jenő** (sz. 1887) gyógyszerészt is, aki 1908. június 24-én kapott oklevelet, majd az 1908/09-es tanévben **Polányi Béla** (sz. 1888. március 2., Mezőlaborc – Zemplén megye) másodéves hallgatót alkalmazták, aki közben 1909-ben oklevelet kapott, majd 1910-ben a doktori fokozatot is megszerezte. Őt követően 1909–1911 között itt alkalmazták még a budapesti születésű **Nagy Árpád** (1885–1932) gyógyszerészt, aki 1908-ban kapott oklevelet, 1910-ben pedig doktori fokozatot. Az 1910/11-es tanévben itt dolgozott még **Dávid Lajos** (1882–1962) is, előbb mint gyógyszerészhallgató, majd mint gyakornok, az 1911/12-es tanévben okleveles gyógyszerészként, 1913-tól pedig gyógyszerészdoktorként. 1918 februárjában gyógyszer-tári vegyészé nevezték ki. Feladat-körét 1918-ig láthatta csak el, mivel ekkor háborúba kellett vonulnia több társával együtt. A trianoni döntés és az egyetem kitelepítését követve, 1921-től Szegeden folytatta tevékenységét, pár év után professzori minőségben. Ő lett a szegedi *Gyógyszerészeti Intézet* alapító igazgatója.⁴⁵

Továbbá itt dolgozott **Fáy Elvira** (1889–1979) gyógyszerésznő is, aki bár egyetemi tanulmányait a FJTE-n kezdte, de Budapesten folytatta, és 1910-ben ott kapott oklevelet. Az 1912/13-as tanévben visszatért Kolozsvárra, és mint tanársegéd az egyetemi gyógyszer-tár alkalmazottja lett. Ugyanitt még **Huszár Jenő** (1886–1941) gyógyszerész is, oklevelének megszerzése után, az 1913/14–1917/18 közötti tanévekben előbb doktoranduszként, később már tanársegédként dolgozott, majd hadba kellett vonulnia. Továbbá **Kopp Alice** (oklevél: 1910/11) és **Lengyel Gabriella** (oklevél: 1914/15) gyógyszerésznők is itt, ők a *Gyógyszertan*, illetve a *Gyógyszerisme Intézet*-ben is alkalmazva voltak. Ez utóbbi gyógyszerésznőt gyakornoki teendőkkel is megbízták, miközben itt, a *Gyógyszerészeti Intézet* keretében készítette el doktori értekezését, amelyet 1918. június 13-án védett meg. Így ő lett az első kolozsvári gyógyszerésznő, aki a doktori fokozatot is megkapta, 1919 májusáig dolgozott itt.

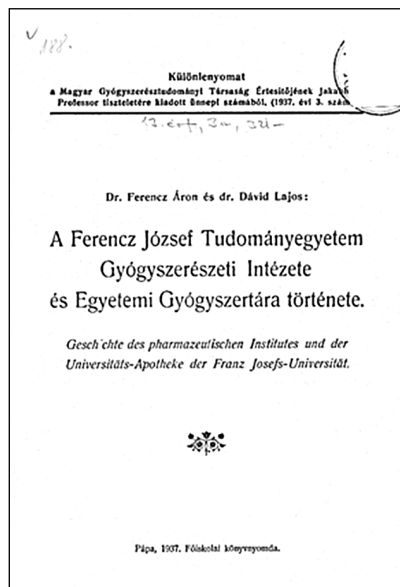
Az *Egyetemi gyógyszer-tár* életében ez az időszak küzdelmes volt a Trefort utcai szűk helyiség miatt, mind az oktatás, mind a kutatás szempontjából. Működésében 1914. május 5-én új fejezet kezdődött. Az 1913-ban vásárolt Trefort u. 61. szám alatti házat már Issekutz Hugó elképzelései alapján alakították át. Az új épületbe költözött gyógyszer-tárat a szükséges gépekkel is felszerelték. Itt már a gyógyszer-tár helyiségei a klinikai betegek ellátásán kívül a másodéves gyógyszerésztan-, az orvostanhallgatók és a doktoranduszok képzését is szolgálta. Az új intézet 63 helységgel rendelkezett. Elméleti és gyakorlati órák tartására a 80 hallgató befogadására berendezett tanterem biztosított helyet, és a 70 hallgatót befogadó laboratórium. A gépek beszerelése Dávid Lajos irányítása mellett történt.

45 ERŐS István, *Egy intézet története I. rész: A hőskor, i. m.*

*Az egyetemi gyógyszerész-tár régi épülete
(ma már lebontva)*

*Különlenyomat Ferencz Áron és
Dávid Lajos közleményéből*

Issekutz Hugó, sajnos, nem sokáig élvezhette új és tágas gyógyszerész-tára vezetését, mert 1915. július 23-án elhunyt. Halála után **Ferencz Áron** kapott megbízást az *Egyetemi gyógyszerész-tár* vezetésére, kinevezték igazgatónak, és mint magántanár, megbízott előadója lett a gyógyszerészettan. Itt tartotta heti öt órában a gyógyszerészettan-hallgatóknak a *gyakorlati gyógyszerészettan* és a gyógyszerész doktorandusok részére pedig az *Önálló vizsgálatok a gyógyszerészettan köréből* elnevezésű heti 10 órában, továbbá heti egy órában a *vénykészítési gyakorlatokat* – ez utóbbit főleg az orvostanhallgatóknak.⁴⁶

Az 1916/17-es tanévben már a gyakornokok közt találjuk **Dávid János** (1894–1959) gyógyszerészt is. De az 1918/19-es tanévben már csonka a személyzet: Dávid János, Dávid Lajos, Halász Pál és Huszár Jenő katonai szolgálatra vonultak be.

Az 1918/19-es tanévben az Orvostudományi Kar azzal a javaslattal fordult a v.- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy az *Egyetemi gyógyszerész-tart* függetlenítsék, és rendkívüli intézetnek minősítsék. E kérés tanulmányozására létrehozott bizottság tagjai Lóte József, Jakabházy Zsigmond és Reinbold Béla tanárok voltak. Azonban ennek a kérésnek elbírálása ekkor már nem jöhetett létre az 1919-es hatalomváltás miatt, csak 10 év múlva Szegeden, a miniszter **86.557/1928.** számú rendeletével. A kolozsvári FJTE keretében felállított egyetemi gyógyszerész-tár 1919. október 1-ig folytathatta tevékenységét. Alkalmazottjainak egy része a többi tanárral Budapestre, majd Szegedre távozott, másik része a helybeli gyógyszerész-tárakban helyezkedett el. Ferencz Áron továbbra is Kolozsváron maradt, előbb gyógyszerész-tárban, majd saját laboratóriumában dolgozott.⁴⁷ Az egyetemi gyógyszerész-tár működéséről Ferencz Áron és Dávid Lajos később részletesen beszámolt.⁴⁸

A kolozsvári *Egyetemi gyógyszerész-tár* 1902 és 1919 közötti munkatársait és alkalmazásuk időtartamát az 1. táblázatban mutatjuk be.

46 PÉTER H. MÁRIA, *Ferencz Áron (1880–1954). Egy erdélyi gyógyszerész útkeresése a két világháború között*, *Gyógyszerészettörténet*, 9(2011), 2. szám, 4–8.

47 PÉTER H. MÁRIA, *Ferencz Áron (1880–1954)* = *Uő, i. m.*, 2012, II. kötet, 91–95.

48 *Ferencz Áron, Dávid Lajos, i. m.*

1. táblázat: Az egyetemi gyógyszerészeti gyógyszerészek, munkatársai 1902–1919 között

Sorszám	Munkatársak neve és szül. helye, ideje	Gyógysz. oklevél, doktorátus kelte	Gyógyszertári beosztás	Időszak, tanévek
1	Issekutz Hugó Marosvásárhely, 1855. jún. 19.	Oklevél: 1876, dr. 1882	Egyetemi gyógyszerész Gyógyszertárvezető	1902. nov. 21. – 1915. jún. 15.
2	Ferencz Áron Nagyajta, 1880. okt. 15.	Oklevél: 1903, dr. 1906	Egyetemi tanársegéd Gyógyszertári vegyész Gyógyszertárvezető	1903. márc. 1. – 1911/12 1912/13–1914/15 1915. jún. 15. – 1919. okt. 1.
3	Lukinich Dezső Gáttája, 1881. szept. 12.	Oklevél: 1904	Gyakornok (I. éves hallg.) Gyakornok (II. éves hallg.)	1904/05 1905/06
4	Cseresznyés Gyula Nagyenyed, 1881. márc. 20.	Oklevél: 1906, dr. 1913	Okleveles gyógyszerész Egyetemi tanársegéd	1906/07–1908/1909 1909/10–1919: had- ba vonul
5	Petheő István Besenyszög, 1885. szept. 25.	Oklevél: 1906	Gyakornok (gy. hallg.) Okleveles gyógyszerész	1906/07 1907/08
6	Bogdándy Jenő Szolnok, 1887. okt. 30.	Oklevél: 1908	Gyakornok (gy. hallg.)	1906/07
7	Polányi Béla Mezőlaborc, 1888. márc. 2.	Oklevél: 1909 dr. 1910	Gyakornok (gy. hallg.)	1908/09
8	Nagy Árpád Budapest, 1885. febr. 9.	Oklevél: 1908, dr. 1910	Okleveles gyógyszerész	1909/10–1910/11
9	Dávid Lajos Kézdivásárhely, 1889. okt. 18.	Oklevél: 1911, dr. 1913	Gyakornok (gy. hallg.) Gyakornok Gyógyszertári vegyész	1910/11 1911/12–1916/17 1916/17–1919: had- ba vonul
10	Fáy Elvira Felsővisó, 1889. márc. 31.	Oklevél: 1910, Bp.	Okleveles gyógyszerész Egyetemi tanársegéd	1911/12 1912/13 – 1913. máj. 1.
11	Huszár Jenő Kolozsvár, 1886. nov. 18.	Oklevél: 1912	Okleveles gyógyszerész Egyetemi tanársegéd	1912/13, 1913/14, 1919-ben hadba vo- nul
12	Kopp Alice Kolozsvár, 1887. jún. 13.	Oklevél: 1911	Okleveles gyógyszerész	1912/13–1914/15 1915. áprilisban elha- lázott

13	Halász Pál Beszterce, 1890. febr. 2.	Oklevél 1915, dr. 1918	Gyakornok (gy. hallg.) Egyetemi tanársegéd Egyetemi tanár (gyógyszerisme)	1913/14 1915/16–1917/18 1918/19-ben hadba vonul
14	Lengyel Gabriella Székelykeresztúr, 1891. nov. 17.	Oklevél: 1915, dr. 1918	Gyakornok (gy. hallg.) Okleveles gyógyszerész	1913/14–1915/16 1916/17–1918/19
15	Dávid János Kézdivásárhely, 1894. máj. 15.	Oklevél: 1915	gyakornok	1916/17–1918/19, majd hadba vonul

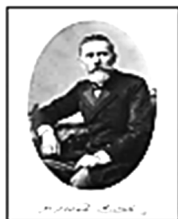
A gyógyszerésznövendékeknek csak az 1893/94-es tanévtől kezdve lett kötelező a közegészségtan-előadásokat hallgatni. Ezeket a Nagykállóban született **Rózsahelyi Aladár** (1855–1896) tartotta heti 2-3 óra keretében. Ő orvosi tanulmányait a pesti egyetemen végezte 1877-ben, és már itt orvostanhallgatóként tanársegéd volt a Fodor József által vezetett *Közegészségtani Intézet*ben. Kolozsvárra 1882-ben nevezték ki 1883. január 1-jei hatállyal. Ugyanezen a napon jött létre Kolozsváron az önálló *Közegészségtani Intézet* is. A közegészségtan-előadások hallgatása kezdetben csak az orvosnövendékek számára volt kötelező, mindössze egy félévén át, heti 5 órában. Gyógyszerészhallgatóknak csak az 1893/94. tanévben lett kötelező tantárgy, mégpedig a II. évfolyam első felében, heti 3 órában.⁴⁹

A Rózsahelyi Aladár halála utáni három év helyettesítésekkel telt el. Majd ezután az 1899. szeptember 12-én ny. r. tanárnak kinevezett **Rigler Gusztáv** (1868–1930) folytatta az előadásokat 1919-ig. Külön előadást tartott *Közegészségtan gyógyszerészet-hallgatóknak* címen heti 3 órában. A gyógyszerészek kiképzésére vonatkozó 1916/17. tanévben életbe lépett szabályzat értelmében a II. éves gyógyszerészhallgatóknak az intézetben heti 6 órában élelmiszer-vizsgálatokat is kell végezniük az *élelmiszervizsgáló gyakorlatok* elnevezésű tantárgy keretében. Rigler Gusztáv az intézet vezetői és oktatói tevékenysége mellett az 1907/1908-as tanévben, valamint az 1914/1915. tanévben dékán volt, 1917/18-ban pedig a FJTE rektori tisztségét is betöltötte.

A FJTE-n a gyógyszerészhallgatókat oktató tanárok valamennyien országos hírű, jó felkészültségű, kiváló szakemberek voltak.⁵⁰ 1919 májusában a román hatóságok felszólították az egyetem tanári karát, hogy tegyenek hűségesküt a román királynak. Minthogy Erdély sorsáról ekkor még nem szólt nemzetközi döntés, e törvénytelen követelésnek a tantestület nem tett eleget. A tanárokat katonai segédlettel eltávolították, és a románok „átvették” az egyetemet teljes felszerelésével együtt. 1919. november 3-án nyitották meg a kolozsvári román tannyelvű egyetemet.

49 MINKER Emil, *Az államorvostantól az államorvostanig. (A Szegedi Tudományegyetem Közegészségtani Intézetének története napjainkig: egyetemtörténeti tanulmány)*, II. rész, *Egészségtudomány*, 53(2009), 4. szám, 108–119.

50 PÉTER H. Mária, *A gyógyszerészképzés neves tanárai a 125 éve alakult kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, *Gyógyszerészet*, 41(1997), 736–740.

Koch Antal

Abt Antal

Kanitz Ágost

Ruzitska Béla

Fabinyi Rudolf

Richter Aladár

Apáthy István

*Szádeczky-Kardoss
Gyula*

Borbás Vince

Péter Béla

*A gyógyszerészképzésben részt vett tanárok
a FJTE Matematika–Természettudományi Karáról 1872–1919 között*

Högyes Endre

Löte József

Jakabházy Zsigmond

Nyiredy Géza

Issekutz Hugó

Rigler Gusztáv

Ferencz Áron

Hintz György

Orient Gyula

Rózsahegy Aladár

A gyógyszerészképzésben részt vett tanárok a FJTE Orvosi Karáról 1872–1919 között

6. A GYÓGYSZERÉSZETTAN-HALLGATÓK SZÁMA, ARÁNYA AZ ÖSSZES HALLGATÓSÁGHOZ VISZONYÍTVA A FJTE-N

A kolozsvári egyetemi oktatás első évében, 1872-ben már öt beiratkozó volt a gyógyszerészi képzésre.⁵¹ A hallgatók csekély számának okát azzal lehet magyarázni, hogy az egyetemi oktatás későn nyílt meg, s az ifjak már október elején más egyetemekre iratkoztak be. A következő tanévben, 1873/74-ben a gyógyszerészi képzésre beiratkozottak száma már a múlt évének duplája volt, majd a következő években számuk állandosult, 20 és 30 közt változott. A későbbiekben nagymértékben megnövekedett a hallgatók száma mind a négy karon, így az Orvosi Karon is, ahol a II. éves gyógyszerészhallgatók tanultak. Ellenben az I. világháború kitörésekor a férfiak hadba vonulása miatt a hallgatók létszáma nagyon lecsökkent, csupán a női hallgatók száma növekedett. Ezek száma és arányuk a mind a négy karra összesen beiratkozott egyetemi hallgatókhoz viszonyítva a 2. táblázatban található.

2. táblázat: A FJTE-re beiratkozott gyógyszerészhallgatók száma és aránya*

Tanév	Beiratkozott gyógyszerészhallgatók száma			Összes beiratkozottak száma a négy karon (I. + II. félév)	Beiratkozott gyógyszerészhallgatók aránya az összbearatkozottakhoz viszonyítva (%)
	I. félév	II. félév	Összes I. + II.		
1872/73	5	5	10	491	2,03
1873/74	11	18	29	595	4,87
1874/75	24	26	50	719	6,95
1875/76	32	32	64	780	8,20
1876/77	24	23	47	763	6,15
1877/78	23	24	47	820	5,73
1878/79	16	19	35	822	4,26
1879/80	26	25	51	889	5,74
1880/81	29	28	57	508	11,22
1881/82	22	20	42	487	8,62
1882/83	26	24	50	897	5,57
1883/84	23	23	46	901	5,11
1884/85	23	22	45	855	5,26
1885/86	34	34	68	923	7,37
1886/87	43	45	88	913	9,64
1887/88	47	43	90	956	9,41
1888/89	49	53	102	1054	9,68

⁵¹ MINKER Emil, *Kik voltak az első gyógyszerészhallgatók a kolozsvári egyetem megnyitásakor?*, Gyógyszerészet, 46(2002), 229–230.

1889/90	56	58	114	1088	10,48
1890/91	65	63	128	1151	11,12
1891/92	77	76	153	1197	12,78
1892/93	55	56	111	1220	9,09
1893/94	18	16	34	1260	2,70
1894/95	34	33	67	1211	5,54
1895/96	34	33	67	1345	4,98
1896/97	33	35	68	1521	5,43
1897/98	40	38	78	1717	4,54
1898/99	43	44	87	2065	4,21
1899/1900	35	37	72	2278	3,16
1900/01	34	36	70	2643	2,65
1901/02	47	45	92	3024	3,04
1902/03	61	58	119	3352	3,55
1903/04	69	64	133	3780	3,52
1904/05	70	67	137	4435	3,09
1905/06	80	82	162	4587	3,53
1906/07	79	82	161	4541	3,54
1907/08	83	88	171	4532	3,77
1908/09	87	80	167	4397	3,80
1909/10	112	110	222	4417	5,03
1910/11	110	108	218	4466	4,88
1911/12	98	90	189	4562	4,14
1912/13	107	107	214	4467	4,79
1913/14	115	125	240	4421	5,43
1914/15	31	30	61	2293	2,70
1915/16	22	20	42	1286	3,26
1916/17	12	16	28	844	3,32
1917/18*	26	60+56	86	1790	4,80

Megjegyzés: A FJTE 1873-tól 1918-ig megjelent *almanach*jai által közölt adatok szerint.

* Az 1917/18-as tanév II. félévében volt egy pótfélév a harctérről visszatértek részére.

A 2. táblázat adataiból látható, hogy az első 20 évben a beiratkozott gyógyszerészhallgatók számában mindkét félévben fokozatos növekedés látható, majd a következő 7 tanévben, az 1893-tól 1900/01-ig levő jelentős csökkenést követően ismét növekedés észlelhető. Az I. és II. félévben beiratkozottak száma azért különbözött, mert voltak olyan hallgatók, akiknek nem sikerültek az I. félévi vizsgái, vagy későbbi években iratkoztak be újra, addig a gyógyszerészeti gyakorlatukat folytatták, vagy esetleg, a nem erdélyi származásúak, Budapesten tanultak tovább, vagy onnan jöttek át a II. félévre. Ami pedig a gyógyszerészhallgatók arányát illeti a négy kar beiratkozottjainak számához viszonyítva, 2,03% (1872/73-as tanév) és 12,78% (1891/92-es tanév) között változott.

A kolozsvári egyetemi gyógyszerészképzésben résztvevők – mint már az előbbieken azt említettük – az elsőévi tanulmányaikat a Matematika–Természettudományi Karon végezték. E kar-

nak hallgatóit születési (származási) helyük, társadalmi-családi helyzetük, valamint vallási hovatartozásuk szempontjából már tanulmányozták, ezért erre nem térünk ki.⁵²

A Marosvásárhelyi Levéltárban található **Anyakönyvek** és az **Elővizsgálatok**, valamint a **Gyógyszerési gyakorlati és Elméleti szigorlati jegyzőkönyvek** adataiból állítottuk össze az oklevelet kapott és gyógyszerézmesterré felesketettek névsorát. Mivel ezekben a szigorlatok nyilvánvartartása nem a tanévek szerint, hanem időrendi sorrendbe történt, ezért azoknak besorolása, akik az ősz folyamán, a tanév megkezdése után vizsgáztak, már nem szerepelt az évi almanachokban. Ezért évenként kis eltérések (1-2 személy) lehetségesek.

Az 1. számú mellékletben található azoknak a névsora, akik az 1873/74-es tanévtől kezdődően az 1918/19-es tanévvel bezárólag a FJTE-n gyógyszerézmesteri oklevelet kaptak. (Lásd 1. sz. melléklet.)

Az 1. számú melléklet szerint az oklevelet kapott gyógyszerézmesterek évenkénti számát összeadva, a végeredmény 1092. Tehát a FJTE 1873/74-es tanévtől kezdve az 1918/19. évi elmeneküléséig, vagyis 46 tanév alatt, kevéssel több, mint 1000 oklevelés gyógyszerész került ki az egyetem padjaiból, ami átlagban évi 23,7 gyógyszerészt jelent. Ezek nagy része erdélyi származású volt, így a kolozsvári egyetemi képzés jelentősen növelte az erdélyi gyógyszerészek számát. Az utolsó tanévben az 1919/20-as tanévben csak nagyon kevesen tudták letenni szigorlataikat, és azt követve fel is tudták esketni őket.

Az **1118.** számú dokumentum az **elővizsgálatok jegyzőkönyveit** tartalmazó regiszter. Az utolsó magyar bejegyzésnek kelte **1919. május 3.** Az ezutáni lapon már következett az **1919. november 22-i** bejegyzés azokról a gyógyszerészhallgatókról, akik Kolozsváron maradtak, és tanulmányaikat a román tannyelvű egyetemen folytatták, és ott tették le a román nyelven elővizsgálati szigorlatukat. Így például Kelp Frigyes (1919. december 23.), Császár Ernő (1920. március 8–9.), Both Ernő (1920. január 26.), Knöpfler Zsigmond (1920. január 26.), Wonesch Miksa (1920. február 28.) és a FJTE román nemzetiségű hallgatói közül Stănescu Livius, Costin Augustin (1919. december 30.), valamint Bancu Leonida (1920. január 28.).

Az **1288-as** számú regiszter az **1918/19-es** tanévre a **Matematika–Természettudományi Kar I. év I. félévébe** beiratkozott gyógyszerészhallgatók **anyakönyve**. Ebben az 1918. szeptember–október keltezésű beiratkozási lapok találhatóak. Így például Fried Arnold (1896), Horváth Adrienn (1896), Kabdebó Ferenc (1895) és Molitorisz Pál (1893) beiratkozási lapjai. Ezek között vannak olyanok, akik csak az I. év I. félévében tanultak itt, mások a II. félévben is.

Az **1289.** számmal rendelkező regiszter a FJTE **Matematika–Természettudományi Karra** az **1918/19-es** tanév **I. év, II. félévben** beiratkozott gyógyszerészhallgatók adatait tartalmazza, akik Kolozsváron még az előírt gyógyszerési elővizsgálataikat sikeresen letették. Ezek többségükben ugyanazok, akik az I. félévre is beiratkoztak. Így például többek között Császár Irénke (1895), Gottschling Felícia (1895), Horváth Adrienn, Kabdebó Ferenc, Molitorisz Pál, Barna Miklós, Osváth Elemér (1896) és Konrád Kálmán (1893) lapjai. Ezeknek a lapoknak a beiratkozási keltezése 1919. február–március. Ezeknek a hallgatóknak egy része már nem tudott a II. évre, az Orvosi Karra beiratkozni, és Kolozsváron befejezni tanulmányaikat.

Az **1258-as** számmal jelzett dokumentum az **1917/18-as** tanévre szól, és a **pótfélévre** beiratkozott hallgatók, így a II. éves gyógyszerészhallgatók nevét, adatait tartalmazza, azokat, akik ez idő előtt hadba vonultak, illetve katonai szolgálatot teljesítettek. Köztük találjuk Syko Andor (1780.

52 NAGY Péter Tibor, *A természettudományok választása a kolozsvári egyetemen 1972–1918. = Tanulmányok a természettudományok, a technika és az orvoslás történetéből*, szerk. VAMOS Éva, Bp., Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum, 2011.

január 20.), Tukáts Sándor (Szeged, 1893. július 27.), Földes Zoltán (Németpalánk, 1892. augusztus 1.) nevét, akik csak 1918. október–november folyamán tudtak újból beiratkozni.

Az **1286.** számú **anyakönyv** az **Orvosi Karra az 1918/19-es** tanévben beiratkozott **II. éves** gyógyszerészhallgatóknak az **I. félévi** beiratkozási lapjait tartalmazza. Ezek közt több olyan is van, akinek még sikerült az I. évet befejezni, így Barna Miklós, Huszár Ilona, Kálmán Anna, uzoni Kovács Endre, Scholz Kornélia, Hofer Antal, Gaál János, Syko Andor, Sz. Träger Lajos, Tukáts Sándor és Wach Katalin beiratkozási lapjai is, melyek 1918. szeptember–október és november hónapi keltezéssel vannak ellátva.

Az **1392.** számú **Gyakorlati gyógyszerész szigorlatok** címet viselő kötet az **Orvosi Karon** tartott gyakorlati vizsgák jegyzőkönyveit tartalmazza. 1918. december 2-án tette le gyakorlati szigorlatát Tukáts Sándor, Barna Miklós, Fodor Illés és Sárkány András. Itt a nyilvántartás utolsó bejegyzése a 205. lapon a 407. sorszámmal jelzett és **1919. május 15-i** keltezéssel ellátott **Komlósi Károly** (Bereck, 1895. június 24.) gyakorlati szigorlatát jelzi. A következő lapokon annak a 19 gyógyszerészhallgatónak a nevét találjuk, akiknek szigorlatát 1919. május 15-re tervezték, de akkor már nem tudták megtartani a vizsgákat, mivel 1919. május 9-én a román hatóságok felszólították a FJTE tanárait az egyetem elhagyására. Így például Hofer Antal, Knöpfler Zsigmond, Scholz Kornélia, uzoni Kovács Endre, Wonesch Miksa II. éves gyógyszerészhallgatók. Ezt követően folytatólagos beírások következnek ugyanebben a kötetben, de már a hallgatóknak a román tannyelvű egyetemen tartott szigorlatainak bejegyzései találhatóak csak. Így például: **1919. december 20-i** keltezéssel már Bancu Leonida neve szerepel, őt követik 1920. január 28-án Sambach Károly, Róth Gyula, Knöpfler Zsigmond gyakorlati szigorlatai, majd 1920. március 20-án pedig Wonesch Miksa, Both Ernő, Császár Ernő és Dienesch Erik hallgatók szigorlatának bejegyzései.⁵³

Az **1291.** számú dokumentum az **Elméleti gyógyszerészi szigorlatok** jegyzőkönyveit tartalmazza. Itt az elsők a román egyetemi bejegyzések időpontjai: **1920. január és március** közöttiek. Ezek Stănescu Livius, Knöpfler Zsigmond, Both Ernő, Császár Ernő, Deutsch Imre, Reismann Pál, Szilágyi Träger Lajos, Wonesch Miksa és Szaitz Károly szigorlatairól szólnak.⁵⁴

A FJTE Kolozsvárról való elűzését követően a tanárokkal együtt a hallgatók jó része is elmeneült. Egy részük az ideiglenesen Budapesten tartozkodó FJTE-n folytatta tanulmányait, más részük már Szegeden, az 1921 óta ott működő FJTE-n, csatlakozva a számukra érvényes oktatási programhoz. Szegeden, befejezve egyetemi tanulmányaikat, gyógyszerészmesteri oklevelet kaptak. Az **1923/24-es tanévben** már 52 hallgató kapott oklevelet, köztük többen a kolozsvári egyetemről jöttek.

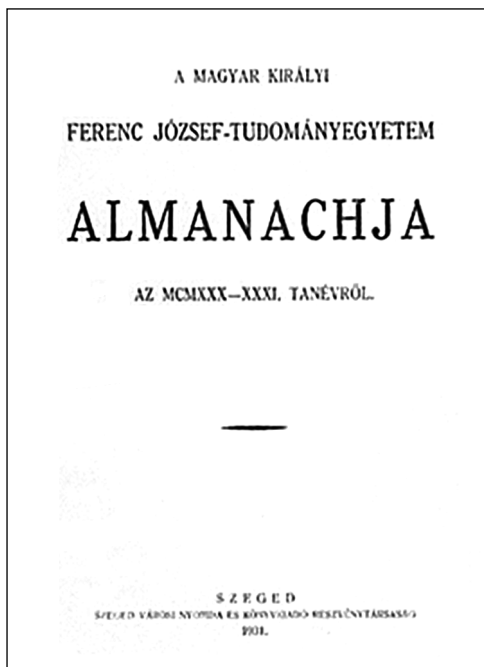
A 3. számú táblázatban azokat az erdélyi származásúakat tüntettük fel, akik még Kolozsváron kezdték el egyetemi tanulmányaikat, de katonai szolgálatuk után vagy a harcterről való visszatéréskor már csak Szegeden tudták folytatni tanulmányaikat, és 1922 és 1930 között itt kaptak oklevelet.

⁵³ Az *Orvos Karnál tartott gyógyszerészgyakorlati szigorlatok regisztere*, MvROL. Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 1288, 1289, 1286, 1258, 1118, 1392 állag.

⁵⁴ MvROL., Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 1291. számú állag.

3. táblázat. Néhány erdélyi származású gyógyszerészhallgató, akik már Szegeden kaptak gyógyszerész oklevelet

Gyógyszerész-hallgatók	Születési adatok		Oklevél kelte Szegeden
	idő	hely	
Konrád Kálmán	1893. máj. 28.	Székelykeresztúr	1922
Wéber András	1900. szept. 24.	Parajd	1922
Ajvász Árpád	1899. szept. 18.	Székelykeresztúr	1923
Elekes Imre	1900. jan. 22.	Oklánd	1923
Béress József, ifj.	1901. júl. 9.	Lovasberény	1923
Bíró Géza	1902. júl. 10.	Petrozsény	1923
Bonyhai Kálmán	1899. jún. 10.	Erdőgyarak	1924
Ferencz József	1901. nov. 11.	Nagyajta	1924
Scheitz Endre	1901. máj. 25.	Bonyha	1924
Kövesdy László	1902. dec. 19.	Kraszna	1925
Horváth Tibor, id.	1898. dec. 10.	Aranyosegerbegy	1926
Inczeffy Károly	1904. júl. 1.	Tövis	1928
Weinrich Zsófia	1899. dec. 13.	Alsójára	1928
Szeibel József	1902. dec. 30.	Gilvács	1929
Görög László	1901. máj. 19.	Szatmárhegy	1929
Bagothai Andor	1903. nov. 21.	Kiskend	1930

A Szegedre telepített FJTE Almanachja az 1930–1931-es tanévből

7. A KOLOZSVÁRI FJTE-N OKLEVELET KAPOTT GYÓGYSZERÉSZNŐK

A kezdetektől, az 1872/73-as tanévtől az egyetem mind a négy karára csak férfiak iratkozhattak be. Így a gyógyszerészhallgatók is mind férfiak voltak. A megváltozott társadalmi és gazdasági viszonyok sürgették a nők egyetemre való járását, főleg azokon a szakokon, melyek a nők természetéhez közel álltak.

Közel 25 év után, **1896.** november 26-án jelent meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter, **Wlassics Gyula 63.520.** szám alatti rendelete, mely lehetővé tette, hogy nők is részesülhessenek bölcsészeti, orvosi és gyógyszerészeti egyetemi képzésbe, esetenként rendkívüli hallgatóként. A nőknek az egyetemi gyógyszerészképzésbe való beiratkozása és részvétele több feltételhez volt kötve (gyakornoki, illetve segédi idő, latin nyelv ismerete stb.). Ezek késleltették őket abban, hogy a rendelet megjelenése után azonnal beiratkozhasanak.

Miután az említett **Wlassics Gyula**, a vallás- és közoktatásügyi miniszter **63.520.** szám alatti rendelete megjelent, és azt Kolozsváron az egyetemi tanács elfogadta, valamint támogatta a miniszter javaslatát, lehetőség adódott a kolozsvári egyetemen is, hogy nők tanulhassanak, és egyetemi oklevelet kaphassanak a Bölcsészeti, a Matematika–Természettudományi és az Orvosi Karokon, illetve a gyógyszerészeti tanfolyamon is.⁵⁵

Ezt követően Magyarországon megnőtt a nők érdeklődése a gyógyszerészi pálya iránt. Leghamarabb Kolozsváron a FJTE-re 1901-ben tudott beiratkozni **Thinagel Szerafin(a)** (1880–1956). Ő Nagyszombatból jött, 1903. június 18-án sikeres vizsgái után kapta meg a 658–1902/1903. számú gyógyszerész oklevelet.⁵⁶ A második beiratkozó sem volt erdélyi származású, **Szvboda Irma** (sz. 1882. január 7.) Zólyomról jött Kolozsvárra tanulni.

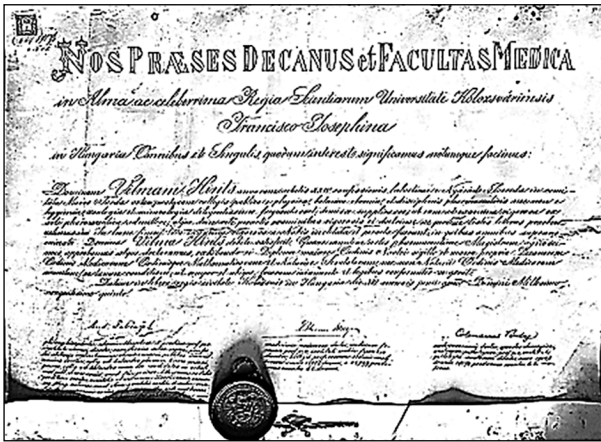
Az első erdélyi származású beiratkozó nő a nyárádszeredai származású, farkaslaki **Hints Vilma** (1881–1968) volt. Ő 1905-ben kapta meg a 639/1904/1905. számú gyógyszerészmesteri oklevelét. 1952-ig, a vidéki gyógyszertárak államosításáig vezette a családi gyógyszertárat. Élete végéig itt maradt.⁵⁷

Ők voltak az elsők, akik abban az időben a felvételhez előírt követelményeknek eleget tudtak tenni, és részt akartak venni a kolozsvári egyetemi gyógyszerészképzésben. Őket követően még az 1918/19-es tanév kezdetéig összesen 43 nő iratkozott be a FJTE gyógyszerészképzésére. Azonban a beiratkozottak között voltak olyanok is, akik 1 vagy 2 félévet Budapesten végeztek, illetve, olyanok is, akik az utolsó években, 1917/1918-ban iratkoztak be, és már nem tudták Kolozsváron elvégezni a 2. tanévet, kénytelenek voltak Budapestre vagy később Szegedre távozni, esetleg abba-hagyták egyetemi tanulmányaikat.

55 *A vallás és közoktatásügyi M. K. Minisztérium által a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem tanácsához intézett elvi jelentőségű rendeleteinek gyűjteménye az 1872/3–1898/9. tan évekről*, Kolozsvár, 1900, 468–474.

56 PÉTER H. Mária, *Történelmi visszatekintés az erdélyi gyógyszerészet női képviselőire*, *Gyógyszerészet*, (49)2005, 5. sz., 298–302.

57 PÉTER H. Mária, *Nők az egyetemen. Az első okleveles orvosnők és gyógyszerésznők a budapesti felsőoktatásban és a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, *Erdélyi Múzeum*, (80)2018, 1. sz., 137–151.

*Hints Vilma gyógyszerész nő
gyógyszerészoklevele*

A Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatalának állományában levő egyetemi anyakönyvekből⁵⁸ csak 38 beiratkozott gyógyszerészhallgatónál ismerhettük meg születésének helyét, beiratkozásának, valamint a gyógyszerézmesterré felesketésének idejét, így csak ennyirez tudjuk hasonlítani a beiratkozott erdélyi származású, női hallgatók arányát. Mivel 23 hallgatónál, biztos volt, hogy Erdélyből jött, így az arányuk 57,5%, vagyis kevéssel több, mint a fele, míg 42,5% nem volt erdélyi, de itt végeztek vagy legalább is itt kezdték meg egyetemi tanulmányukat.

A 4. táblázat az 1900–1918 között beiratkozott és esküt tett gyógyszerész hallgatók adatait tartalmazza. A levéltárban található szigorlati jegyzőkönyvekben az utolsó bejegyzés keltezése: 1919. május 13. Ezt követően csak a román tannyelvű Ferdinánd Király Egyetemen vizsgázott hallgatókra vonatkozó beírások találhatóak. Az 1919/20-as anyakönyvek hiányoznak a levéltárból, így az utolsó beiratkozott gyógyszerész hallgatónének adatait nem sikerült megtalálnunk.

4. táblázat: A FJTE-re 1900–1918 között beiratkozott gyógyszerész-hallgatók és a későbbiekben gyógyszerézmesteri fokozatot kaptak, illetve esküt tettek névsora

Sorszám	A gyógyszerész-hallgató		Beiratkozás, tanév		Gyógyszerész- mesteri eskü ideje
	Neve	Születési helye és ideje	I. év Mat- Tt. Kar	II. év Orvosi Kar	
1.	Thinagel Szerafina	Nagyszombat, 1880. okt. 21.	1901/02	1902/03	1903. jún. 18.
2.	Szoboda Irma	Zólyom, 1882. jan. 7.	1902/03	1903/04	1904. jún. 16.
3.	Hints Vilma	Nyárádszereda, 1881. ápr.	1902/03	1903/04	1905. jún. 6.
4.	Réti Ella	Kolozsvár, 1879. aug. 1.	1903/04	1904/05	1905. jún. 16.
5.	Glockner Klára	Beszterce, 1878. aug. 22.	1903/04	1904/05	1905. jún. 16.
6.	Thiesz Eugénia	Szeben, 1876. júl. 12.	1904/05	1905/06	1906. jún. 18.
7.	Schönfeld Mária	Kökényes. 1885. ápr. 15.	1905/06	1906/07	1907. jún. 19.

⁵⁸ MvROL., Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 882. állag, 68., 110.

8.	Henter Juliska	Nagykálló, 1875. dec. 27.	1905/06	1906/07	1907. jún. 19.
9.	Molnár Ilona	Szászsebes, 1887. aug. 12.	1907/08	1908/09	1909. jún. 23.
10.	Fáy Elvira ^{***}	Felsővisó, 1889. márc. 31.	1908/09	1909/10	1910. jún., Bp.
11.	Kopp Alice	Kolozsvár, 1887. jún. 13.	1909/10	1910/11	1911. jún. 23.
12.	Czitrom Vilma	Kissolymos, 1889. márc. 14.	1908/09	1909/10	1910. jún. 22.
13.	Weress Irén	Torockó, 1889. jún. 14.	1908/09	1909/10	1910. jún. 22.
14.	Vékony Juliska	Máramarossziget, 1879. okt. 24.	1909/10	1910/11	1911. jún. 23.
15.	Wirtzfeld Irén	Kunhegyes, 1890. dec. 6.	1909/10	1910/11	1911. jún. 23.
16.	Kain Eszter	Naszód, 1889. nov. 22.	1910/11	1911/12	1912. jún. 18.
17.	Orientné Keresztessy Sára	Nagybocskó, 1887. dec. 17.	1911/12	1912/13	1913. jún. 23.
18.	Hollós Ida	Tresztec, 1885. ápr. 20.	1911/12	1912/13	1913. jún. 26.
19.	Müller Fülöp Reneé	Karánsebes, 1891. márc. 17.	1910/11	1913/14	1913. dec. 18.
20.	Parragh Ibolya	Debrecen, 1889. máj. 21.	1912/13	1913/14	1914. jún. 23.
21.	Rettegi Anna	Déva, 1891. aug. 20.	1911/12	1914/15	1914. jún. 23.
22.	Gál Margit	Nagyenyed, 1893. jún. 10.	1913/14	1914/15	1915. jún. 8.
23.	Kálmán Anna [†]	Nyíregyháza, 1891. máj. 25.	1913/14	–	1914. máj., elővizsga
24.	Lengyel Gabriella	Székelykeresztúr, 1891. nov. 27.	1913/14	1914/15	1915. jún. 8.
25.	Váry Vilma	Kolozsvár, 1891. júl. 26.	1913/14	1914/15	1915. jún. 8.
26.	Gál Margit	Nagyenyed, 1893. jún. 10.	1913/14	1914/15	1915. jún. 8.
27.	Fülöp Mária	Kisújszállás, 1894. febr. 23.	1914/15	1915/16	1916. jún. 7.
28.	Winter Elza	Kolozsvár, 1894. jún. 10.	1914/15	1915/16	1916. jún. 7.
29.	Lehrman Gertrúd	Szerdahely, 1889. márc. 7.	1914/15	1915/16	1916. jún. 7.
30.	Kollárik Mária ^{*****}	Üzbég, Nyitra m., 1893. szept. 7.	—	1915/16	1916. jún. 7.
31.	Déri Erzsébet	Szarvas, 1895. márc. 8.	Bpsten	1916/17	1917. jún. 14.
32.	Doby Katalin	Simontornya, 1895. szept. 15.	1915/16	1916/17	1917. jún. 14.
33.	Rosenfeld Ilona	Csíksgyörgy, 1893. dec. 1.	1915/16	1916/17	1917. jún. 15.
34.	Palóczy Anna Mária	Kolozsvár, 1892. aug. 10.	1916/17	1917/18	1918. máj. 16.
35.	Zerbes Elza Margit	Galac, 1893. dec. 26.	I. év, Bp.	1917/18	1918. jún. 3.
36.	Horváth Margit	Pusztamizse, 1895. máj. 16.	1915/16	1917/18	1918. jún. 3.
37.	Wach Katalin	Offenbánya, 1893. okt. 23.	1917/18	1918/19	1919. máj. 15.
38.	Huszár Ilona ^{**}	Nyárádszereda, 1896. máj. 23.	1917/18	1918/19	Már nem eskették fel.
Az I. év I. és II. félévére beiratkoztak, akik már csak az elővizsgálataikat tudták letenni					
39	Flittner Etelka ^{****}	Hidvég, 1896. jún. 2.	1915/16	1916. máj. 26.:	fizika, botanika

40.	Scholz Kornélia	Zolyómlipce, 1892. jún. 19.	1917/18	1917. dec. 20.: fizika, 1918. máj. 25.: botanika
41.	Egyed Zsófia****	Homoróddaróc, 1897. ápr. 8.	1917/18	1917. dec. 20.: fizika, 1918. máj. 25.: botanika
42.	Császár Irénke*****	Marosvásárhely, 1895. szept. 26.	1918/19	1918. dec. 13.: fizika
43.	Horváth Adrienn*****	Szentgál, 1896. szept. 4.	1918/19	1918. dec. 12.: fizika
44.	Gottschling Felícia*****	Padé, 1896. szept. 20.	1918. dec. 13.: fizika	
45.	Bathóné Hollós Aranka*****		1918/19	Csak az I. év II. félévében

Megjegyzések:

* Csak az I. évre iratkozott be, elővizsgálatát 1914 májusában tette le.

** Szigorlatát 1919. május 15-én tette le, de már nem eskették fel.

*** A II. évet Budapesten járta, és a gyógyszerészi mesteri vizsgát is ott tette le, majd utána visszajött Kolozsvárra, ahol az egyetemi gyógyszerész tanársegédje lett.

**** Valószínűleg eltávoztak, nincs további adat róluk.

***** Csak az I. évre, a Matematika–Természettudományi Karra iratkoztak be, az Orvosi Karra beiratkozottak között nem szerepelnek, tanulmányaikat Budapesten vagy Szegeden folytatták.

***** Valószínűleg Budapesten végezte az I. évet az 1914/15-ös tanévben.

A 4. táblázat adataiból látható, hogy az 1918/19-es tanévben beiratkozottaknak már nem sikerült Kolozsváron befejezni egyetemi tanulmányaikat és gyógyszerész oklevelet szerezni. Az általunk vizsgált levéltári dokumentumok szerint, azok, akik ezt megelőzően a Matematika–Természettudományi Kar hallgatói voltak, még beiratkozhattak 1918. szeptember és október hónapokban az Orvosi Karra, a II. tanévre, de csak az I. félévet tudták elvégezni, a II. félévi szigorlataikat már nem tudták letenni. Így: Flittner Etelka, Scholz Kornélia, Egyed Zsófia, Császár Irénke, Horváth Adrienn, Gottschling Felícia is.⁵⁹

A FJTE gyógyszerész hallgatónői vizsgáik alkalmával több esetben tanúbizonytságot tettek arról, hogy a férfi hallgatók eredményeit elérve, sőt több esetben túlhaladva, megállták helyüket. Mind az elővizsgálatokon, mind a gyakorlati és elméleti szigorlataikat kitüntetéssel tették le. Így például az 1904/05-ös tanévben Réti Ella, Hints Vilma, Glockner Klára gyakorlati és elméleti szigorlataikat, az 1905/06-os tanévben Thiesz Eugénia mind a gyakorlati, mind az elméleti szigorlatát, Henter Juliska az 1906/07-es tanévben az elméleti szigorlatát, Molnár Ilona az 1907/08-as tanévben az elővizsgálatoknál dicséretben részesült, és kitűnő minősítést kapott. Később néhány okleveles gyógyszerésznőt alkalmaztak az egyetemi gyógyszerészertárban, illetve a *Gyógyszerisme* vagy a *Gyógyszertan Intézetben*, így Fáy Elvira, Kopp Alice és Lengyel Gabriella gyógyszerésznőket. Ez utóbbi lett az első gyógyszerésznő, aki a doktori fokozatot is megkapta. Az a tény, hogy a táblázatba foglalt 45 hallgatónő közül 18 nem erdélyi volt, hanem Magyarország északi, déli megyéiből jött Kolozsvárra, bátorságukat, elszántságukat igazolja.

⁵⁹ MvROL, Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 1286. állag, 1918/19. I. félév, II. kötet; 1289. állag 1918/19. tanév, II. félév.

8. GYÓGYSZERÉSZEK DOKTORI KÉPZÉSE, A FJTE-N GYÓGYSZERÉSZDOKTORI KÉPESÍTÉST KAPOTT GYÓGYSZERÉSZEK. DOKTORI ÉRTEKEZÉSEK

Azoknak a gyógyszerészeknek, akik oklevelet kaptak, egy része, későbbi munkahelyi ambíciói vagy tevékenysége folyamán, szükségesnek és fontosnak tartotta, hogy beiratkozzon a gyógyszerészdoktori képzésre ugyanazon az egyetemen, vagy esetleg más egyetemen.

1812-ben Bécsben az Udvari Tanulmányi Bizottság, valamint az **1833**-ban megjelent *Új tanulmányi rend* előírta, hogy a gyógyszerész-doktoranduszok a „*Doctor chemiae*” fokozatot szerezhetik meg. Szintén Bécsben **1859**-ben jelent meg az *Új gyógyszerésztanulmányi szabályzat*, ami a „*Doctor pharmaciae*” címet adományozta a gyógyszerészeknek az előírt doktorátusi vizsgáik és a disszertációjuk megvédése után. Így már Kolozsváron a gyógyszerészdoktori fokozat elnyerésével a *Doctor pharmaciae* cím járt nekik.⁶⁰

Az **1892.** augusztus 8-án jóváhagyott **35.985.** számú vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minisztériumi rendelet lényeges változtatást hozott a doktorképzésbe. Ebben az egyik enyhítés az eddig előírt kitűnő szigorlati eredmények elhagyása volt, de új előfeltétel lett az érettségi vizsga, és továbbá lehetőséget adott arra, hogy a kémiaián kívül a gyógyszerteran vagy a közegészségtan tárgyköréből is lehessen doktori értekezést írni, amit egy szakbizottság előtt kellett kötelezően bemutatni. E rendelet szerint az okleveles gyógyszerészeknek még további négy félévig kellett tanulmányokat folytatni az Orvosi Karon, ez idő alatt el kellett készíteniük doktori értekezésüket, valamint szóbeli szigorlatot tenniük a vegytan, növénytan, gyógyszerismeret vagy a közegészségtan tárgyköréből. A doktori szigorlatot egy fő- és két melléktárgyból kellett letenni, a főtárgy a doktori értekezés tudományszakja, a melléktárgyak pedig választhatók voltak azokból, melyeket a jelölt gyógyszerészhallgató korábban kötelező tárgyként hallgatott. Ezzel a rendelettel a doktoranduszok sikeres vizsgái és doktori értekezésük elfogadása után a jelöltek felavatták, és a „*Doctor pharmaciae*” fokozatot kapták meg.

1892. november 27-én az új gyógyszerészi doktorátus magyarországi bevezetését a szaksajtó nagy lelkesedéssel fogadta, azonban az előírt feltételeket sokan túl szigorúaknak tartották, és szakmai körökben többen tiltakoztak ellene.

1915-ben a Magyar Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a **112.745.** számú rendelettel az előbbi rendelet előírásait megerősítette.

Kolozsváron, a FJTE-n már 1872-től, az indulástól kezdve lehetőség volt a gyógyszerészdoktori fokozat elnyerésére. Románia Nemzeti Levéltára Maros Megyei Hivatalának állományában megtalálható az FJTE-hez tartozó, gyógyszerésztudori szigorlatok jegyzőkönyve az 1876/77-es tanévtől kezdődően, így eredeti forrásmunkára tudunk hivatkozni.⁶¹ **Horváth Jenő** a magyarországi gyógyszerészdoktorok összeírásával foglalkozott,⁶² **Tamás Miklós** a kolozsvári FJTE gyógyszerészdoktori értekezései tárgyával is.⁶³

60 FELLETÁR Emil, *A gyógyszerésztudori rangról*, Gyógyszerészi Hetilap, 1862/1, 28–29.

61 MvROL, Fond 576 Facultate de Medicina Franc Iosif, állag 324; 642; 882; 1291; 1392.

62 HORVÁTH Jenő, *Magyar doktor gyógyszerészek*, A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője, (10)1934, 1. sz., 81–146.

63 TAMÁS Miklós, *A gyógyszerészet megjelenése és fejlődése Erdélyben 1512-től 1920-ig*, Doktori értekezés, Budapest, 1990.

Horváth Jenő 1934-ben közölt dolgozata a magyar gyógyszerészdoktorok összeírására vállalkozott. Munkája 507 gyógyszerészdoktor összegyűjtött adatait tartalmazza. Néhány *bölcsészdoktori (doctor philosophiae)* fokozatot nyert gyógyszerésztől, tanárról is említést tett. Így többek közt említi **Berde Ferenc** nevét is. A kolozsvári egyetemi dokumentumok adatai alapján megállapítható, hogy 1904-től a Matematika–Természettudományi Kar hallgatója volt, és itt kaphatott tanári oklevelet, 1908-ban a Matematika–Természettudományi Karnak III. éves hallgatójaként vegytanból pályamunkát adott be *Chemiai vegyületek előállításakor a vegyületek képezéséhez szükséges anyagok egymásra hatásának sorrendje* címmel, majd az 1908/09-es tanévben e témakörben bölcsészettudományi doktori oklevelet kapott ugyanezen a karon.⁶⁴

A magyar nemzetiségű gyógyszerészdoktorok számbavételével még 1971-ben **Zalai Károly** foglalkozott.⁶⁵ Az előbb idézett szerzőktől eltérően nyilvántartásába besorolva találjuk még **Hermányi Sztankay Aba** (18681–1936) gyógyszerész nevét is, aki bár egyetemi tanulmányait Pesten végezte, de Kolozsváron **1893**-ban a FJTE Matematika–Természettudományi Karon, és nem az Orvosi Karon kapta meg a bölcsészdoktori fokozatot. Ezt megelőzően kérvényt adott be a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez – hivatkozva jelentős szakírói tevékenységére – a hiányzó félévek kötelező lehallgatásának felmentése céljából, amire a minisztertől engedélyt is kapott.⁶⁶

Még két olyan személyt is meg kell említenünk, akik bár nem voltak még gyógyszerészek, de Kolozsváron a FJTE-n vegyészként bölcsészeti doktorátust szereztek, azonban disszertációjuk témája és munkakörük is szorosan kapcsolódik a gyógyszerészethez. Így a Fabinyi intézetében dolgozó egykori tanársegéd, az Arad megyei Nagylakon született **Kőszegi Dénes** (1888–1970) az 1913/14-es tanévben *Új módszer az alkálifémeknek (K, Na) kalcium- és magnéziumfémektől való kvantitatív elválasztására* c. doktori tézisével bölcsészdoktori címet kapott. Ezután még Kolozsváron letette a gyógyszerészgyakornoki vizsgáját, és 1918. december 21-én a gyógyszerészhallgatók számára kötelező elővizsgálatát botanikából.⁶⁷ Majd, az egyetem Kolozsvárról való elűzése után, 1921-től már Szegeden mint gyógyszerkémikus előbb a *Szerves és Gyógyszerész-Vegyteni Intézetben* dolgozott, mint magántanár, később, mint ny. rk. tanár, majd ny. r. egyetemi tanárként végül az önálló *Gyógyszerészeti Vegyteni Intézet (Tanszék)* vezetője lett.⁶⁸

Az idézett nyilvántartásokban előfordult még berenczei **Kováts Sándor** neve is. Ő orvosi tanulmányait részben Bécsben végezte, a FJTE-n 1881. június 15-én avatták orvosdoktornak (és nem gyógyszerészdoktornak) a sztrichninsókkal való mérgezésekről szóló doktori értekezésével, ezt követően pedig 1884 és 1887 között az egyetemi Államorvostani (Törvényészeti) Intézet tanársegédjeként dolgozott.⁶⁹

Az 1915-ben megjelent *Gyógyszerészeti zsebnaptár* c. kiadvány még dr. **Makár Károly** (sz. Kiskunhalas, 1889. január 21.) dicsőszentmártoni gyógyszerész-tulajdonost említi, azonban böl-

64 *Beszédek, a melyek a Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József 1909/10. Tanévi Rectora és Tanácsának Beiktatása és a Tanév megnyitása alkalmával 1909. Évi szeptember hó 19-én tartattak*, Kolozsvár, 1909, 106.

65 ZALAI Károly, *A kolozsvári Tudományegyetemen 1872–1918 között készült gyógyszerészdoktori értekezések*, Acta Pharmaceutica Hungarica, (41)1971, 232–240.

66 TATÁR György, *Dr. Hermányi Sztankay Aba egy méltatlanul elfelejtett egyetemi magántanár, debreceni gyógyszerész*. Gyógyszerészet, (59)2015, 3. sz., 166–175.

67 MvROL, Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 1392. sz. állag, *Gyógyszerész szigorlatok jegyzőkönyve*.

68 ERŐS István (szerk.), *A szegedi gyógyszerészképzés és a szegedi Gyógyszerésztudományi Kar története*. Szeged, JATEPress, 2007, 141–143.

69 MvROL, Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 613. sz. állag.

csészdoktori értekezéséről nem sikerült információt találni a FJTE dokumentumaiban, csak annyit, hogy gyógyszerészmesteri esküjét 1914. május 22-én tette le.⁷⁰

A FJTE első gyógyszerésztudora az akkor huszonhat éves, máramaroszigeti születésű **Ember Bogdán** volt, aki 1877. június 6-án tette le doktori szigorlatát kitűnő eredménnyel, őt követte ugyanazon év június 9-én a huszonnégy éves **Tomcsik József** (akkor még mint kolozsvári gyógyszerész), szintén kitűnő eredménnyel. Mindkettőjük hivatalos felavatása **1877. június 9-én** történt. Az utolsó doktori avatás 1918-ban volt, amikor is 3 gyógyszerészt avattak, köztük **Lengyel Gabriella** gyógyszerésznőt is, aki a FJTE okleveles gyógyszerésznői közül elsőként és egyedülként kapta meg a gyógyszerészdoktori fokozatot. Az Országos Levéltár Marosvásárhelyi Fiókjának állományában található vizsgajegyzőkönyvek alapján a FJTE-n ebben a periódusban összesen 66 gyógyszerészdoktor adatait sikerült összeírunk.

A doktori értekezések témái nagyon változatosak voltak. Többségük gyógyszerertani vagy gyógyszerismereti, illetve kémiai témájú volt, sőt olyanok is előfordultak, melyek két különböző tárgyú részből álltak össze. A doktori tézisek elkészítésében főleg a Gyógyszerertani, a Gyógyszerismereti és a Vegytani Intézeteket vezető tanárok adtak segítséget. Ezek közül kiemeljük Lőte József, Jakabházy Zsigmond, Issekutz Béla, Fabinyi Rudolf, Ruzitska Béla tanárokat. Az értekezések majdnem felének, 30-nak növényi eredetű témája volt.⁷¹

Erdélyben, a FJTE-n 1919-ig 66 gyógyszerész kapott gyógyszerészdoktori fokozatot. Ezek névsora a 2. számú mellékletben levő 5. táblázatban található, doktorrá avatásuk évének időrendi sorrendjében, a születésük helyének és évének, valamint az értekezésük címének és a doktorrá avatásuk időpontjának feltüntetésével.

A 2. számú mellékletbe foglalt 5. táblázat adatainak kiértékelése több szempontból is lehetséges. Így a doktoranduszok származási helye (születésük helye), a gyógyszerészi oklevelük elnyerésének helye, tézisük témája, doktorrá avatásuk időpontja, további sorsuk szerint. Ezeknek figyelembevételével több következtetést is levonhatunk.

A felsorolt 66 gyógyszerésznek, akik Kolozsváron a FJTE-n kaptak doktori fokozatot, igen változatos származási helyük volt. A doktoranduszok fele (50%) erdélyi volt, mások születési helye Dunántúl vagy Észak-Magyarország (27,3%), de voltak Délvidékről is (15,2%), sőt volt köztük egy Bukarestben született is.

A Felvidékről, Vajdaságból jött doktoranduszok között voltak olyanok is, akik előzetesen a budapesti egyetemen végezték tanulmányaikat és ott kaptak gyógyszerészmesteri diplomát, de Kolozsváron iratkoztak be a doktorátusra, és itt kaptak gyógyszerészdoktori oklevelet. Ilyen volt például Hermányi Sztankay Aba (1893), Reismann Ödön (1903), Ejury Lajos (1904), Bizek Dezső (1907), Keresztes Béla (1908), Kertész Ernő (1910), Bisczky András (1911), Tompos Ferenc (1913), Löbl Imre (1913), Spiller Jenő (1913) és még mások.

Az egyes doktori értekezések témái igen változatosak voltak. Egy részük növényi eredetű drogokkal, mások pedig szerves vagy szerves anyagokkal, néhány gyógyszerhatástani, illetve gyógyszerertani problémákkal foglalkozott. A doktoranduszok közt olyanok is voltak, akik két egymással összefüggő vagy két nem rokon témát dolgoztak fel.

Összehasonlítást végeztünk a budapesti és a kolozsvári egyetemen gyógyszerészmesteri, illetve doktori (tudori) oklevelet kapottak száma közt a 1905 és 1915 közötti időszakban. Megállapítható, hogy a budapesti egyetemen nemcsak a gyógyszerészhallgatók, hanem a gyógyszerészdoktorok

70 VARSÁGH Zoltán, KORITSÁNSZKY Ottó (szerk.), *Gyógyszerészek zsebnaptára az 1915-ös évre*, (44)1914, Bp., 133.

71 ERŐS István, *Egy intézet története I. rész: A hőskor, i. m.*

száma is többszöröse a kolozsváriaknak.⁷² Az 1905 és 1915 közötti 10 év alatt oklevelet kapott gyógyszerészmesterek, gyógyszerészdoktorok számát és arányukat a 6. számú táblázatban foglaltuk össze.

6. táblázat: Budapesten és Kolozsváron gyógyszerészmesteri és gyógyszerészdoktori oklevelet kapott hallgatók száma, és az 1905–1915 évek közötti átlaguk és arányuk

Tanév	Budapesti egyetem			Kolozsvár, FJTE		
	Gy.mester szám	Gy.doktor szám	%	Gy.mester szám	Gy.doktor szám	%
1905/06	89	11	12,3	33	1	3,03
1906/07	106	2	1,88	34	1	2,94
1907/08	131	12	9,16	40	5	12,5
1908/09	156	9	5,76	36	1	2,77
1909/10	117	15	12,8	37	3	8,10
1910/11	130	7	5,38	39	5	12,8
1911/12	180	9	5,00	47	7	14,9
1912/13	143	8	5,59	48	6	12,5
1913/14	132	6	4,54	74	7	9,45
1914/15	81	3	3,70	26	0	0
10 év átlaga	113,5	82	6,61	41,4	3,6	7,9

A 6. táblázat adataiból jól látszik, hogy a budapesti egyetemen a gyógyszerészmesteri oklevelet kapottak száma közel háromszorosa (2,74-szeres) a kolozsváriaknak, és a gyógyszerészdoktori fokozatot kapottak száma is többszöröse. De ha azt nézzük, hogy ezen a két egyetemen a gyógyszerészdoktori fokozatot kapottak aránya milyen a gyógyszerészmesterekhez viszonyítva, megállapíthatjuk, hogy Kolozsváron magasabb, mint Budapesten. Ennek egyik oka, hogy sok doktorandusz Budapesten szerezte meg gyógyszerészmesteri oklevelét, de a doktorátust már Kolozsváron végezte.

Még egy hosszabb időszak, 30 év adatait használtuk fel a budapesti egyetem és a kolozsvári FJTE-n oklevelet kapott gyógyszerészek, gyógyszerészdoktorok összehasonlítására. A budapesti egyetemen 30 év alatt a 2436 gyógyszerészmester közül 336, közel 14% szerezte meg a gyógyszerészdoktori fokozatot, ez évi átlagban 12,5 személyt jelent. Kolozsváron, a FJTE-n ugyanebben az időszakban 752 gyógyszerészmestert eskettek fel, és 49 gyógyszerészdoktort avattak, ami 6,7%-nak felel meg, illetve évi átlagban 1,8 gyógyszerészt jelent.⁷³ Ennek oka részben az, hogy ebben a periódusban Budapesten több mint háromszorosa volt a gyógyszerészmesterek száma a kolozsváriakhoz hasonlítva, a gyógyszerészdoktorok száma pedig közel hétszerese a kolozsváriaknak.

⁷² *A m. Kir. Kormány 1915–1918. évi működéséről és az ország közállapotáról szóló jelentés és statisztikai évkönyv* Budapest, 1924, 293.

⁷³ *A M. Kir. Kormány évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyvek. Felsőoktatásra vonatkozó statisztikák*, Bp., 1899–1919.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNY-EGYETEM GYÓGYSZERTANI INTÉZETÉBŐL.
IGAZGATÓ: LÖTE JÓZSEF DR. NY. R. TANÁR.

**KÜLÖNBÖZŐ
DOHÁNYKÉSZITMÉNYEK
NIKOTIN-TARTALMÁRÓL**
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EGYPTOMI SZIVARKÁKRA
ÉS A NIKOTINMEGHATÁROZÓ MÓDSZEREK
HASZNÁLHATÓSÁGÁRA.

DOCTORI ÉRTEKEZÉS

IRTA:
CSERESZNYÉS GYULA

KOLOZSVÁR
SIEFF JENŐ ÉS TÁRSA KÖNYVSZAITÓJA
1913.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNY-EGYETEM GYÓGYSZERISMERETI INTÉZETÉBŐL.
IGAZGATÓ: JAKABHÁZY ZSIGMOND DR. NY. R. TANÁR.

**A
HYDRASTIS CANADENSIS L. GYÖKÉRTÖRZSE
ÉS KIVONATA HYDRASTIN TARTALMÁNAK A
KÜLÖNBÖZŐ GYÓGYSZERKÖNYVEK METÓ-
DUSAI SZERINT VALÓ MEGHATÁROZÁSÁRÓL
ÉS
A KIVONAT BERBERIN TARTALMÁNAK EGY ÚJ,
MENNVIILEGES MEGHATÁROZÁSI MÓDJÁRÓL.**

DOCTORI ÉRTEKEZÉS

IRTA:
DÁVID LAJOS

KOLOZSVÁR
SIEFF JENŐ ÉS TÁRSA KÖNYVSZAITÓJA
1913.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNY-EGYETEM GYÓGYSZERTANI INTÉZETÉBŐL.
IGAZGATÓ: LÖTE JÓZSEF DR. NY. R. TANÁR.

**NEHÁNY GYÓGYSZERŰL SZOLGÁLÓ LEVÉL
HATÓANYAGÁNAK
MIKROCHEMIAI ÉS MIKROSUBLIMATIÓS
ÚTON VALÓ KIMUTATÁSA**

DOCTORI ÉRTEKEZÉS

IRTA:
SCHAAR ALFRÉD

KOLOZSVÁR
SIEFF JENŐ ÉS TÁRSA KÖNYVSZAITÓJA
1913.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI MAGY. KIR. FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNY-EGYETEM GYÓGYSZERTANI INTÉZETÉBŐL.
IGAZGATÓ: LÖTE JÓZSEF DR. NY. R. TANÁR.

**AZ
ANTHRAGLYCOSIDÁKAT
TARTALMAZÓ DRÓGOK
ÉRTÉKMEGHATÁROZÁSÁRÓL**

DOCTORI ÉRTEKEZÉS

IRTA
SCHIESZL KÁROLY

KOLOZSVÁR
BERNÁT PAPIROSÁRULÁZ NYOMDAINTÉZETE
1913.

*Cseresznyés Gyula, Dávid Lajos, Schaar Alfréd, Schieszl Károly
gyógyszerészdoktori értekezéseinek fedőlapjai*

9. GYÓGYSZERÉSZETTAN-HALLGATÓK EGYESÜLETEI A FJTE KERETÉBEN

A FJTE hallgatói megsegítésére *egyetemi alapítványokat* hoztak létre, melyek évenként ösztöndíjakat biztosítottak a rászorulóknak. Ezeken kívül a hallgatók több *segélyezőegyesületet* tartottak fenn. Így jött létre az *Egyetemi Kör*, majd karonként még külön-külön egy-egy segélyezőegyesület, így a joghallgatók, az orvostanhallgatók, a középiskolai tanárjelöltek, a gyógyszerészhallgatók segélyezőegyesülete, melyeknek célja az arra érdemes, rászoruló hallgatók megsegítése. Ezeken kívül még működtek más egyesületek, melyek az egyetemi hallgatóknak a kultúra vagy a sport iránti vonzalmát vagy tehetségét kívánták ápolni. Ilyen volt az 1883-ban alakult *Egyetemi Dalegylet*, *Egyetemi Atléta Klub* (ennek csak férfiak lehettek tagjai), az 1906-ban alapított *Egyetemi Gyorsíró Egyesület*, valamint az 1908-ban létrehozott *Egyetemi Énekkar*. Bár számszerű adatok nem állnak rendelkezésünkre, valószínűnek tartjuk, hogy mindezek népszerűek voltak a gyógyszerészhallgatók közt is.

A **Gyógyszerészettan-hallgatók Segély- és Önképző Egylete** már **1872**-ben alakult meg, azzal a kettős céllal, hogy az önképzés területén, valamint a szegény sorsú hallgatók részére anyagi segílyt nyújtson. Az egyesületnek 1-1 tanár személyében felügyelő elnöke is volt, így 1874-ben az első elnök Fleischer Antal, a vegytan akkori tanára volt. Évente rendes, rendkívüli gyűléseket és közgyűléseket tartottak, ahol beszámoltak évi tevékenységükről, anyagi helyzetükről. Tagjai gyógyszerésznövendékek lehettek. Létszámuk évről évre növekedett, és ezzel összefüggésben vagyoni állapotuk is nőtt. Megalakulásakor a tagdíj félevenként 2 forint volt. Tevékenységükre jellemző, hogy **1887/88**-ban, akkor, amikor az egyletnek már 45 tagja volt, mozgalmat indítottak egy „*pharmacologiai muzeum*” létrehozása érdekében. Ehhez Hintz György és Széky Miklós kolozsvári gyógyszerészek felajánlásokat tettek, Fabinyi Rudolf tanár pedig a *Vegytani Intézetében* helyiséget és szekrényeket biztosított számukra.⁷⁴

A hallgatók **1894**-ben ismét mozgalmat indítottak egy diákasztal (*mensa academica*) alapítására, és ezt pénz gyűjtésével kötötték össze. Az Orvosi Kar tizenkét orvostanára **1895. február 22**-i VI. rendes ülésén saját pénztárából 1200 korona összeggel alapítványt hozott létre a diákasztal javára. Az alapítólevelet a vallás és közoktatásügy miniszter 1897. június 24-én és 1898. augusztus 12-én a 35.408., illetőleg 44.743. szám alatt kelt jóváhagyásával erősítette meg.

A gyógyszerészhallgatók segélyegyletének később még volt egy fontos javaslata, határozata egy Kolozsváron létrehozandó „gyógyszerésztörténeti múzeum” létesítésére. A *Gyógyszerészi Közöny* **1887. évi** egyik számában ez olvasható: „*A kolozsvári egyetem gyógyszerész hallgatóinak segélyegylete Böckel Samil (sic!) elnöklete alatt tartott gyűlésén elhatározta, hogy egy »Gyógyszerszermúzeum«-ot fog létesíteni.*” A lelkes kezdeményezés a Kolozsváron született 25 éves **Böckel Sámuel** gyógyszerészhallgatónak tulajdonítható. Javaslata után közel másfél évtized is eltelt, amíg az első eredmények megmutatkoztak. **1903**-ban Orient Gyula is, akkor még tanársegédi minőségében, a *Gyógyszerészeti Közöny* hasábjain közölt egy felhívást, melyben ismét szorgalmazta egy *Magyar Gyógyszerészeti Múzeum* felállítását Kolozsváron.⁷⁵ Orient Gyula későbbi írásaiból követhetjük nyomon

⁷⁴ *Beszédek, melyek a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem MDCCCLXXXVII-LXXXVIII. tanévi Rectora és Tanácsának beigtatása és a tanév megnyitása alkalmából 1887-ik évi szeptember II én tartattak*, Kolozsvár, 1887, 25.

⁷⁵ ORIENT Gyula, *Magyar Gyógyszerészeti Múzeum*, Gyógyszerészi Közöny, (19)1903, 8. sz., 125–127.

a Gyógyszerészeti Múzeum történetét. Így a FJTE gyógyszerészhallgatói és Orient Gyula kezdeményezése 1902-ben meg is valósult.⁷⁶ Így ez volt az első gyógyszerésztörténeti múzeum itt Erdélyben, Kolozsváron.⁷⁷ Ez a Múzeum nemcsak az erdélyi, hanem az egész akkori Magyarországról származó anyagot gyűjtötte össze.⁷⁸

Orient Gyula sokat fáradozott a gyógyszerészi emlékek összegyűjtésével, felszólítására sokan és szívesen küldték nemzedékeken át megőrzött emlékeiket, így ifjabb **Velits Károly** (sz. 1885., oklevél: 1908.) tordai gyógyszerész beküldte dédapjának, Velits Sámuelnek 1776-ban kelt, pergamenre írott oklevelét; egy 1702-ben kelt vényt, mely a *Theriák* előállítási módját tartalmazza, valamint jelekkel szignált állványedényeket. Orient fáradhatatlan munkájával mintegy 1800 db gyógyszerértékesítési tárgyat gyűjtött össze. Gyűjteményéről ismertető könyvet is kiadott, *Az erdélyi Nemzeti Múzeum keretében felállított gyógyszerészi múzeum* címmel. Gyűjteményét 1902-ben az Országos Erdélyi Múzeumra bízta, aki gyűjteményét szívesen és készséggel átvette, méltó helyet adott számára. Később, 1918-ban állománya már meghaladta az 1000 darabot, melyek nyolc gyűjteménycsoportban kerültek elhelyezésre.⁷⁹

A kolozsvári FJTE gyógyszerészetan-hallgatóinak segélyező- és önképző egyesülete kezdeményezte és elhatározta, hogy kedves és megbecsülésnek örvendő tanáruk tiszteletére az **1902/03.** tanévben **Fabinyi Rudolf-alapot** hozzanak létre.⁸⁰ Az alapító levél szerint az alapnak a kamatait minden évben egy, a kolozsvári tudományegyetemre beiratkozott és szorgalmas II. éves gyógyszerészetan-hallgató segélyezésére kell fordítani, ki az előző évet is itt töltötte. Ezt az egyetem mindenkorai vegytanára teljes belátása szerint adományozza az erre legérdemesebbnek.

1906 májusában kerültek első alkalommal adományozásra ennek az alapítványnak kamatai. Mivel eddig két évnek kamatai gyűltek össze 300 koronaértékben, a vegytanára a kétévi kamatot egyenlő, 150–150 korona részben **Thiesz Eugénia és Gergely Jenő** II. éves gyógyszerészetan-hallgatóknak ítélte oda, mint akiket a segélyezésre minden tekintetben a legérdemesebbeknek talált. Az ezt követő években is mindig májusban döntöttek el, hogy erre a díjra melyik II. éves gyógyszerészetan-hallgató érdemes. Így az **1907/08-as tanévben** az alap évi kamatát, 112 korona összegben, **Henter Juliska**, az **1908/09-es tanévben Molnár Ilona** (112 korona összegben), **1912-ben Braun Jenő**, **1913-ban Hajas Béla** kapták és az 1913/14. tanévben **Cservény Zoltán**nak (100 korona) ítélték oda.

Az előző évekhez hasonlóan az elkövetkező években is több alkalommal tartottak díszgyűléseket. **1910. november 10-én** tartott gyűlésükön **Jakabházy Zsigmond** fényképének ünnepélyes leleplezése volt a fő momentum.

Az **1910. november 27–30.** között tartott országos diákkongresszuson az egylet elnöke, **Mózes Károly** beszédet tartott, melyben a gyógyszerészek érettségi vizsgája mellett foglalt állást. Beszédét követő vita után a kongresszus ezt az indítványt felterjesztette a v.- és közoktatásügyi miniszterhez.

76 M. LUGOSI Márta, *A gyógyszerészi múzeum felállításának ügye Magyarországon*, Communicationes de historia artis medicinae, (71–72)1974, 162–170.

77 IZSÁK Sámuel, *Orient Gyula – a gyógyszerésztörténész*, Orvosi Szemle (Marosvásárhely) (16)1970, 3–4. sz., 442–444.

78 ANTALL József, *Az orvos- és gyógyszerésztörténeti múzeumügy Magyarországon*, Múzeumi Közlemények, (10)1971, 2. sz., 28–42.

79 ORIENT Gyula, *A Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárának gyógyszerészeti gyűjteménye*, Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából, 9(1918), 221.

80 *Jelentés a Dr. Fabinyi Rudolf-féle alapítvánnyal = Beszédék, amelyek a kolozsvári m. k. Ferenc József Tudományegyetemen a négy tudománykar jelentései a kitűzött pályakérdésekre benyújtott pályamunkákról, valamint az új pályatételekről*, 1909. május 29., Kolozsvár, 38–41.

1911. március 20-án tartott díszgyűlésük tárgya javaslattétel volt egy alapítvány létrehozására, **Nyiredy Géza**, a *Vegyi Intézet* tanársegédének nevére, az intézetben eltöltött idejének 25. évfordulója alkalmából. A díszközgyűlést országos gyűjtés előzte meg, melynek eredménye az ünnepelet, „*a mi szeretett »Géza Bácsink«*” emlékére és nevére tett 1300 koronás alapítvány. Kérésükhöz csatolták az 1357 koronáról szóló eredeti banki betétkönyvet és másolatát.⁸¹ Az orvoskari tanszékhez címzett kérést Mózes Károly egyesületi elnök és Kanyaró Gyula főjegyző aláírásával küldték el. Még az évben megkapták a minisztériumtól a jóváhagyást és a **Nyiredy-alapítólevelet**.

1911. október 13-án tartott közgyűlésükön már 70 beiratkozott tagról tesznek említést. Beszámolójukból érdemes kiemelni, hogy a szokásos évi köz-, rendkívüli és választmányi üléseken kívül nyilvános felolvasó estélyeket is rendeztek a *Vegyteni Intézet* előadótermében. Februárban pedig fennállásuk 40. évfordulója tiszteletére egy jól sikerült „*patikus estélyt*” szerveztek. Segélyeket és pályatételeket tűztek ki szerény jutalomdíjjal.⁸²

Az **1912/13-**as tanévben az egyetem rektorának jóvoltából a gyógyszerészhallgatók segélyegylete már egy új helyiségben kezdte meg tevékenységét, amelynek a „*Mensa*”-palota adott helyett. November 3-án tartott ismerkedési estüket több tanár is megtisztelte jelenlétével. Új alapszabályok kidolgozását végezték el. Taglétszámuk ismét növekedett, 82 rendes I. és II. éves gyógyszerészhallgató volt az egyesületük tagja.

A Gyógyszerésztanahallgatók Segély- és Önképző együletének tagjai részére a kolozsvári Templar Rend „Erdély” nevezetű Páholyának Elnöksége egy **pályamunkát** tűzött ki az alkohol ellen irányuló tevékenységgel kapcsolatban. A bírálóbizottság véleménye alapján **Cservény Zoltán** (Kolozsvár, 1891. január 26.) I. éves gyógyszerészhallgató munkáját 30 koronával díjazták.

A FJTE-n voltak **általános egyetemi alapítványok** is, melyekből mind a négy kar hallgatói egyenlő arányban részesültek, így a gyógyszerészhallgatók is. Ilyen alapítvány volt a „*Ferenc-József-Erzsébet arany ösztöndíj*”, Kolozsvár sz. kir. város alapítványa, a miniszter által a **26.239/1872.** számú leirattal közölt 20 állami ösztöndíj, melyet, „a nem szegény tanulók gyámolítására, hanem kiváló tehetségek jutalmazására” fordítottak. Ez utóbbiból mind a négy kar részére 5-5 ösztöndíjat osztottak ki, melyeket pályázat útján, írás- és szóbeli vizsgálat után adományoztak. Az alapító levelet a vallás- és közoktatásügyi miniszter **1897. június 24-**én a **35.408.** számú és **1898. augusztus 12-**én a **44.743.** szám alatt kelt jóváhagyásával erősítette meg.

81 MvROL, Fond 567, Facultate Franz Iosif, 971. sz. iratcsomó.

82 *Jelentés a kolozsvári m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Gyógyszerésztanahallgatók segítő és önképző együletének 1911/12. évi működéséről = Beszédék, amelyek a kolozsvári magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem 1912/13. Tanévi rectora és tanácsának beiktatása és a tanév megnyitása alkalmával 1912. évi szeptember hó 22-én tartattak*, Kolozsvár, 1912, 164–165.

10. EGYETEMI PÁLYADÍJAK A GYÓGYSZERÉSZHALLGATÓK ÉRDEKELTSÉGÉBEN

A pályakérdések kitűzésének főcélja az egyetemi hallgatóknak módot és alkalmat nyújtani arra, hogy tudományos képességüket próbára tegyék, önálló munkásságra szoktassák, hogy a kutatásban gyakorolva magukat, megismerjék az eredeti alkotásban való örömet és a saját kutatómunkájukban elsajátított tudást magukénak vallhassák.

A pályadíjak kiosztása alkalmából az első ünnepséget **1874. november 10-én** tartotta az egyetem. Ettől kezdve az egyetemnek mind a négy kara évente több pályázati lehetőséget kínált, melyeket 2-2 egyetemi tanár elbírálása után az egyetemi tanács díjazott. A sikeres pályázatokat a Kolozsvár város által létrehozott alapítványból fedezték. A pályázóknak az előzetesen, már egy évvel azelőtt meghirdetett pályatételeket kellett kidolgozniuk. **Brassai Sámuel**, az egyetem 1879/80. tanévi rektora ellenezte a pályadíjak kiírását, feleslegesnek, jogtalanak találta azt, hogy a tanár a tanítványt újak felfedezésére és a tudomány továbbvitelére buzdítsa. E véleményének ellenére tovább folytatódtak a pályadíjak meghirdetési.⁸³ A meghirdetett jutalomtételekre csak a kolozsvári tudományegyetem rendes és a gyógyszerészeti tanfolyam hallgatói pályázhattak. A pályázatok nyelve – ha csak különösen más nem volt meghatározva – egyedül a magyar volt. Ezeknek a pályadolgozatoknak a beadási határnapja általában évente április 15-e volt. Két-két szaktanár alapos elemzés után javasolta jutalmazásra a dolgozatok szerzőit, ezt követően a jutalmakat az egyetem ünnepélyes közgyűlésén, május hó folyamán adták át, és az eredményeket le is közzölték az 1874-től 1914-ig évente megjelenő kiadványukban.⁸⁴

A gyógyszerészhallgatók számára főleg a Matematika–Természettudományi Kar pályatételei voltak a megfelelőek. A vegytani pályatételek közül példának megemlítjük az **1895**-ben kihirdetett 457. számú pályatételt, melynek témája: *Vizsgáltsátek meg lehetőleg számos esetben az egymásra vegyi hatást gyakorló anyagok sorrendjének befolyását a végeredményre.* Az „egyesült erővel” jelíggel jelzett munka bírálatát Fabinyi Rudolf és Farkas Gyula ny. r. tanárok terjesztették elő 1896. május 18-án. Véleményük kitér arra, hogy bár a pályázó hallgatók nem merítették ki a témát, és nem végeztek elég megfigyelést, de ennek ellenére a pályamunka szerzőit egy kisebb összeggel díjazásra javasolták. E munka szerzői **Markovits Miksa** és **Fejér Lajos** II. éves gyógyszerészhallgatók voltak az 1894/95-ös tanévben.⁸⁵

Az **1905.** május 11-én tartott rendkívüli ülés alkalmából Fabinyi Rudolf javaslatára 100 korona jutalomdíjat ítéltek oda **Rácz Rezső** gyógyszerész-doktorandusznak, aki jelíggés pályázatában javaslatot tett az asaron oxidálása által nyerhető asarylaldehyd és az ennek megfelelő sav több hasszonnal járó előállítására.

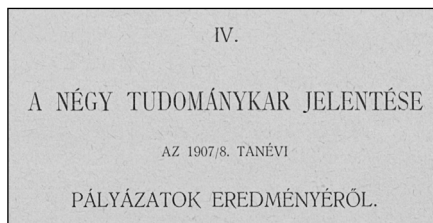
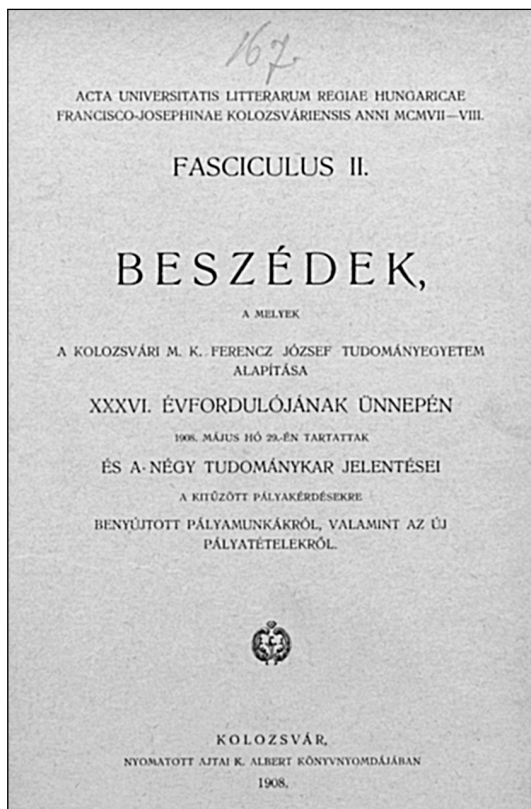
Külön említést érdemel még az **1908 áprilisában**, a 19. sz. pályatételre „*Perturbare*” jelíggel érkezett munka, amelyet Fabinyi Rudolf és Szádeczky-Kardoss Gyula ny. r. tanárok bíráltak el, és

83 *A Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz József Tudományegyetem története és statisztikája.* Az Egyetem ezred-éves országos kiállítása alkalmából kiadva. Acta Reg. Scient. Universitatis Claudiopolitanae Francisco Josephinae Anni MDCCCXCV-VI. FASCICULUS II. Kolozsvár, 1896, 56.

84 *Beszédek, melyek a kolozsvári Magyar Kir. Tudományegyetem... évi pályázatok eredménye és az új pályatételek kihirdetésének alkalmából tartottak.*

85 *Beszédek, melyek a kolozsvári Magyar Kir. Tudományegyetemen 1896. május hó 29-iki pályadíj kiosztási ünnepélyén tartattak és a négy tudománykar jelentései,* Kolozsvár, 1896, 116–118.

jutalomra javasoltak. A pályázat szerzője **Berde Ferenc**, a Matematika–Természettudományi Kar III. éves hallgatója volt, aki a *Vizsgáltassék meg lehetőleg számos esetben az egymásra vegyi hatást gyakorló anyagok sorrendjének befolyása a végeredményre* című munkát nyújtotta be. Később ebből a témából írta doktori disszertációját is (lásd a gyógyszerészdoktorok fejezetnél). A pályázó kimutatta, hogy egyes kémiai vegyületek előállításakor a vegyületek képzéséhez szükséges anyagok egymásra hatásának sorrendje bizonyos befolyást gyakorol a keletkező termék tulajdonságaira.⁸⁶

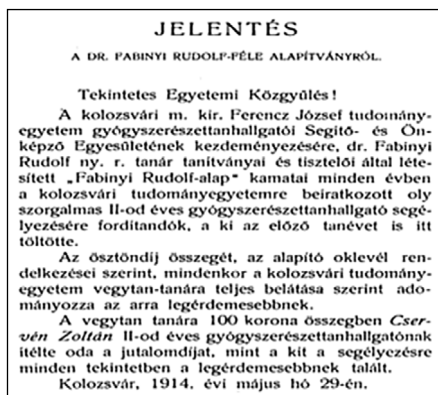
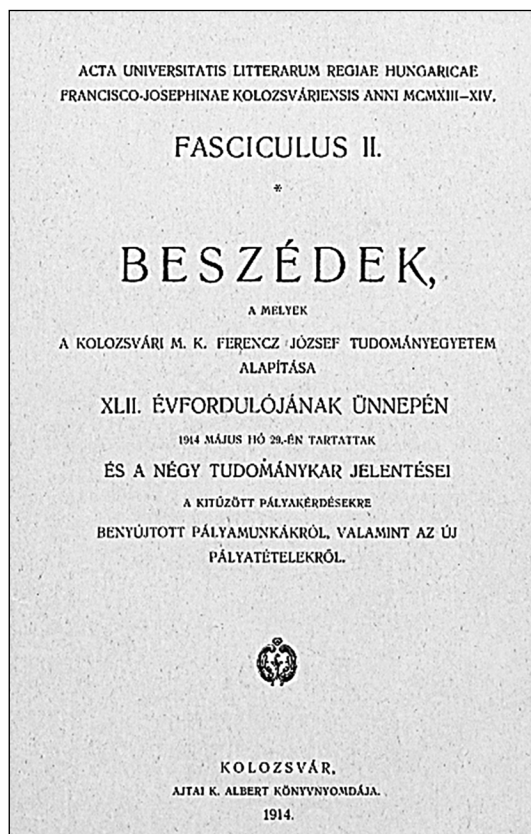

Pályadíjak eredményhirdetése

⁸⁶ *Beszédek, melyek a kolozsvári m. k. Ferencz József Tudományegyetem alapítása XXXVI. évfordulójának ünnepén 1908. május hó 29-én tartattak és a négy tudomány kar jelentései a kitűzött pályakérdésekre benyújtott pályamunkákról*, Kolozsvár, 1908, 84–85.

11. ÖSZTÖNDÍJ GYÓGYSZERÉSZHALLGATÓK SZÁMÁRA

A FJTE-n mind a négy kar hallgatói közül az arra rászorultak, többen is részesülhettek ösztöndíjban. A gyógyszerészetan-hallgatók, főleg a Matematika–Természettudományi Kar részéről, vegyész-növendéki ösztöndíjban részesültek. Ebben a minőségükben ez idő alatt a *Vegyteni Intézet*ben dolgoztak. Számuk évente 1-2 volt, sokan közülük Fabinyi Rudolf egyetemi tanár vezetésével ekkor készítették el doktori tézisüket is. Közülük néhányat példának megemlítnék: 1882/83-ban: Jahn Károly, Gajzágó Sándor (az utóbbi 1883/84-ben már gyógyszerésztudor); 1884/85-ben Duha Árpád gyógyszerésztudor; 1885/86-ban Nyiredy Géza, Hibay György; 1887/88-ban Nyiredy Jenő III. éves gyógyszerészhallgató; 1893-ban dr. Csetz Dénes, Odor Béla; 1894-ben Friedmann József; 1896-ban Markovits Miksa II. éves gyógyszerész-növendék; 1910/11-ben Berde Ferenc; 1911/12-ben Bodnár János; 1912/13-ban Szemián József; 1914/15-ben Kerekes István, Cservény Zoltán; az 1918/19-es tanévben Kerekes István és Wagner Artúr.

A Fabinyi Rudolf-alapítvány ösztöndíjának elnyerése

12. PÉLDÁK AZON KIVÁLÓ GYÓGYSZERÉSZEK KÖZÜL, AKIK 1872–1919 KÖZÖTT A FJTE-N OKLEVELET KAPTAK, ÉS KÉSŐBB SZAKMAI VAGY EGYÉB TEVÉKENYSÉGÜKKEL SIKEREKET ÉRTEK EL

Függetlenül attól, hogy a FJTE egykori hallgatói mikor kaptak gyógyszerész vagy gyógyszerészdoktori diplomát, és ezt követően milyen beosztásba kerültek, nagy részük becsülettel megállta a helyét. Ez bizonyítja azt a tényt is, hogy Kolozsváron, a FJTE keretén belül a gyógyszerészképzés kiváló minőségű volt, és végzettjeinek felkészültsége magas színvonalú volt. A következőkben néhány példát mutatunk be az itt oklevelet kapott és később kiváló teljesítményű gyógyszerészekről, melyek vagy oktatói minőségben dolgoztak tovább az egyetem kebelében, vagy gyakorló gyógyszerészként, a mindennapi patikai munkájukon kívül, kiemelkedő eredményeket értek el szakmájuk művelésében vagy más, esetleg rokon területen, akár sporttevékenységet is eredményesen végeztek.

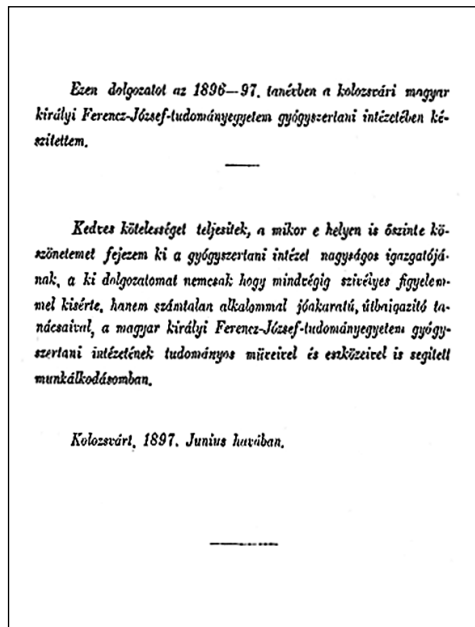
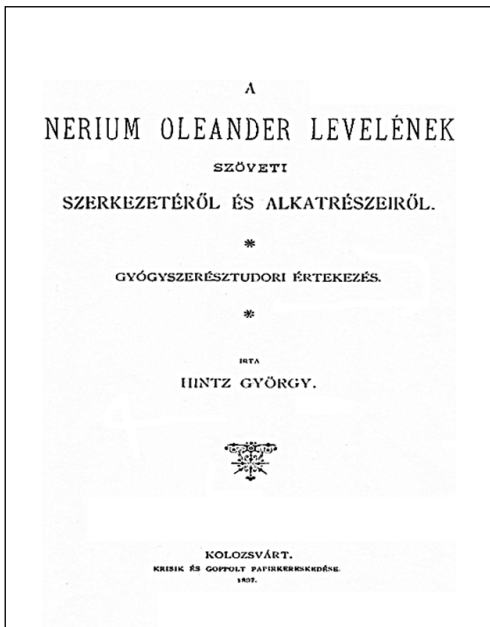
Elsőként azokat a gyógyszerésztanárokat említhetjük meg, akik a FJTE-n kapott gyógyszerészképzésük megszerzése után ugyanott bekapcsolódtak a gyógyszerészhallgatók oktatásába.⁸⁷ Így **Issekutz Hugó** (1876: gyógyszerészképzés, 1882: doktori oklevél), **ifj. Hintz György** (1896: gyógyszerész, 1897: doktori oklevél), **Ferencz Áron** (1903: gyógyszerész, 1906: doktori oklevél). Ezek, a FJTE egykori hallgatói később egyetemi tanárok lettek. Ez az egyetem hallgatóinak és végzettjeinek magas színvonalú felkészültséget biztosított.

A következőkben röviden megemlítjük néhány kiemelkedő gyógyszerész tanári vagy egyéb tevékenységét.

Id. Hintz György (1840–1890) egyetemi tanárt kivételesen soroljuk példánk közé, mert bár Bécsben végezte egyetemi tanulmányait, de 1872-től, a FJTE megalakulásától kezdve részt vett a FJTE-n folyó oktatásban. 1883-ban magántanárrá habilitálták, orvos- és gyógyszerészhallgatóknak egyaránt tartott előadásokat. Magyarországon elsőként vezette be a gyógyszerészi műtan és a vénykészítéstan oktatását. Kezdeményezte a kolozsvári *gyakornoki tanfolyam* felállítását, melynek ugyancsak előadótanára volt, valamint részt vett a gyógyszerészgyakornokokot vizsgáló bizottságban is.

Issekutz Hugó (1855–1915) gyógyszerész, mesteri oklevelét Kolozsváron a FJTE-n kapta meg az 1875/76-os tanévben, egy pár év múlva szintén itt avatták gyógyszerészdoktorrá. Örmény származású volt, szülei (ifj. Issekutz Adeodát és felesége, Placsintár Veronika) korán elhaltak, 3 fiútestvére közül csak ő lett gyógyszerész. 1882-ben nősült, a szintén örmény és gyógyszerészcsaládból származó Wolff Lujzát vette feleségül. Pár évvel ezután, 1902. november 21-én magántanárrá nevezték ki az *Általános Kór- és Gyógytani Intézetbe*, majd 1912–1915 között ennek igazgatója lett és a *gyógyszerészeti műtan* előadója, valamint a *vénykészítési gyakorlatok* vezetője. A *Magyarországi Gyógyszerész Egyesület* és a *Királyi Magyar Természettudományi Társulat* tagja volt.

⁸⁷ PÉTER H. Mária, *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai*, I. kötet, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2012, 200–204.

ifj. Hintz György gyógyszerészdoktori értekezésének fedőlapja és a köszöntését tartalmazó lap

Jakabházy Zsigmonddal és Nyiredy Gézával együtt írták *Gyógyszerisme c.* könyvüket, amely Kolozsváron jelent meg 1895-ben. Sírja a kolozsvári Házsongárdi temetőben van.⁸⁸

Orient Gyula (Nagybocskó, 1869 – Kolozsvár, 1940) az erdélyi gyógyszerészet neves képviselője, bár gyógyszerészklevelet Budapesten, 1891-ben kapta meg, de doktori fokozatát 1900-ban már a FJTE-n, és ugyanitt 1906-ban orvosi oklevelet is szerzett. Ezt követően sokoldalú tevékenységet folytatott. A FJTE-nek Szegedre való távozása után továbbra is Kolozsváron maradt, és a román tannyelvű egyetem oktatója lett. A nevéhez fűződik a kolozsvári *Gyógyszerésztörténeti Múzeum* anyagának összegyűjtése, valamint az erdélyi és bánáti gyógyszerészet történetének megírása.⁸⁹

Széki Tibor (Kolozsvár, 1879 – Budapest, 1950) a FJTE-n 1900-ban gyógyszerészi, 1901-ben gyógyszerészdoktori, 1902-ben pedig bölcsészdoktori oklevelet szerzett. (Apjától, Széky Miklós gyógyszerésztől eltérően nevét i-vel írta.) Fabinyi Rudolf mellett tanársegéd volt, majd 1907-ben magántanárrá habilitálták, és 1917-ben rendkívüli tanárrá nevezték ki. A *Magyar Kémikusok Lapját* 1910-től szerkesztette. A trianoni döntés után apja, Széky Miklós kolozsvári gyógyszerterárát vezette. Fabinyi Rudolf 1920-ban bekövetkezett halála után, 1921-ben meghívták Szegedre az egyetem *Szerves és a Gyógyszerészeti Kémiai Intézetének* felállítására, majd 1923-tól, az I. sz. Vegytani Intézet vezetője lett. Szegedi évei alatt a Matematikai és Természettudományi Kar dékánja (1926/1927), dékánhelyettese (1927/1929) és az egyetem rektora (1933/1934) volt. Szegeden a gyógyszerészhallgatókat 1921/22-től 1933/34-ig oktatta. 1935-től már Budapesten a Pázmány

88 PÉTER H. MÁRIA *Az Issekutz család gyógyszerészei* = Uő, *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai*, II. kötet, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2013, 165–170.

89 ORIENT Gyula, *Az erdélyi és bánáti gyógyszerészet története*, Kolozsvár, Minerva, 1926, 1–263.

Péter Tudományegyetemen az analitikai és gyógyszerészi kémia ny. r. tanára (1935–1949), egyúttal az *I. sz. Kémiai Intézet* (1935–1939), majd a *Szerves és Gyógyszerészeti Kémiai Intézet* igazgatója (1939–1949) volt. Az MTA 1935-ben levelező, majd 1945-ben rendes tagjává választotta. A *Magyar Kémikusok Egyesülete* 1941. évi tisztújító közgyűlésén *Széki Tibor* professzort elnöknek választotta meg, 1943–1947 között a *Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság* elnöke volt. Sokat tett a gyógyszerészképzés és továbbképzés fejlesztéséért.⁹⁰

A kolozsvári gyógyszerészképzés oktatói között voltak olyanok is, akik 1920 után Szegeden folytatták tevékenységüket tanárként. Ilyen minőségben említést érdemel **Dávid Lajos** (1889–1962) gyógyszerész is. Ő erdélyi örmény származású családban született Kézdivásárhelyen 1889. október 18-án. Apja Dávid Antal kereskedő, anyja Csíky Ida. Iskoláit szülővárosában végezte. Gyakornok volt 1906-tól, *Jancsó Géza* (1848–1913) gyógyszerésznél, a *Mátyás Király* nevű gyógyszerertárban. Itt tanulta meg a becsületes, pontos munkát, itt nevelték a gyógyszerészi hivatás szeretetére és megbecsülésére. Jancsó Gézát tanítómesterének, atyai jó barátjának tartotta, és később az egyetemi hallgatók előtt is mindig megemlékezett róla. A gyakornoki vizsgát 1909-ben *Kolozsváron* tette le. Kolozsváron maradt, és rövid ideig több gyógyszerertárban dolgozott. Végül a FJTE-n az *Egyetemi gyógyszerertárban* lett gyakornok, majd 1910-ben már a gyógyszerertár munkatársa is, bár gyógyszerészi oklevelét egy évvel később, 1911-ben, doktori oklevelét pedig 1913-ban kapta meg.⁹¹ Miután a FJTE Szegedre költözött, 1921-től a szegedi egyetem magántanára, majd professzora lett. Itt az ő nevéhez fűződik az egyetemi gyógyszerertár megszervezése és több szakkönyv megírása. 1926 májusában pedig a gyógyszerertár igazgatójává nevezték ki. 1944 májusában nyilvános rendes tanár lett. Vezetői tisztségei is voltak, így az 1947/48-as tanévben az Orvosi Kar dékánja, 1948/49-ben dékánhelyettese. Az ezzel járó feladatait 1958. szeptember 30-i nyugdíjazásáig látta el. Szegeden, 1962. augusztus 30-án, 73 éves korában hunyt el, sírja a szegedi belvárosi temetőben van. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság 1982-ben az ő érdemeinek elismerésére hozta létre a **Dávid Lajos-emlékérem** kitüntetést a Kórházi Gyógyszerészeti Szervezet kiváló munkatársainak jutalmazására.

Kiemelkedő tevékenységéért említésre méltó **Ferencz Áron** (Nagyajta, 1880 – Budapest, 1954) neve is, aki lelkiismeretesen évekig dolgozott a kolozsvári egyetemi gyógyszerertárban. Szegény parasztcsaládból származott, ezért mindig felkarolta azokat a hallgatókat, akik hasonló körülmények közül jöttek az egyetemre. Állami ösztöndíjjal több európai nagyvárosi gyógyszerészeti intézetében tanulmányozza azok működését. Hazatérése után magántanári kinevezést kapott, majd az Egyetemi gyógyszerertár vezetőjévé nevezték ki. 1919 után nem ment Szegedre, hanem Kolozsváron maradt. Rendkívül szorgalmas, becsületes, kötelességét minden körülmények közt teljesítő, hagyományt és hitet megőrző, felelősséggel élő és szülőföldjéhez ragaszkodó volt. Kiemeljük azt az önzetlen és nemes tettét, amelyről a Szegedi FJTE 1922/23-as *Évkönyv* is említést tesz, hogy Kolozsvárról 500 korona jutalmat ajánlott fel egy szorgalmas, szegény sorsú erdélyi gyógyszerészhallgató megsegítésére. Itthon egy ideig gyógyszerertárban dolgozott, majd 1936-ban a román Egészségügyi Minisztériumtól engedélyt kapott saját laboratórium létrehozására.⁹² 1940–44 között a visszaköltözött Orvosi Karon *Gyógyszerészeti kutatások* címmel tartotta óráit. Később Budapestre, leányához költözött, ott is hunyt el.

90 PÉTER H. Mária, *A gyógyszerészképzés neves tanárai a 125 éve alakult kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, *Gyógyszerészet*, (41)1997, 12. sz., 736–740.

91 PÉTER H. Mária, *Megemlékezés Dávid Lajos gyógyszerészről, Kézdivásárhely neves szülőteréről*, *Orvostudományi Értesítő*, (65)1993, 8–10.

92 Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatóság, Fond nr. 8 *Laboratorul de Ferencz Aron 1947–1949*.

A bánsági születésű Kőszegi Dénes (Nagylak, 1888. augusztus 12. – Szeged, 1970. szeptember 14.) nevét kell még megemlítenünk, aki 1908–1912 között Kolozsváron a FJTE Matematika–Természettudományi Karának hallgatója volt, és ott szerezte meg 1914-ben bölcsészdoktori fokozatát. Ezt követően 1914–18-ban Fabinyi Rudolf tanár mellett dolgozott. Közben gyógyszerészhallgató is volt, de csak botanikából tudta letenni elővizsgálatát 1918. december 21-én. A többi vizsgáira már nem kerülhetett sor. A FJTE elűzetésekor ő is távozott, 1919–20-ban Budapesten, 1921-től kezdve már Szegeden a *Vegyteni Intézet*ben dolgozott, ahol 1933-ban magántanárrá habilitálták, 1938-ban intézeti tanár, tanszékvezető, 1946-ban c. ny. rk. tanár. 1947-ben, mikor a Szerves és Gyógyszerészi Vegytani Intézetből különvált a *Gyógyszerészi Vegytani Intézet*, megbízást kapott ennek vezetésére, mint ny. rk. tanár. 1951-ben kapta meg az egyetemi tanári fokozatot. Tanári működése 52 éves megszakítás nélküli szorgalmas munkával telt el. 29 éven át gyógyszerésznevezédek sorát nevelte. Kiváló pedagógiai érzékkel és nagy tapasztalattal tartotta a gyógyszerészi kémiai előadásokat, melyekre az elmélet és gyakorlat szoros kapcsolata volt jellemző.⁹³

Továbbá megemlítjük bölöni **Mikó Gyula** (Abrudbánya, 1889 – Debrecen, 1951) tanárt, aki szintén Kolozsváron a FJTE-n szerezte gyógyszerészi oklevelét 1910-ben, majd 1912-ben a gyógyszerészdoktori fokozatot is. Értekezése kidolgozását Fabinyi Rudolf professzor intézetében végezte. A FJTE elmenekülése után, 1921 novemberében Debrecenbe került, az Orvosi Kar újonnan létesített *Gyógyszertani Intézetébe*, ahol az ennek keretében szervezendő *Egyetemi gyógyszerész-tár* vezetője lett 1923-tól 1948-ig. Magántanári képesítését 1932-ben a *Gyógyszerrendelés és értékmeghatározás* tárgykörre is kiterjesztették, amelyet 1938-ban egyetemi r. k. tanári cím követett. 1935-től 1938-ig az *Orvosok és Gyógyszerészek Lapja* c. debreceni szakfolyóirat szerkesztésében is szerepet vállalt. 1950 januárjában nyugalomba vonul, és hosszas betegeskedés után 1951. február 26-án hunyt el.⁹⁴

Még megemlítjük az egykori jeles kolozsvári gyógyszerészhallgatók közül **Nyiredy Jenőt** (Nagyajta, 1865. február 17. – Budapest, 1932. november 19.) is, aki a FJTE-n gyógyszerészklevelet 1887-ben, valamint doktori fokozatot 1888-ban kapott. Ezt követően, 1891-től Magyaróváron, 1897-től Keszthelyen, 1899-től Debrecenben, 1901-től ismét Magyaróváron, majd 1907-től Kassán tanárként tevékenykedett. Innen később Budapestre került, ahol a Közgazdasági Egyetem előadója lett. A gazdasági felsőoktatásban végzett munkájának elismeréseként 1918-ban tanácsosi, 1922-ben gazdasági akadémiai igazgatói címmel tüntették ki. 1925-ben nyugalomba vonult.⁹⁵

Az említett egykori gyógyszerésztan-hallgatókból lett tanárokon kívül még megemlítjük azokat is, akik az évek folyamán nemcsak mint jó szakemberek álltak meg helyüket, hanem a gyógyszerészi tevékenységükön kívül vagy mellette más területen is értékes munkát fejtettek ki, így az egész gyógyszerész-társadalom maradandó emlékekkel gazdagodott.

Elsőként **Nagy Jenő** (Nagyszében, 1891. december 15. – Marosvásárhely, 1980. május 8.) gyógyszerészt (oklevél: 1913/1914-es tanév) említjük meg, aki 1920-tól marosvásárhelyi gyógyszerész-tulajdonos volt 1949-ig. Érdeme, hogy Trianon után Erdélynek Magyarországtól való elszakadása következtében a magyarországi gyógyszerésznaptárok mintájára, elsőként szerkesztette és jelentette meg a *Gyógyszerészek címűtára és zsebnaptára az 1921. évre, I. évfolyam* c. hasznos

93 MORVAI József, *Dr. Kőszegi Dénes*, *Gyógyszerészet*, 14(1970), 361–362.

94 VARGA Pál, *Emlékezés Mikó Gyula professzorra*, *Gógyszerészet*, 19(1975), 427–429.

95 *Moson megyei életrajzi lexikon*, kiad. KIMLEI Péter, TUBA László, Mosonmagyaróvár, Huszár Gál Városi Könyvtár, 2006. <http://hgkmoavar.hu/mmel/?o=szc&c=k437#Ck437> (Utolsó megtekintés: 2019. március 10.)

kiadványt, majd a II. évfolyam kiadását Molitorisz Pál (Kolozsvár, 1893. szeptember 21.) kollégájával együtt.⁹⁶ Ezzel felmérték és számba vették az erdélyi gyógyszerészeket, és elősegítették azoknak egymással való kapcsolattartását, valamint az újonnan bevezetett gyógyszerek megismerését.

*Nagy Jenő marosvásárhelyi gyógyszerész
1921. évi címtára és zsebnaptára*

A FJTE hallgatói élénk sporttevékenységet is végeztek az egyetem keretén belül az 1884 őszén megalakult atlétikai klubban (KAC).⁹⁷ Itt nemcsak sportoltak, hanem többféle sportág (tenisz, vívás stb.) versenyeiben is részt vettek. Fontosnak tartjuk megemlíteni egy kiváló sportoló, **Ejury Lajos** (Kozmapusztá, 1870. augusztus 21. – Keszthely, 1965. december 8.) nevét is, akit 1904-ben Kolozsváron avattak gyógyszerészdoktorrá. Ezt követően pár évvel később, 1907-től a magyaróvári gazdasági akadémia rendkívüli, majd rendes tanáráként vegytant, mezőgazdasági és tejkémiát oktatott. Ugyanitt létre hozott egy korszerű kémiai tanszéket és laboratóriumot, és tankönyveket is írt. Oktatói munkáján kívül a sport terén is kitűnt. Nyugdíjazásáig elnöke, majd díszelnöke volt az MTA atlétikai klubjának. A vívósportban is eredményei voltak. A Magyar Vívószövetség és a Magyar Atlétikai Szövetségi tanács tagjává választották. Ismert hosszútávúszó, a Magyar Úszó Egyesület (MÚE) első síófoki úszóversenyének győztese (1895: 100 méter gyors), a Balatonfüred–Siófok közötti *első magyarországi hosszútávúszó verseny résztvevője* (1896), a második versenynél (1897) győztese volt. Ezzel ő lett a *Magyar Úszó Egyesület* első Balaton-bajnoka. Nevét a magyar sporttörténet is jegyzi. 1933-ban 64 évesen nyugdíjazták. Ekkor szülei és gyermekkora magyar városába, Keszthelyre költözött vissza. Nyugdíjasként itt élt és dolgozott még 32 évet. Érdemeiért az Országos Testnevelési Tanács 1934-ben aranyéremmel és díszoklevéllel tüntette ki.⁹⁸

96 PÉTER H. Mária, *Nagy Jenő (1891–1980)*, *Gyógyszerészettörténet*, 15(2017), 1. szám, 16–19.

97 KILLYÉNI András, *A testnevelés oktatásának kezdete a kolozsvári tudományegyetemen = 140 éves a kolozsvári magyar nyelvű egyetemi oktatás*, szerk. BATIZ Enikő, NAGY László, Soós Anna, Kolozsvár, Presa Univerzitară Clujană, 2013, 191–202.

98 *Veszprém megyei életrajzi lexikon*, szerk. VARGA Béla, Veszprém, Veszprém megyei önkormányzat, 1998.

13. A FJTE ELMENEKÜLÉSE KOLOZSVÁRRÓL

Az első világháború végén, 1918 decemberében Kolozsvár román uralom alá került. A FJTE a korábbi keretek közt igyekezett tovább működni mind a négy karral, miközben a román hatóságok egyre inkább hangoztatták az egyetem „árvételének” szükségességét. 1919. május 9-én felszólították a FJTE tanácsát, a tanári kart, hogy tegyen hűségesküit a román király iránt. Ezt a tanári kar a még tisztázatlan államhatalmi helyzetre hivatkozva megtagadta, mivel ez a béke megkötése előtt a hágai egyezmény értelmében jogosulatlan volt. Válaszként erre, május 12-én három gyalogsági szakasz vette körül az egyetemet, katonai segédlettel a tanárokat eltávolították, az épületeket teljes berendezésükkel az ősszel megalapítandó román egyetem részére lefoglalták. Az erőszak hatása alatt **Schneller István** rektor kénytelen volt elhagyni az egyetem épületét. Ezzel Kolozsváron lehetetlenné vált a magyar tannyelvű oktatást biztosító FJTE működésének lehetősége, és a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem életének és tevékenységének első szakasza bevégeződött. Az Erdélyt Romániának ítélő 1920-as trianoni béke után a tanárok egy része Kolozsvárt próbált felekezeti közti egyetemet alapítani, azonban sikertelenül.

A FJTE gyógyszerészhallgatói, főleg azok, akiknek csak egy vagy két szigorlata hiányzott tanulmányaik végleges befejezéséhez, válaszúthoz érkeztek. Vagy elmennek a tanárokkal együtt Budapestre, oda, ahol magyar nyelven folytathatják a befejezetlen tanévet, vagy a FJTE helyébe alakított román tannyelvű egyetemen megpróbálják hátralevő vizsgáikkal befejezni tanulmányaikat. Ez utóbbi lehetőséget csak azok választották, akik román anyanyelvűek voltak, illetve román vidékről származtak, és ismerték a román nyelvet. Ilyenek voltak például Kelp Frigyes (Beszterce, 1897. július 29.), Knöpfler Zsigmond (Fogaras, 1890. május 24.), Dienesch Erik (Szászrégen, 1894. december 20.), Wonesch Miksa (Brassó, 1895. március 1.), Császár Ernő (Dés, 1895. február 18.), Stănescu Livius (Hidegszamos, 1892. július 2.), Both Ernő (Jád, 1895. szeptember 4.). Ők többnyire 1920–21-ben szigorlatoztak gyakorlati, illetve elméleti gyógyszerzertanból.⁹⁹

A marosvásárhelyi levéltárban található I. éves gyógyszerészhallgatók előszigorlati könyvét az egyetem magyar tanárai 1918. december 13-i keltezéssel fejezték be, Császár Irénke I. éves hallgató fizikavizsgájának beírásával. A II. éves orvostudományi gyógyszerészhallgatók gyakorlati és elméleti szigorlati könyveiben az utolsó bejegyzés 1918. december 14-én volt, Gaál János (sz. Dés, 1891. november 12.) gyakorlati gyógyszerészeti szigorlatánál az elméleti szigorlat, illetve az utolsó eskü letétele 1918. június 3-án volt, Wagner Artúr (Szászrégen, 1894. október 3.) gyógyszerészhallgató által.

Azonban a tanárok és a hallgatóság nagy része Budapestre menekült, hogy folytatni tudják tevékenységüket. Mivel közben a pozsonyi egyetem is odamenekült, csak igen szűkös körülmények közt tudtak működni. A felmerült nehézségek megoldására megindult a szervezkedés. Szeged városa meghívására 1921-ben „ideiglenesen” Szegedre telepítették a FJTE-t, erről a parlament az 1921. év június hó 25-én hozott rendeletet.

Ekkor jogilag nem egy új egyetem alapítása, létrehozása történt, hanem a kolozsvári FJTE meglévő keretein belül maradt, mivel az egyetem szervezeti fölépítésében nem következett be

⁹⁹ MvROL, Fond 567, Facultate de medicina Franz Iosif, 1118., 1392., 1291.

változás, nevét továbbra is megtartotta, és az elkövetkezőkben is négy karral működött: jogtudomány, bölcsészettudomány, matematika–természettudományi és orvostudományi.¹⁰⁰

Majd a trianoni békeszerződés aláírása (1920. június 4.) és ratifikálása után megjelent az 1921. évi XXV. törvénycikk, amely kimondta, hogy „*a trianoni béke következtében történt elvesztése miatt az 1872. évi XIX. törvénycikkkel felállított m. kir. Ferencz József Tudományegyetem ideiglenesen Szegeden nyert elhelyezést*”. Ez **1921. június hó 26-án** az Országos törvénytárban is megjelent.

A Szegedre került egyetem nemcsak nevében vállalta a jogutódlást. Professzorainak és tudományos személyzetének többsége is a kolozsvári egyetem oktatója volt, akik az egyetem hagyományait éveken át ápták.¹⁰¹ Kolozsváron a Matematika–Természettudományi Kar oktatói közül, akik a gyógyszerészhallgatókat is tanították, Széki Tibor, Györffy István, Pfeiffer Péter, az Orvostudományi Karról pedig Rigler Gusztáv, Issekutz Béla, Lőte József és Kőszegi Dénes mentek Szegedre, és ott folytatták tevékenységüket. Az első években a hallgatóknak jelentékeny része is a volt kolozsvári egyetem hallgatóiból került ki.¹⁰² Az Orvosi Karra 1921/22-re beiratkozott 48 másodéves gyógyszerészhallgató zöme az elszakított területekről, elsősorban Erdélyből került a szegedi egyetemre. Az elkövetkező években sem sokat változott az erdélyi gyógyszerészhallgatók száma.

Az első években az egyetem sok száz vidéki hallgatójának elhelyezése és ellátása nehezen megoldható gond volt. 1921/22-ben alakult meg a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete (SZÉFHE) 220 taggal, amely segítséget nyújtott a hallgatók elhelyezésében.¹⁰³

100 *A Szegedi Tudományegyetem és elődei története (1581–2011)*, szerk. MAKK Ferenc, MARJANUCZ László, Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó, 2011.

101 *A Szentgyörgyi Albert Orvostudományi Egyetem története. 1. rész: Orvostudományi Kar 1921–1944*, szerk. SZABÓ Tibor, ZALLÁR Andor, Szeged, 1992.

102 NOVÁK István (szerk.), *A szegedi gyógyszerészképzés és a Gyógyszerésztudományi Kar*, Szeged, 1976 (Studia Medica Szegedinensia), 35, 36.

103 *A Szentgyörgyi Albert Orvostudományi Egyetem története. 1. rész: Orvostudományi Kar 1921–1944*, i. m.

14. A GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS FOLYTATÁSA SZEGEDEN. ERDÉLYI SZÁRMAZÁSÚ GYÓGYSZERÉSZHALLGATÓK SZEGEDEN

A kolozsvári gyógyszerészhallgatók közt volt olyan is, aki már Budapesten folytatta megkezdett tanulmányait. Így például **Császár Irénke** (Marosvásárhely, 1895. szeptember 24.), aki még Kolozsváron a Matematika–Természettudományi Karon 1918. december 13-án fizikából, 1919. május 3-án még kémiából és botanikából letette elővizsgálati szigorlatait. A II. évi tanulmányai megkezdésére az Orvosi Karra még beiratkozhatott, de már Budapesten folytatta, ahol 1922. június 12-én kapott gyógyszerészköveletet.¹⁰⁴ Ezután hazatért Erdélybe, előbb Szovátán, majd Parajdon dolgozott az 1949. évtől kezdődő gyógyszerész-tár-államosításokig, ezt követően pedig Makfalván.

A Kolozsvárról elmenekült FJTE miután Szegeden kapott elhelyezést, 1921. október 9-én ünnepélyes keretek közt megtartották az egyetem évi megnyitóját. Továbbá megjelentették az egyetem kiadásában az 1921/22-es és az 1922/23-as tanévi *Almanach* és *Beszámoló* c. kiadványokat.¹⁰⁵

Szegeden, mikor az első, az 1921/22-es tanév elkezdődött, az Erdélyből jött hallgatók részben kolozsvári tanulmányaik folytatására jelentkeztek, részben pedig a megkezdésére, miután *tirocinális* vizsgájukat még Kolozsváron letették. Az **1921/22-es** tanév I. félévére Románia területéről 38 elsőéves és 23 másodéves gyógyszerészhallgató iratkozott be.¹⁰⁶ Hasonló volt az **1922/23-as** tanévben a Romániához csatolt területekről származó gyógyszerészhallgatók száma is, az I. éveseknél 24, a II. éveseknél 19 volt a 68, illetve az 54 összes gyógyszerészhallgató közül.

Vannak olyan gyógyszerészhallgatók is, akik a kolozsvári FJTE-re beiratkoztak, de a Szegedre való elmenekülés miatt az előírt szigorlataikat már nem tudták ott letenni. Ilyen volt **Konrád Kálmán** (1893–1970) is, akinek gyakorlonoki éveit alatt hadba kellett vonulnia, majd hazatérése után még 1919. február 13-án beiratkozhatott Kolozsváron a Matematika–Természettudományi Karra, vizsgáit azonban ott már nem tudta letenni. 1921-ben Budapesten folytatta tanulmányait, majd a II. évet mint rendkívüli hallgató már Szegeden fejezte be, és itt, 1922. december 10-én eskették fel gyógyszerésszé. Ugyanilyen helyzetben volt **Ajvász Árpád** (1899–1965) is, aki harc-téri szolgálata miatt Szegeden folytatta egyetemi tanulmányait, és szintén 1922-ben ott kapott oklevelet.

Még megemlíthetjük azokat, akik hadba vonulásuk miatt még meg sem tudták kezdeni Kolozsváron egyetemi tanulmányaikat. Többségük harc-téri szolgálatuk miatt a gyakorlati éveiket is megszakította, és csak leszerelésük után, már Szegeden kezdték vagy ott folytatták egyetemi tanulmányaikat, és az oklevelüket is ott kapták meg. Ilyenek **Bari Zsigmond** (1900–1994) és **Elekes Imre** (1900–1999) gyógyszerészhallgatók, akik már az első oktatási évben az **1921/22-es** tanévre be tudták iratkozni. A további években is voltak Szegeden Erdélyből menekült hallgatók.

104 *A gyógyszerészképzéssel kapcsolatos nyilvántartó könyvek: Gyógyszerészmesteri oklevelet nyertek névmutatója*, A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Levéltára. 7/fj. 1886–1937.

105 *A magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem Almanachja az 1921/22-es tanévre*, Szeged, A magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem, 1922; *Beszámoló a Szegedi M. Kir. FJTE 1922/23–1926/27 évi működéséről*, Szeged, 1929.

106 *A magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem almanachja az 1922/23-as tanévre*, Szeged, A magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem, 1922.

Az **1923/24**-es tanévben 52, míg az **1924/25**-ös tanévben 35, az **1925/26**-os tanévben pedig 21 gyógyszerészmesteri oklevelet bocsátottak ki, köztük több Erdélyből elmenekültnek. Így **Ferencz József** (Nagyajta, 1901. november 11.) **1924**-ben; **id. Horváth Tibor** (Egerbegy, 1898. december 16.) **1926**-ban, **Nits Sándor** (Kraszna, 1904. augusztus 26.) **1927**-ben kapott Szegeden oklevelet.

Az említettekén kívül vannak olyanok is, akik nem voltak erdélyi származásúak, de egyetemi tanulmányaikat Kolozsváron végezték, majd Szegeden kaptak oklevelet, és továbbra is Magyarország területén helyezkedtek el. Ilyen volt például **Tukáts Sándor** (Szeged, 1893. július 27.), aki Kolozsváron 1918. június 3-án iratkozott be az Orvosi Karra, a II. tanév pótfélévére. 1918. december 14-én elméleti gyógyszerészszigorlatát kitűnő eredménnyel tette le, de már nem tudták felesketni. Hadi szolgálata után Szegeden folytatta tanulmányait, ahol az 1921/22-es tanévben a doktori fokozatot is elnyerte, majd az egyetemen is maradt, és 1923-ban már tanársegéd, majd adjunktus, végül tanár lett a *Gyógyszerismereti Intézet*nél.

A Szegeden tanult és ott oklevelet kapott gyógyszerészek közül néhányat, akik visszatértek Erdélybe, a 7. táblázatban mutatunk be.

7. táblázat: Erdélyi származású gyógyszerészhallgatók, akik Szegeden kaptak oklevelet és visszatértek Erdélybe

Erdélyi származású gyógyszerészhallgatók		Szegedi gy.oklevél kelte/tanév	Későbbi munkahelyei
Neve	Születési helye, ideje		
Konrád Kálmán	Székelykeresztúr, 1893. máj. 28.	1921/22	Csikszentmárton, Karcfalva
Wéber András	Parajd, 1900. szept. 24.		Parajd
Ajvász Ajtony Árpád	Székelykeresztúr, 1899. szept. 18.	1922/23	Csikszereda
Elekes Imre	Oklánd, 1900. jan. 22.		Nagybánya, Marosvásárhely
Bonyhai Kálmán	Erdőgyarak, 1899. jún. 10.	1923/24	Nagyvárad
Ferencz József	Nagyajta, 1901. nov. 11.		Tövis, Kolozsvár
Béress József, ifj.	Lovasberény, 1901. júl. 9.		Máramarossziget
Bíró Géza	Petrozsény, 1902. júl. 8.		Kolozsvár
Scheitz Endre	Bonyha, 1901. máj. 25.	1924/25	Bonyha, Dicsőszentmárton
Kövesdy László	Kraszna, 1902. dec. 19.	1925/26	Apahida, Szászmedgyes
Horváth Tibor, id.	Egerbegy, 1898. dec. 16.		Mádéfalva
Nits Sándor	Kraszna, 1904. aug. 26.	1926/27	Szeged, Szilágyballa, Kraszna
Inczeffy Károly	Tövis, 1904. júl. 1.	1927/28	Bonchida, Tövis, Marosvásárhely
Weinrich Zsófia	Alsójára, 1899. dec. 13.		Aranyosmedgyes, Sárközújlak
Szentirmay Seszták Géza	Nagybánya, 1899. nov. 10.		Nagybánya, Nagysomkút
Velits Ödön, ifj.	Torda, 1901. okt. 8.		Torda
Duschka József	Fogarás, 1902	1928/29	Fogarás
Görög László	Szatmárhegy, 1901. máj. 19.		Nagyvárad, Kolozsvár
Szeibel József	Gilvács, 1902. dec. 30.		Halmi, Szatmár

Szegeden ebben az időszakban olyan gyógyszerészdoktort is avattak, aki erdélyi származású volt. Így a már említett marosvásárhelyi születésű **Bari Zsigmond** gyógyszerészt 1925. december 4-én avatták doktorrá. Ő már 1920-ban Budapesten letette a gyógyszerészgyakornoki vizsgát, és felvételt nyert az egyetemre, de miután 1921-ben a kolozsvári FJTE Szegeden kapott elhelyezést, ide ájtott, az 1921/22-es tanévtől kezdve mindkét évet Szegeden végezte, és 1923-ban gyógyszerészi oklevelet, majd 1925-ben „*summa cum laude*” minősítéssel a gyógyszerészdoktori fokozatot is megkapta. Ő volt az első Szegeden, aki Dávid Lajos irányítása alatt készítette el értekezését.¹⁰⁷ Egy ideig ott is maradt, később Pécsen telepedett le, ahol az egyetemi gyógyszertár vezetésével bízták meg, 1940-ben magántanárrá habilitálták, ebben a minőségében az 1942/43. tanévtől kezdve részt vett az oktatásban, a gyógyszertan keretében speciálkollégiumot hirdetett orvostanhallgatóknak, heti két órában, *Gyógyszerkészítmények és vizsgálataik* címmel.¹⁰⁸

Még a Marosújíváron született **Csegezy Gézá**t (1900. február 18.) említjük meg, aki Szegeden 1926. március 18-án lett gyógyszerészdoktor, majd ezt követően pár évig, az 1925/26-os tanévtől 1927/28-ig a *Közegészségtani Intézet*ben tanársegédként, később mint egyetemi adjunktus a Tihanyi Biológiai Intézet általános biológiai osztályán dolgozott. 1944-ben tragikus körülmények közt hunyt el.¹⁰⁹

Az erdélyi származású **Scheitz Endrét** (Bonyha, 1901. május 25. – Dicsőszentmárton, 1982. június 11.) 1928. december 4-én avatták gyógyszerészdoktorrá, és approbációs vizsgáját is letette. Ezután külföldi tanulmányútra ment, majd hazatért. Oklevelét Bukarestben kellett honosítania, majd átvette édesapja gyógyszertárának vezetését.

Végül még **Ajtai Mihály** gyógyszerészt (Zalatna, 1907. július 23. – Marosvásárhely, 1992. június 3.) is meg kell említenünk, aki bár Kolozsváron a román tannyelvű egyetemen kapott gyógyszerész oklevelet, de később, 1935-ben Szegeden gyógyszerészdoktorrá avatták. Hazatérése után Marosvásárhely neves gyógyszerésze lett, és tevékenyen részt vett a fiatal gyógyszerészek továbbképzésében.¹¹⁰

1923 és 1940 között több mint 70 erdélyi származású gyógyszerész tette le approbációs vizsgáját, és sokan oklevelük nosztrifikálását is kérték, hazatérésük miatt.¹¹¹

A Szegeden oklevelet kapott két erdélyi gyógyszerész hazatérése után nyitott gyógyszertárának címkéje

107 ERŐS István, *Egy intézet története I. rész: A hőskor*, i. m.

108 BOTZ Lajos, LÁRENCZ László, MOLNÁR Béla, *Bari Zsigmond = Dél-Dunántúl neves gyógyszerészei*, LÁRENCZ László, SZABÓ László Gy., Pécs, 2014, 35–38.

109 *Magyar Biológiai Kutató Intézet 1938 évi jelentése*, Tihany, 1939; BINDER Pál, *És élni kellett tovább*, Székelyudvarhely, 1995, 28, 51.

110 PÉTER H. Mária, *A magyar gyógyszerészet i. m.*, II. kötet, 17–18.

111 NOVÁK István, *A szegedi gyógyszerészképzés és a Gyógyszerésztudományi Kar*, i. m.

15. KÖVETKEZTETÉSEK

A Kolozsvári FJTE a második tudományegyetem volt Magyarország területén, és ugyanakkor első, amely négy karral rendelkezett. Alapításakor több vád érte mind tanári karát, mind hallgatóit. Egykori tanárai közül többen visszamentek Budapestre, de ezt a veszteséget a hallgatóság javából létrejött utánpótlás pótolta. Nem egy kiváló képességű gyógyszerészhallgatóból új tanári gárda alakult ki (Hintz György, Issekutz Béla, Széki Tibor, Ferencz Áron, Dávid Lajos), akik hozzájárultak a hallgatók felkészítéséhez.

Az 1872-es évet megelőzően kevés okleveles gyógyszerész volt Erdélyben. Csak kisszámú család engedhette meg, hogy fiai külföldön tanulhassanak. Az egyetem 47 évi kolozsvári működése alatt az okleveles erdélyi gyógyszerészek száma megnövekedett. Kolozsvár lakossága nemcsak az egyetem kellő működését biztosító épületek, klinikák felépítését segítette, hanem a tehetséges ifjak anyagi támogatására létrehozott alapítványok útján is.

Kolozsváron a FJTE-n tanult gyógyszerészhallgatók nemcsak Erdélyből, hanem az akkori egész Magyarország területéről jöttek, majd egyetemi tanulmányaik befejezése után többnyire származási helyükre visszatérve helyezkedtek el. Ezt igazolja egyik tanulmányunk, amely az 1903-ban itt végzett gyógyszerészek származási helyének és későbbi munkahelye követésével foglalkozott.¹¹² Ebben a tanévben 22 gyógyszerész kapott oklevelet, akikből 10 (=45,45%) a trianoni döntés után megmaradt magyarországi területről származott, heten (=31,81%) Erdélyből és öten (=22,74%) Felvidék és Vajdaság településeiről jöttek. Gyógyszerészkénti elhelyezkedésük is hasonló arányt mutat: 41%-uk a további években a mai Magyarország területén dolgozott, Erdélyben és Bánságban nyolcan (36,37%) maradtak, míg Felvidékre és Vajdaságba csak négyen mentek vissza (18,18%). Ezzel a példával igazolódik az a tény, hogy az 1872-ben Kolozsváron létesített egyetem nemcsak az erdélyi diplomások számának növekedéséhez járult hozzá.

A kolozsvári gyógyszerészképzésben részt vevő tanárok szinte valamennyien magas egyetemi funkciókat töltöttek be, többen az egyetem rektorai is voltak: így Ajtai K. Sándor (az 1881/82-es tanévben), Abt Antal (1883/84), Kanitz Ágost (1887/88), Koch Antal (1891/92) és Fabinyi Rudolf (1899/00), Apáthy István (1903/04), Udránszky László (1909/10) Szádeczky-Kardoss Gyula (1911/12) nevét említjük meg. Folytathatjuk a felsorolást azokkal az egykori kolozsvári professzorokkal is, akik később a szegedi egyetem rektorai lettek, így: Pfeiffer Péter (1922/23), Issekutz Béla (1927/28), Györfly István (1929/30) és Széki Tibor (1933/34). Az 1872 és 1919 között eltelt közel 50 év alatti (47 év) eredmények bebizonyították létfontosságát, szükségességét. Az utolsó, az 1918/19-es tanévet követő politikai események további működését megakadályozták. Tanárai nagy része el kellett, hogy meneküljön, sok hallgatóval együtt.

A kolozsvári FJTE fejlődése 1919-ig töretlen volt. Történetében sorsdöntő fordulatot hozott, hogy a román hadsereg 1918. december 24-én bevonult Kolozsvárra, majd a román katonaság 1919. május 12-én elfoglalta az egyetemet is, a rektori hivatal élére a román tanszék professzorát nevezték ki. 1919. május 8-án a román Kormányzótanács (*Consiliu Dirigen*t) a román király iránti hűségeskü letételére szólította fel a rendes és rendkívüli tanárokat. Ezt a karok tanárai megtagadták, mert ez a kívánság a béke megkötése előtt, a hágai egyezmény értelmében jogosulatlan volt. Erre május 12-én három gyalogsági szakasz vette körül az egyetemet, a Kormányzótanács

¹¹² PÉTER H. Mária, FERENTZI Mónika, *A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen 100 évvel ezelőtt végzett gyógyszerészek életútja*, Orvostudományi Értesítő, (76)2003, 2. szám, 47–54.

kiküldött bizottsága az egyetem épületét minden felszerelésével együtt a román állam tulajdonának jelentette ki. Az erőszak hatása alatt Schneller István rektor kénytelen volt elhagyni az egyetem épületét.

Mivel 1919. május 12-én a román tanügyi hatóságok katonai segédlettel eltávolították azokat a tanárokat, akik nem tették le a hűségüket a román király előtt, 1919. október 29-től rendre kiutasították őket a városból.¹¹³ Ezzel a magyar királyi FJTE életének első szakasza Kolozsváron befejeződött. A menekülni kényszerülő tanárok számos hallgatóval ideiglenesen Budapesten folytatták a még Kolozsváron megkezdett tanévet. Miután Szegeden sikerült elhelyezni az egyetemet, 1921. október 9-től itt is megkezdődött az oktatás. A kezdeti nehézségek ellenére (épületek hiánya, tanárok, hallgatók elszállásolása, menzahiány) zökkenés nélkül folytatódott a Kolozsváron megkezdett gyógyszerészképzés is.¹¹⁴ Ekkor jogilag nem egy új egyetem alapítása, létrehozása történt, hanem a kolozsvári FJTE keretein belül, mivel az egyetem szervezeti fölépítésében nem következett be változás, nevét továbbra is megtartotta és az elkövetkezőkben is négy karral működött: jogtudomány, bölcsészettudomány, matematika–természettudomány és orvostudomány.¹¹⁵

A kolozsvári FJTE 47 év után a politikai és hatalmi erők következtében kényszerült elhagyni székhelyét, de Szegeden sikerült folytatnia a megkezdett munkát, így a gyógyszerészképzést is. A kolozsvári FJTE-n folyó oktatói és tudományos tevékenység és ennek magas tudományos és erkölcsi mércéje az utódokat arra kötelezte, hogy a szegedi egyetemi oktatás, így a gyógyszerészképzés is méltó utódja legyen. Az egyetem egykori tanárai további munkájukkal példát mutattak helyállásukban, az elmenekült hallgatók pedig akár hazatérésük után Erdélyben, akár a csonka Magyarország területén sikeresen megállták helyüket.¹¹⁶

Kis késéssel, de újból megjelentették a kolozsvári *almanachokhoz* hasonlóan az *évkönyveket*, a *beszámolókat*.¹¹⁷ Ezek értékes adataiból megtudhatjuk a szegedi FJTE-n a gyógyszerészképzésben részt vevő hallgatók neveit és az oklevelet kapott, illetve approbációs vizsgát tett gyógyszerészek névsorát.¹¹⁸ Így, sikerült folytatni az oktatást a Kolozsvárról elűzött és már Szegeden működő Ferenc József Tudományegyetemen a gyógyszerészképzésen kívül a többi karon is.

113 GAAL György, *Orvosok és gyógyszerészek képzése a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen = 140 éves a kolozsvári magyar nyelvű egyetemi oktatás, i. m., 215–221.*

114 NOVÁK István, *A Szegedi gyógyszerészképzés és a Gyógyszerésztudományi Kar, i. m., 10.*

115 MAKK Ferenc, MARJANUCZ László, *A Szegedi Tudományegyetem elődei története, i. m.*

116 VINCZE Gábor, *A száműzött egyetem – a Ferenc József Tudományegyetem útja Kolozsvártól Szegedig 1919–1921*, Szeged, JATEPress, 2006, 73–88.

117 *Beszámoló a Szegedi M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem 1922–23 1926–27. évi működéséről*, Acta Universitatis Litterarum Regiae Hungaricae Francisco-Josephinae annorum MCMXXII–XXIII–MCMXXVI–XXV, Szeged, 1929.

118 NOVÁK István, *A szegedi gyógyszerészképzés és a Gyógyszerésztudományi Kar, i. m., 13–17.*

1. MELLÉKLET
KOLOZSVÁRON A FJTE-N GYÓGYSZERÉSZMESTERI OKLEVELET
KAPTAK 1872–1919 KÖZÖTT

1873/74 = 5

1. Bíró János
2. Irk Jenő
3. Popovicz Barcz Emil
4. Tatai Miklós
5. Valentini Adolf

1874/1875 = 10

1. Sárréthy Lajos
2. Balsay József
3. Fejes Lajos
4. Esztergang János
5. Id. Török József
6. Jäger József
7. Jancsó Géza
8. Ferenczy István
9. Keserű István
10. Kósa István

1875/1876 = 20

1. Boros Kálmán
2. Czira Miklós
3. Csikós József
4. Csonka József
5. Dutkay Róbert
6. Ember Bogdán
7. Farkas Ödön
8. Issekutz Hugó
9. Jeney Jenő
10. Koreis Árpád
11. Kovássy Dezső
12. Mailand Henrik
13. Miklós Árpád
14. Nagy Károly
15. Oberth Frigyes
16. Szentgyörgyi Mór
17. Takácsy Ignác
18. Tanács Gyula
19. Török József, ifj.
20. Veress Ferenc

1876/1877 = 16

1. Bratter Imre
2. Brúz László
3. Burg Dénes
4. Darabanth Lajos
5. Farkas Dániel
6. Gersik Géza
7. Goldperger Titusz
8. Gundhard Albert
9. Khudy József
10. Kiss Pál
11. Liczkay Kálmán
12. Malatinszky Kálmán
13. Mezey Lajos
14. Rác Gyula
15. Stadler Ferenc
16. Tomcsik József

1877/78 = 10

1. Ács Albert
2. Bakay János
3. Bárány János
4. Bodor Ferenc
5. Csere József
6. Molnár Lipót
7. Okolicsányi Attila
8. Roth Albert
9. Szabó László
10. Télessy József, ifj.

1878/79 = 8

1. Farczádi K. Dénes
2. Gleim Richárd
3. Gundhardt Lipót
4. Hankó Antal
5. Kozocsa Dávid
6. Rác Jenő
7. Szniszcsák Ferenc
8. Szócs Albert

1879/80 = 8

1. Bayer György
2. Issekutz Oszkár
3. Juchó Ferenc (1880)
4. König Ernő
5. Kronberg Gyula
6. Malachovszky Máté
7. Molnár János
8. Soker T. Róbert
9. Veress István

1880/81 = 16

1. Barabás Ferenc
2. Cutean Aurel
3. Dániel Béla
4. Gálffy Ernő
5. Götz János
6. Györffy Gábor
7. Kádár Sándor
8. Magos Zoltán
9. Missits Pál
10. Németh Lajos
11. Szöllösy István
12. Szüsz Eduárd
13. Thurman Lajos
14. Ürményi (Schweiger) Gyula
15. Velits Károly
16. Zintz Károly

1881/82 = 8

1. Bíró Lajos
2. Ebergényi Gyula
3. Ember Bogdán
4. Ferenczi Imre
5. Glück Adolf
6. Malatinszky Kálmán
7. Pap Gyula
8. Szigeti Ákos

1882/83 = 7

1. Duk Ernő
2. Gajzágó Robert
3. Goldperger Titusz (1883. máj. 8.)
4. Halász (Fischer) Jakab
5. Huszár Gyula (1883. jún.)
6. Schneider József (1883. jún.)
7. Solyomossy István

1883/84 = 12

1. Bononi Antal
2. Braun Albert
3. Császár Károly (1883. dec.)
4. Fischer Antal
5. Hibay György
6. Kocsi Géza (1883. szept.)
7. Medveczky Béla
8. Moldován Károly
9. Nárcisz Gyula (1883. szept.)
10. Telegdy Ferenc
11. Szücs Sámuel (1884. jún.)
12. Vojth József Ádám

1884/85 = 14

1. Duha Árpád
2. Duha Bálint
3. Ercsey Gábor
4. Gajzágó Sándor
5. Harcsárik Geyza
6. Hartl Károly
7. Hidasi Jenő Aladár (1885. ápr.)
8. Kottoska (Kottászka) Gyula
9. Lubinszky Lajos
10. Medveczky Béla
11. Saager Kornél (1884. dec.)
12. Tormay Gyula Gusztáv
13. Winkler Lajos József Ferenc (1884. IX.)
14. Wolff Bogdán

1885/86 = 12

1. Csathó Gyula
2. Dávid György
3. Duha Bálint
4. Fischer Antal
5. Glaskó Sándor (1886. jún.)
6. Jakabovics Imre (1885. szept.)
7. Janky Lajos
8. Moldován Károly
9. Papp Márton
10. Toth Kálmán
11. Török József
12. Wagner Ágoston

1886/87 = 29

1. Betegh Gerő (1886. szept.)
2. Bernády Dániel
3. Bocsánczi Balázs

4. Böchel Sámuel
5. Böhm Gusztáv
6. Csausz Tivadar
7. Darkó Károly (1887. jan.)
8. Dobozi Endre
9. Domján Géza
10. Doroszlay Artúr
11. Fazekas András
12. Hankovits Ferenc
13. Hegedüs János
14. Horlik András
15. Lengyel Sámuel
16. Lászlóffy János
17. Merza Lukács
18. Molnár Gyula
19. Nagy Miklós
20. Nyiredy Jenő
21. Olsavszky Simon
22. Pataki Árpád
23. Pótsa Sándor
24. Scheitz Endre
25. Scheurich Albert
26. Somogyi Lajos
27. Szenczy Gábor
28. Színi Albert
29. Träger Károly

1887/88 = 28

1. Batáry Imre
2. Bogdán Zsigmond (1888. febr.)
3. Czeke K. Aladár (1887. dec.)
4. Dasszinger József
5. Friedmann József
6. Heim Bertalan
7. Hegedüs Rezső
8. Kocsis Béla
9. Kopár Emánuel (1887. szept.)
10. Koritsánszky Endre
11. Krémer Géza
12. Lukács Andor
13. Nagy György
14. Nyáregyházi Nagy György
15. Péchy József
16. Reiner Miksa
17. Reményik Lajos
18. S. Nagy Sándor (1888. máj.)
19. Schieszl Viktor
20. Scholz Endre (1887. dec.)

21. Siket Emil
22. Somogyi Lajos
23. Stépán László (1887. szept. 20.)
24. Szász György
25. Tar Imre
26. Veres Árpád
27. Winkler Jenő
28. Wirtzfeld Mór Jenő, ifj.

1888/89 = 22

1. Bencsik József
2. Bendes János
3. Bizek Miklós (1889. okt.)
4. Czyzer Kálmán
5. Dávid József
6. Hetényi Béla
7. Holcz Lajos Lipót
8. Kocsis Béla
9. Kovacsics Endre
10. Mikoványi Árpád
11. Orosz László Sámuel
12. Ötves Pál Antal
13. Peres Ernő Győző
14. Szekrényi Attila
15. Rohonczy Zsigmond
16. S. Pildver Albert Frigyes
17. Szabados Ede István
18. Tárczay István
19. Ürmössy Gyula
20. Vinkler István
21. Vojth Ferenc
22. Vollny Mihály

1889/90 = 33

1. Alexander Döme (1890. szept.)
2. Balika Mihály (1890. szept.)
3. Batáry István
4. Benedek Albert
5. Beretvás Tamás
6. Csanda Endre
7. Csausz Vilmos
8. Csermák Lipót
9. Dioszeghy Lajos
10. Ferenczi Árpád
11. Gallé Titusz
12. Gargya Béla
13. Hauler Sándor
14. Hay Ferenc (1890. szept.)

15. Hédervári Hugó
16. Hegyesi Árpád
17. Hersz Imre
18. Jura Péter (1890. okt.)
19. Kabdebó György
20. Kriván János
21. Latznina Vilmos
22. Mály Gyula
23. Nagy Albert
24. Panajoth Sándor (1890. jún.)
25. Papp Aurél (1890. jún.)
26. Rényi Árpád
27. Stammer László (1890. okt.)
28. Sükösd Ferenc
29. Szabó Béla
30. Szöllőssy Elek
31. Trajánovics Antal
32. Vécsey Géza
33. Weinrich Károly

1890/91 = 24

1. Ács Lajos
2. Antalóczy Kázmér
3. Benkő Kálmán
4. Bilustsák János
5. Botos Imre
6. Czetz Dénes
7. Eszes Imre
8. Flaskay Kálmán
9. Hahn János
10. Hannich Henrik
11. Holczer István
12. Horváth Károly
13. Kocioban Emil
14. Kovács Tivadar
15. Nits János
16. Odor Béla
17. Pop Kristóf
18. Pölhössy István Zoltán (1890. dec.)
19. Ramonczay Rémusz
20. Rozvány György
21. Schweiger Gyula (1891. szept.)
22. Stammer László
23. Szabó Gyula
24. Vass Albert

1891/1892 = 32

1. Csákhly László
2. Ember István
3. Eöry István
4. Falcsik Gábor
5. Gallé Géza (1892. jún.)
6. Gergely Ferenc
7. Halmágyi Tibor
8. Harsányi Lajos
9. Havas Izsó
10. Imre Sándor
11. Inczeffly Albert
12. Izsák Gábor
13. Korbuly Miklós
14. Koritics Vilmos, ifj.
15. Latinovits Géza
16. Lázár Ernő
17. Löw Dezső
18. Medveczky József
19. Mesterházy Árpád
20. Odor Samu
21. Páll Gerő
22. Pánczél Sándor
23. Pecsénye Dezső
24. Pollák Adolf
25. Rozsnyay Kálmán
26. Scholtz Jenő
27. Syrový János
28. Szathmáry István
29. Szele Béla
30. Takáts István
31. Tóth Bertalan
32. Zvetkovits József

1892/93 = 37

1. Ács Nagy Kálmán
2. Bartók László
3. Baumgartner László
4. Berényi Imre
5. Binder Frigyes
6. Both István
7. Dobay Albert
8. Erdélyi József
9. Farkas Gyula
10. Ferenczi József
11. Gaál Kálmán
12. Geml István
13. Hauser László

14. Heiszler Zoltán
15. Hints Zoltán
16. Horváth Ferenc
17. Jäger Kálmán
18. Koller Norbert
19. Lechner Antal
20. Markusz Kornél
21. Martin Tamás
22. Maximovits Milita
23. Mederus Lajos
24. Mihelyes Zsigmond
25. Némethi Gábor
26. Petrusberger Ottó
27. Pfalz Kálmán
28. Popovics Voju
29. Schira Endre
30. Schneider Ferenc
31. Serák Sándor
32. St. Pildner Viktor
33. Szabados József
34. Szekerák Rezső
35. Toperczer Gedeon
36. Valentiny Gusztáv
37. Villinger Pál

1893/94 = 21

1. Asztalos Lajos
2. Ámon Vilmos
3. Barabás Dénes
4. Bononi Árpád
5. Cirner Vilmos
6. Detrich Zoltán
7. Fedenfeld Fetter Gyula
8. Kelényi (Kosiva) Mihály
9. Keresztyén János
10. Kian István
11. Kim Róbert
12. Kovács Árpád
13. Körmendi Sándor
14. László Ambrus
15. Örley Gyula
16. Petrassy Lajos
17. Pillich József
18. Rhédey Imre
19. Sillye Géza
20. Spitzer Miklós
21. Szeghy István

1894/95 = 18

1. Buchwalder Zsigmond
2. Dániel Géza
3. Debreczeni Károly
4. Friedmann Arnold
5. Gulyás Lajos
6. Hergatt Péter
7. Horváth Mátyás
8. Incze Kálmán
9. Incze Béla
10. Kengyel János
11. Kovács Gusztáv
12. Kovalszky Pál
13. König Károly
14. Meizlinger Miksa
15. Schwartz Sándor
16. Solymossy János
17. Sonnevend Gyula
18. Szívér Árpád

1895/96 = 16

1. Bagosy Géza
2. Bergradez Dusan
3. Berger János
4. Boros Gusztáv
5. Bota László
6. Fejér Lajos
7. Juracsek István
8. Kovács Ignác
9. Kövesdy Zsigmond
10. Moskovits Miklós
11. Náni János
12. Pavlovics Mihorad
13. Piskolti Zoltán
14. Prohocz Károly
15. Szücs Dezső
16. Vajda Lajos

1896/97 = 18

1. Cruzer Aladár
2. Dósa János
3. Gyenge Gyula
4. Hintz György
5. Ivácskovics Milán Emil
6. Kende Ernő
7. Keresztes Albert
8. Keresztyéni Antal
9. Okonszky Kelemen

10. Pálfi István
11. Radimetczky Zoltán
12. Riesz Ármin
13. Salgó Péter
14. Soket Viktor
15. Szahlander Lajos
16. Szentmiklósi Gyula
17. Szkurkay Károly
18. Török Miklós

1897/98 = 16

1. Becsek Sándor
2. Bíró Félix Bódog
3. Bíró Gusztáv
4. Boglutz István
5. Bossin József
6. Buday Károly
7. Grosz Sándor
8. Gyenge Gyula
9. Keller Emánuel
10. Keresztes Albert
11. Lehrer Alfréd
12. Lieb Albert
13. Szeremley Tihamér
14. Szkurkay Károly
15. Votsch Ottó
16. Zajác Károly

1898/99 = 25

1. Ágoston Kálmán
2. Ambrus Gerő
3. Bonomi Géza
4. Cziner Zoltán
5. Csapkay Gyula
6. Csics Béla
7. Gáffy György
8. Mandics Károly
9. Nagy Kormány Zoltán
10. László Géza
11. Lessner Alfréd
12. Ludig György
13. Mandics Károly
14. Nagy Lóránt
15. Nesztor Viktor
16. Örley Gyula
17. Papp János
18. Pavlovits Gyula
19. Salamon Jenő

20. Sey László
21. Szekerák Aladár
22. Szöllősy Iván
23. Teffert Károly
24. Törcs Kálmán
25. Zangerl Gyula

1899/1900 = 24

1. Ádám Lajos
2. Barbu Tivadar
3. Benke László
4. Capesius Ernő
5. Codercea Gyula
6. Erpff Arthur
7. Falk Richárd
8. Ferenczy Gyula
9. Fröhlich Oszkár
10. Kraft János
11. Kulin Imre
12. Kuzmányi Gyula
13. Magyar Béla
14. Moldt Béla
15. Molnár Ernő
16. Popovits Szaniszló
17. Schiffmann Ferenc
18. Schuchtár Albin
19. Széki Tibor
20. Takács Lajos
21. Vámos Imre
22. Vargyasi Gyula
23. Vasvári Elemér
24. Veress Sándor

1900/1901 = 13

1. Budaker János
2. Dvorszky Béla
3. Faller János
4. Fischer János Ede
5. Görbe Gyula
6. Kirchner Sándor
7. Konkoly Aladár
8. Metzsig Imre
9. Milosevics György
10. Nagy László
11. Polgár Gábor
12. Widder Péter
13. Zloczky György

1901/1902 = 17

1. Duchon Alfréd
2. Ferencz Áron
3. Fichtner Emil
4. Herrmann János
5. Keresztes József
6. Kontesveller Károly
7. Krausz Miklós
8. Lám Elemér
9. Lukinich Vincze
10. Metz Alfréd
11. Novák István
12. Popovits Gábor
13. Simonca Ágoston
14. Tomcsány Ödön
15. Vinnai Béla
16. Vollweiter Henrik.
17. Wachsmann Arthur

1902/03 = 20

1. Bakos Nándor
2. Bencsáth Kálmán
3. Eitvel Zoltán
4. Eisnitz Sándor
5. Fried Sándor
6. Gál Béla
7. Halberg Ottó
8. Harsányi Károly
9. Hirsch Ernő
10. Hirsch Mór
11. Horváth Béla
12. Jaeger Victor
13. Jeney István
14. Kátai Sámuel
15. Kovácsits Oszrén
16. Lukács Ferencz
17. Mezei István
18. Petri Oszkár
19. Szigetter Frigyes
20. Thinagel Szerafin

1903/04 = 27

1. Arnovlyevity Milán
2. Boleman Lajos
3. Borbély András
4. Blau Sándor
5. Czerny Viktor
6. Császkoczy Gyula

7. Görög Imre
8. Gavanszky József
9. Hesser Andor
10. Kondor Ferencz
11. Militzer Ferencz
12. Mészáros Lajos
13. Nenadovics Vlatizsláv
14. Örs Rezső
15. Puky Miklós
16. Pauchli Ignác
17. Rác Rezső
18. Renner Márton
19. Róth Manó
20. Simon Arnold
21. Südy Ernő
22. Szamossy Gyula
23. Szvoboda Irma
24. Süsz Rezső
25. Szabó László
26. Tornyos Lajos
27. Tamás János

1904/05 = 31

1. Ács Mihály
2. Bálint Ödön Jenő
3. Benda Károly
4. Blumberg Alfréd
5. Braun Ernő
6. Cseresznyés Gyula
7. Dopsa Sándor
8. Francsek József
9. Fischer Béla
10. Glockner Klára
11. Hegedűs Béla
12. Hints Vilma
13. Hupert Géza
14. Holtz Ádám
15. Klein Rezső
16. Lukinich Dezső
17. Lukács László
18. László Aladár
19. Márkus Elek
20. Müller Frigyes
21. Murgau János
22. Prodam Guido
23. Pop Viktor
24. Tamáskovits Gyula
25. Tincu Valér

26. Réti Ella
27. Scharbert Mór
28. Votsch Ármin
29. Vetye Ferenc
30. Wolf Ernő
31. Vass István

1905/06 = 33

1. Anyal István
2. Ács Pál
3. Benács Brúnó
4. Drágán Gyula
5. Esze Kornél
6. Ernst Frigyes
7. Frankó Aurél
8. Gergely Jenő
9. Glücksthal Zoltán
10. Grünvald Gyula
11. Honéczy Zoltán
12. Kenedi Norbert
13. Klein József
14. Kovács Aladár
15. Kovácsi Béla
16. Krémer Lajos
17. Molnár Kálmán
18. Mandics Béla
19. Máthé Mihály
20. Oniciu Simon
21. Pap Romulus
22. Pertia Vazul
23. Petheö István
24. Ráta Dezső
25. Rédiger Jenő
26. Schaaser Rudolf
27. Strausz Frigyes
28. Teutsch József
29. Thiess Eugénia
30. Töbiás György
31. Török Zsigmond
32. Vogelsberger Victor
33. Wolf Béla

1906/07 = 35

1. Aberbach Hermann
2. Czika László
3. Deutsch Barna
4. Donáth Mór
5. Egri János

6. Foltinek Aurél
7. Gergelyffy György
8. Grób István
9. Groze Jenő
10. Grünwald Ernő
11. Haas Henrik
12. Hack Jenő
13. Hauszer Jakab
14. Henter Juliska
15. Herczog Elemér
16. Juhász Márton
17. Kömöcsy Kálmán
18. Kraczk Ágoston
19. Lázár Endre
20. Lovassy Ödön
21. Ludvig Lipót
22. Mácsai József
23. Metz Valter
24. Mikes Elek
25. Mittelmann Jenő
26. Müller István
27. Nánási Ferencz
28. Nikolits Emil
29. Schönfeld Mária
30. Steiner Lajos
31. Tanács Gyula
32. Tichy Béla
33. Vass Endre
34. Wéber Árpád
35. Wohl Sándor

1907/08 = 40

1. Allesz Sándor
2. Balogh János
3. Berger Jenő
4. Bogdándy Jenő
5. Brosz Alfonz
6. Csóka Sándor
7. Dénes Ferencz
8. Dvorszky Ágost
9. Ember Béla
10. Fridmann Artúr
11. Fejér Barna
12. Fodor Miklós
13. Grüner Mór
14. Gergely József
15. Gálosi Ferenc
16. Györffy Gábor

17. Hutschenreiter Vilmos
18. Hollmánn Ferenc
19. Hankó István
20. Hodor Kornél
21. Kelemen Ferenc
22. Küttel Dezső
23. Kulcsár Valér
24. Mécs Balogh Lajos
25. Müller Hermann
26. Nagy Árpád
27. Nepper Róbert
28. Nagy Sándor
29. Pataky Sándor
30. Pikó Pál
31. Petry Zoltán
32. Rosenberger Gyalui Pál
33. Rokszin József
34. Schiller Zoltán
35. Székely Nándor
36. Szondi Jenő
37. Turku Tivadar
38. Vidovszky Lajos
39. Vályi Andor
40. Velits Károly

1908/09 = 36

1. Bakos Ferenc
2. Barla Dezső
3. Biró Sándor
4. Bohus József, ifj.
5. Chlopiczky József
6. Fejér József
7. Gottfried J. Sándor (Ráczra változtatta)
8. Grünbaum Imre
9. Hedrich Rezső, ifj.
10. Hirschenhauser Mihály
11. Hetessy Gyula
12. Imre Gyula Béla
13. Jaeger Jenő
14. Kelemen István
15. Kiss Miklós
16. Kronberg Béla
17. Lovasy Dezső
18. Mezey Jenő
19. Molnár Ilona
20. Pachiaffo Artúr
21. Páskuj Antal, ifj.
22. Polányi Béla

23. Popovits D. István
24. Reök Béla
25. Rieger Emil
26. Róth Mihály
27. Stenszky Gyula
28. Sylveszter Zoltán
29. Szabó Zoltán
30. Székely Mór
31. Szentpéteri Ödön
32. Szlavik Sándor
33. Tirscher Szilárd
34. Vidor Gyula
35. Volweiter Frigyes
36. Wittmayer Jenő

1909/10 = 37

1. Aradszky István
2. Barabás Dezső
3. Berger Andor
4. Bosi Sándor
5. B. Bozdoghy Bódog
6. Czitrom Vilma
7. Dömötör Lajos
8. Fehér Dezső
9. Feminger Oszkár
10. Görgey Dezső
11. Hecht Ernő
12. Husnik Ottó
13. Janka Jenő
14. Kazár Iván
15. Kelemen Róbert
16. Klein Emil
17. König Zoltán
18. Kővári József
19. Mester László
20. Mikó Gyula
21. Non János
22. Sulyánszky József
23. Szántó Emil
24. Szekeres Sándor
25. Szentpéteri Ödön
26. Szilágyi Zoltán
27. Stojsics Döme
28. Schuh Károly
29. Újvári Sándor
30. Varga Antal
31. Varga Gyula
32. Véber Dénes

33. Veress Imre
34. Veress Irén
35. Vörös Andor
36. Weisz Albert
37. Zakariás Béla

1910/11 = 55

1. Abkarovits János
2. Antal Szabin
3. Balázs Ármin
4. Barabás Ferenc
5. Benkovich Miklós
6. Biczó Jenő
7. Bossányi Béla
8. Csergi P. Viktor
9. Dávid Lajos
10. Ernszt Jenő
11. Fülep Ágoston
12. Geszterédi K. Ferenc, ifj.
13. Gödry Károly
14. Harr János
15. Heib Pál
16. Herber Frigyes
17. Herschdörfer Rezső
18. Homolya Gyula
19. Huszár Jenő
20. Janthó Tivadar
21. Jureczky Nándor
22. Kanyaró Gyula
23. Koflanovics Lajos
24. Kohn Béla
25. Kontesveller József
26. Kopinecz Andor
27. Kopp Alice
28. Kovássy Endre
29. Kóhalmi Elek
30. Lakai Géza Sándor
31. Maybaum Samu
32. Moga István
33. Molnár Mihály
34. Mór Lajos
35. Mózes Károly
36. München Rudolf
37. Nepper Győző Mátyás
38. Óváry Elemér
39. Pap Aurél
40. Papp Gyula
41. Petreczky Géza

42. Pólyák Miklós István
43. Rumpf Pál
44. Sándor Zoltán
45. Sebesi Béla
46. Stojcsics Milivoj
47. Strausz Lajos
48. Strommer Leó Gyula
49. Szikszay Béla
50. Szilágyi Géza
51. Tóth Emil
52. Vartus Gyula
53. Vékony Juliska
54. Weinfeld Jenő
55. Wirtzfeld Irén

1911/12 = 47

1. Ajvász Jenő
2. Banoczy Sándor
3. Bartoffy Jenő
4. Bayer György
5. Beke Dénes
6. Bolits Jenő
7. Bölun László
8. Braun Jenő
9. Csernátoni Zoltán
10. dr. Gerbert Ottó
11. Dús István
12. Erdélyi Péter
13. Felker Lajos
14. Hankó Zoltán
15. Helmbold József
16. Hirschl Hugó
17. Izmael Márton
18. Jenőffy Miklós
19. Kabay Péter
20. Kain Eszter
21. Kohn Jenő
22. Kozanovics Károly
23. Kulcsár Jenő
24. Künsztlinger Artúr
25. Link József
26. Lukács Imre
27. Mandics Győző
28. Mánta Miklós
29. Miron Mihály
30. Neágos Szabin
31. Németh Sándor
32. Nindl János

33. Pocsy Béla
34. Polgár Jenő
35. Popiti Milán
36. Prok Ernő
37. Quotidián Gyula
38. Röder Ferenc
39. Rucska Jenő
40. Schar Alfréd
41. Schneider Andor
42. Singer Árpád
43. Strausz Dezső
44. Träger Károly
45. Várady Béla
46. Varga Gyula
47. Vladiszávlyevics Osztrén

1912/13 = 48

1. Ács Nagy Lajos
2. Bokor Zoltán
3. Csete László
4. Deutsch Richárd
5. Erkedy Ferencz
6. Flohr József
7. Fuchs Zsigmond
8. Fülöp Zoltán
9. Galli Tibor
10. Gauzer István
11. Goldmann Dezső
12. Götter Ágoston
13. Grama Vince
14. Halász Pál
15. Harant Dezső
16. Hány Sándor
17. Holcz Péter
18. Hollós Ida
19. Horovitz József
20. Jaskovich József
21. Kállay Lajos
22. Karl Imre
23. Kelemen József
24. Kinder Ede
25. Krisár Aladár
26. Lőrincz János
27. Mécs Balog Sándor
28. Micu Vazul
29. Molnár Miklós
30. Dr. Orient Gyuláné Keresztessy Sára
31. Quitner Lajos

32. Raffay István
33. Rau József
34. Reiner Miksa
35. Runyav Károly
36. Salacz Géza
37. Schieszl Károly
38. Szemző Imre
39. Szily Gyula
40. Szmrecsányi József
41. Teleky Elemér
42. Tóbiás Zsigmond
43. Tóth Mihály
44. Török Kálmán
45. Vágó Pál
46. Vaszócsik Endre
47. Wachsmann Hugó
48. Wittmann Elemér

1913/14 = 87

1. Ádámkócsy Károly
2. Alesi Rudolf
3. Almer Károly
4. Bábel Elek
5. Beniczky Miklós
6. Betegh Károly
7. Bódy Dezső
8. Bokor Béla
9. Böhm Imre
10. Braun József
11. Braunstein Mór
12. Brüll Zoltán
13. Buranok István
14. Csepreghy Jenő
15. Cservény Zoltán
16. Deézi V. László
17. Dezső Miklós
18. Dombora László
19. Fábry Andor
20. Fohsz Richárd
21. Fráter Ernő
22. Gaál Gyula
23. Grohmann Vilmos
24. Hajas Béla
25. Hajós (Hermann) Gyula
26. Haller József
27. Halmágyi Ernő
28. Hanz Géza
29. Hégel Frigyes

30. Herczegh Zoltán
31. Ilyés Jenő
32. Irk Jenő
33. Jäger József
34. Jánky Lajos
35. Kánya János
36. Kende Béla
37. Kohn Gyula
38. Korpos Lajos
39. Koszegár Móricz
40. Krecsméry Zsigmond
41. Krizsanics Péter
42. Léderhülger Alfréd
43. Lipschitz Lajos
44. Lutsch Hugó
45. Mandel György
46. Mandel Jenő
47. Mihálka Gyula
48. Miklós Jenő
49. Moga Miklós
50. Molyacž Milivoj
51. Moreno Manó
52. Mucsi Boldizsár
53. Müller Fülöp René
54. Nagy Dezső
55. Nagy Géza
56. Nagy Jenő
57. Nagy Mihály
58. Nikolajevics Vladimir
59. Nuszbaum Mór Miklós
60. Ott Dezső
61. Parragh Ibolya
62. Perédi Sándor
63. Péterfy István
64. Petricas Viktor
65. Petrovisch János
66. Pop Ágoston
67. Popovics Lázár
68. Rapaport Géza
69. Rettégi Anna
70. Rosenfeld Mózes
71. Röder Oszkár
72. Rusu Gyula
73. Schmalz József
74. Sebők Emil
75. Stroiá György
76. Suhajda Dezső
77. Szalai (Schlésinger) Gyula

78. Taubinger Béla
79. Tessényi Oszkár
80. Tomory Elemér
81. Toóth Géza
82. Torkos Dénes
83. Veréczy Géza
84. Weber Gyula
85. Wendling Péter
86. Wollák Miklós
87. Ziprisz Aladár

1914/15 = 17

1. Balassa Dezső
2. Berkovits Sámuel
3. Dávid János
4. Dénes Zsigmond
5. Dima Aurel
6. Fried Sándor
7. Frisch Oszkár
8. Gál Margit
9. Haas Géza
10. Kotschy Ferenc
11. Kueres Károly
12. Lengyel Gabriella
13. H. Mera Viktor
14. Novák Sándor
15. Rossmann Alfréd
16. Váry Vilma
17. Veress Árpád

1915/16 = 14

1. Biczó Ernő
2. Clemens Albert
3. Fülöp Mária
4. Gál Dezső
5. Janovics Károly
6. Klemens Frigyes
7. Kollárik Mária
8. Koncz István
9. Lehrmann Gertrud
10. Löbl Imre
11. Mets Gábor
12. Reich Sándor
13. Südy Endre
14. Winter Elza

1916/17 = 12

1. Déri Erzsébet
2. Doby Katalin
3. Ember Béla
4. Hegedős József
5. Memlaur Aurél
6. Miovác Imre
7. Nagy (Ehrhich) Imre
8. Nagy István
9. Neumann Hermann
10. Pascu Jenő
11. Romhányi István
12. Rosenfeld Ibolya

1917/18 = 26

1. Altmann Aladár
2. Bálint Béla
3. Balogh Kálmán
4. Berecki Péter
5. Breuer Jenő
6. Fekésházy Zoltán
7. Folberth Károly
8. Földes Zoltán
9. Holicska Dezső
10. Horváth Margit
11. Jánváry Endre

1919/1920 = 12

Az itt felsoroltak egyetemi tanulmányaikat még a FJTE-n végezték, de már a román egyetemen tették le utolsó szigorlataikat (gyakorlati és elméleti szigorlatukat) a román professzorok előtt:

1. Kelp Frigyes	1919. dec. 23.
2. Costin Augustin	1919. dec. 30.
3. Bancu Leonida	1920. jan. 28.
4. Knöpfler Zsigmond	1920. jan. 26.
5. Both Ernő	1920. jan. 26.
6. Deutsch Imre	1920. febr. 22.
7. Wonesch Miksa	1920. febr. 28.
8. Reismann Pál	1920. febr. 20.
9. Sz. Träger Lajos	1920. márc. 8–9.
10. Császár Ernő	1920. márc. 8–9.
11. Féder Alfréd	1920. márc. 8–9.
12. Szaitz Károly	

12. Jezovits Kálmán
13. Kiss József
14. Maksay Zsigmond
15. Markovits Endre
16. Pahsics Boldizsár
17. Palóczy Anna Mária
18. Popovics Valér
19. Pulca Naftanail
20. Steiner Miksa
21. Szabó Mihály
22. Szabó Viktor
23. Széli József
24. Varga László
25. Wagner Arthur
26. Zerbes Elza

1918/19 = 6

1. Barna Miklós (1918. dec. 14.)
2. Bogluer Viktor István
3. Sárkány András
4. Tukáts Sándor János
5. Gaál János
6. Bogluer Viktor István
7. Fodor Illés

Összesen: 1092

Az 1917/18-as tanévben még beiratkoztak I. éves gyógyszerészhallgatók mindkét félévre a Matematika–Természettudományi Karra. Ezek többsége sikeresen tette le az előírányzott elővizsgálatot. Barna Miklós (Szinérváralja, 1893. december 24.)

Egyed Zsófia (Homoróddaróc, 1897. április 8.)

Gaál János (Dés, 1891. november 12.)

Huszár Ilona (1896. május 23.)
Scholtz Kornélia (1892. június 18.)
Wach Katalin (Offenbánya, 1893. október 23.)
Wonesch Miksa (Brassó, 1895. március 1.)

A következő, az 1918/19-es tanévben is a **Matematika–Természettudományi Karra** még mind a két félévre beiratkozhattak a következők:

Gottschling Felicia (M. padé, 1896. szeptember 2.)
Horváth Adrienn (Szentgál, 1896. szeptember 4.)
Kabdebó Ferenc (Erzsébetváros, 1895. december 27.)
Kovács József (Csíkszereda, 1895. december 27.)
*Molitorisz Pál (Kolozsvár, 1893. szeptember 11.)
*Nagy Zoltán (1894. július 3.)
*Kovács Gyula (1896. december 27.)
Konrád Kálmán (Székelykeresztúr, 1893. május 28.)
Osváth Elemér (Kolozsvár, 1896. december 4.)
*Várady László (1891. február 18.)

A *-gal jelöltek a harctérről tértek vissza, ahol zászlós vagy hadnagyi rangban harcoltak. A pótfélévre iratkozhattak be. Akik sikerrel tették le elővizsgálati szigorlatukat, azok jelentkezettek az **Orvosi Karra** mint II. éves gyógyszerészhallgatók. Az Orvosi Karra való beiratkozásuk 1918 szeptemberétől 1919. február 19-ig történt. Ezeknek a hallgatóknak egy gyakorlati és egy elméleti szigorlatot kellett letenniük. A **gyakorlati szigorlatukat** még le tudták tenni.

Ahhoz, hogy a *magister pharmaciae* címet megkaphassák, az utolsó, az **elméleti szigorlatot** már nem tudta mindenki letenni.

Jakab Géza (Körösbánya, 1894. június 14.)
Knöpfler Zsigmond (Fogaras, 1890. május 24.)
uzoni Kovács Endre (Nagyenyed, 1893. július 17.)
Sz. Träger Lajos (1893. szeptember 18.)
Hoffer Antal (Kolozs, 1893. augusztus 12.)
**Syko Andor (Sólyomkö, 1890. január 20.)
***Tukáts Sándor János (Szeged, 1893. július 27.)
**Földes Zoltán (Németpalánk, 1892. augusztus 1.)
Gaál János (Dés, 1891. november 12.)

Az utolsó bejegyzés a FJTE részéről 1918. december 2. (192. oldal, 382/7. bejegyzés), ez Gaál János vizsgáját jelzi.

A többi hallgatónak az utolsó, az elméleti szigorlata 1919. május 15-re volt előírva, de mivel 1919. május 9-én a román hatóságok felszólították a FJTE tanárait az egyetem elhagyására, már nem tudták levizsgáztatni őket. Ezek a hallgatók az egykori tanáraikkal együtt elmenekültek előbb Budapestre, majd Szegedre.

2. MELLÉKLET

4. TÁBLÁZAT: A FJTE-N DOKTORI FOKOZATOT KAPOTT GYÓGYSZERÉSZEK 1877–1918 KÖZÖTT

Sorszám	A doktori oklevél elnyerésének időpontja	Doktorandusz		Doktori tézis címe
		neve	születésének helye, ideje	
1.	1877. jún. 6.	Ember Bogdán	Máramarossziget, 1851–1903	Vegyteni tudományos előadás az ammoniacról
2.	1877. jún. 9.	Tomcsik József	Kolozsvár, 1853. szept. 12.	A szénsavról
3.	1880. jan. 21.	Jucho Ferenc	Abrudbánya, 1852	Vegyteni tudományos előadás: a légegy és égegy
4.	1882. jún. 9.	Issekutz Hugó	Székelyudvarhely, 1855. jún. 19.	Tanulmányok a naftalinnak többszörös helyettesítése által nyert származékairól
5.	1884. máj. 31.	Harti Károly	Temesvár, 1862. márc. 31.	A szerves vegyületek szerepe a gyógyszerisme körében, a gyógyszerkészítményeknél
6.	1884. máj. 31.	Gajzágó Sándor	Kolozsvár, 1860. márc. 1.	Élelmiszerek vizsgálata, jelentősége és feladatai
7.	1885. jún. 13.	Duha Árpád	Szamosújvár, 1860 k. (23 éves)	Az alkaloidek kimutatása törvényeségi vizsgálatokkal, különös tekintettel a mérgezésekre
8.	1886. jún. 7.	Hibay György	Eger, 1862. febr. 26.	A tápszervizsgálatokról
9.	1888. jún. 10.	Nyíredy Jenő	Nagyajta, 1865. febr. 17.	Celesztán ásvány kvantitatív elemzése. A molekula súlyok meghatározására szolgáló újabb módszerek
10.	1890. jún. 14.	Szabó Béla Albert	Bukarest, 1862. júl. 8.	A törvényeségi vegyész feladatáról és eljárásáról mérgezés esetében
11.	1892. jún. 4.	Batány István	Nagyvárad, 24 éves	Újabb kémiai gyógyszerek, előállításuk és megvizsgálásuk
12.	1893. jún. 5.	Czetz Dénes	Kolozsvár, 1869. jan. 13.	Halogénsavak hatása aethyl, illetve amylnitrittel a trimethoxy-propenyl benzolra (asaron)

13.	1893	Hermányi Sztankay Aba*	Verespatak, 1868. márc. 26.	Vizsgálatok a széndioxid és szénmonoxid redukciójához magnezium által
14.	1894. jan. 14.	Odor Béla	Máriaradna, 1872 k.	Az asaralaldehid néhány kondenzációs terméke
15.	1894. jan. 27.	Friedman (Fábián) József	Brassó, 1866 k. = 26 éves	Részletek az asarylaloximok sajátosságos isomérijától
16.	1894. jún. 30.	Szathmáry István	Gyergyószentmiklós, 1870 k., (22 éves)	Aethylnitrit és sósav behatása az eugenol, safrol, apiol és izovegyületeire
17.	1897. jún. 3.	ifj. Hintz György	Kolozsvár, 1874. szept. 6.	A Nerium oleander levelének szöveti szerkezete és alkotászei
18.	1899. jún. 24.	Pótsátkó Géza	Kassa, 1872. ápr. 28.	Szövetani és kémiai adalékok a hazai kender (Cannabis sativa L.) ismeretéhez tekintettel az indiai kenderre vonatkozó irodalomra
19.	1900. márc. 16.	Orient Gyula	Nagybocskó, 1869. okt. 21.	A natrium-lygosinat alkalmazása a boranalýsban
20.	1900. jún. 23.	Kúdar Jenő	Kécskemét, 1875. júl. 31.	Di-ortho-kumarketon natrium, baryum, magnesium, chinin, morphin és hydroxylamin sóiról
21.	1901. nov. 9.	Széki Tibor***	Kolozsvár, 1879. ápr. 18.	I. A di-orto-cumarketon néhány származé káról. II. Az egy- szerű ceracidin lóállítására vonatkozó kísérletek Bölcsészdoktori: Tanulmányok asaron származékokról
22.	1902. dec. 20.	Kirchner Sándor****	Losonc, 1879. febr. 1.	A dialýsis alkalmazása a bor analýsban
23	1903. jún. 13.	Reissmann Ödön	Ungvár, 1879. júl. 8.	Bacteriumok, mint egyes gyógyító- és kémilőszerrek bomlásá- nak okozói
24.	1903. jún. 20.	Kontesveller Károly	Nagyszében, 1879. nov. 21.	I. Aromás aminek oxygenfelvételvé képessége. Az oxybenz- alacetonnatrium (natrium lygosinatum) mint alkaloida kém- lőszer. II. Microchemiai vizsgálódások a drogok csersav tartal- mának kimutatására
25.	1904. jún. 4.	ifj. Dvorszky Béla	Pécsvárad, 1879. okt. 7.	A nitrobenzol tulajdonságainak változása, előidéze az előállítá- ásra szolgáló anyagok sorrendjének megváltoztatásával

26.	1904. dec. 17.	Ejury Lajos **	Közmepusza, 1870. aug. 21.	I. Tanulmányok a borok nitrogéntartalmáról. II. A borok elektromos vezetőképességéről III. A borok dialysiséről és Lygosin reakciójáról
27.	1905. jún. 16.	Rácz Rezső	Kaposvár, 1884. jún. 4.	Eljárás asarylaldehid és trimethoxybenzoe sav előállítására és az asarylaldehid néhány új származéka
28.	1905. jún. 17.	Hesser Andor	Baja, 1880. máj. 29.	Felismerhetőek-e az egyes hivatalos drogok poraikról és ki-mutatható-e fertőzőesük górcsői vizsgálatok segítségével
29.	1906. jún. 5.	Ferencz Áron	Nagyajta, 1800. okt. 15.	Az Aristolochia clematitis szövettanáról és chemiájáról
30.	1907. jún. 14	Glückstahl Zoltán	Zenta, 1884. júl. 26.	A Pulmonaria officinalis szövettanáról és chemiájáról
31.	1907. nov. 9.	Mészáros Béla	Ravaszd, 1881. márc. 3.	A Vaccinium vitis idaeae chemiája
32.	1907. nov. 16.	Bizek Dezső	Törökbecse, 1883. nov. 10.	A Vinca minor pharmakognosziája
33.	1908. jún. 6.	Vértess Bódog	Lugos, 1886. ápr. 29.	A Semen Lini, Stramonii, Hyoscyami és Faba Calabarica porának mikroszkópiumos vizsgálata
34.	1908. jún. 6.	farkaslaki Hints Zoltán	Marosvásárhely, 1871. júl. 16.	Néhány hivatalos gyümölcs mikroszkópiumi vizsgálata
35.	1908. nov. 28.	Keresztes Béla	Budapest, 1880. jan. 22.	A rézoxydul és néhány szénvegyület tulajdonságainak módosulása, előidézye az előállításukra szolgáló anyagok sorrendjének megváltoztatása által
36.	1908. jún. 6.	Glück (Gábos) Lajos	Bodolló, 1877. júl. 31.	A Semen Colchici, Sabadillae, Sinapis nigrae és Sinapis albae porának mikroszkopikus vizsgálata
37.	1910. ápr. 30.	berkesi Nagy Árpád	Bp., 1885	Az Amygdala dulcis, Strophanthus, Nux moschata, Macis, Ricinus és Croton magvak porának mikroszkópiumos vizsgálata
38.	1910. jún. 11.	Kertész Ernő Isrván	Ó-Kanizsa, 1882. aug. 19.	Adalék a Magyar Gyógyszerkönyv III. kiadásában újonnan felvert növényi drogok szövettanához. I. Equisetum arvense.
39.	1911. jún. 3.	Grünbaum Imre	Balassagyarmat, 1883. ápr. 9.	II. Leonurus lanatus szövetvteni szerkezete Összehasonlító szövetvteni vizsgálat az Aconitum napellusra és A. cammarumra vonatkozólag

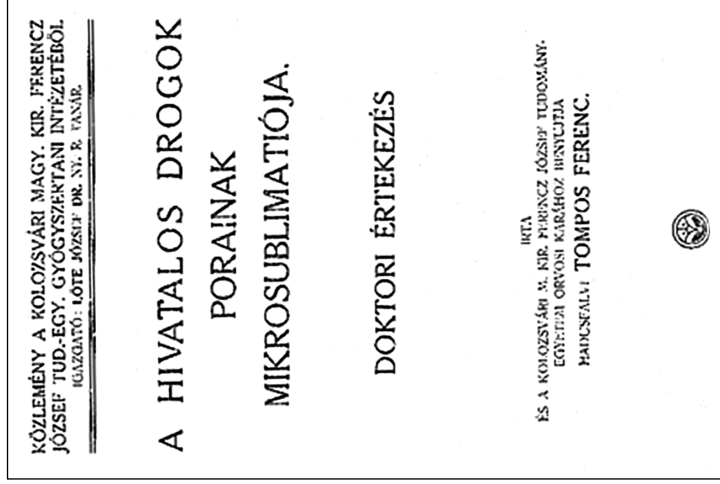
40.	1911. jún. 11.	Dömötör Lajos	Szombathely, 1888. aug. 3.	A Magyar Gyógyszerkönyvben hivatalos zsíros olajok tulajdonságainak vizsgálata
41.	1910. jún. 11.	Polányi Béla	Mezőlaborc, 1888. jún. 11.	A drogok szövettani vizsgálata különböző festő eljárások segítségével
42.	1911. jún. 17.	Bisiczky András**	Kiscell, 1888. jan. 17. (aug. 31.)	Adatok a paprika szövettanához
43.	1912. jún. 8.	Fülep Ágoston	Pozsony, 1888. júl. 28.	Összehasonlító szövettani vizsgálat az Aspidium filix mas, Aspidium phegopteris, Aspidium angulare és Aspidium spinulosumra vonatkozólag
44.	1912. jún. 8.	Gál Emil	Ungvár, 1888. ápr. 2.	A Folliculi Sennae szöveti szerkezete és vegyi alkotórészei
45.	1912. jún. 8.	Teutsch József	Segesvár, 1885. febr. 18.	I. Új módszer a paraffinolajnak zsíros olajokban való kimutatására és mennyileges meghatározására. II. Zsírok és olajok elszappanosodási gyorsaságának meghatározása
46.	1912. jún. 8.	Abay Nemes Gyula	Dunaföldvár, 1876. szept. 24.	Hazánkban elforduló Erika-félék összehasonlítása az Arctostaphylos uva ursi, a Leonurus és az Equisetum porának mikroszkopos anatómiai és kémiai meghatározása
47.	1912. jún. 15.	Milkó Gyula	Abrudbánya, 1889. márc. 31.	A para-diphenylol-dimethyl és diaethyl-methan nitro- és amino vegyületeiről
48.	1912. jún. 15.	Moskovits T. Vilmos	Kassa, 1887. május 31.	Az Aconitum variegatum gumójának szövettana és kémiaja
49.	1912. jún. 22.	Pfeiler Lajos	Pozsony, 1888. ápr. 21.	I. Néhány új nitrotyrolról. II. Oxymek nitrogéntartalmának meghatározása Fabinyi-féle térfogatos módszerrel
50.	1913. jún. 7.	Löbl Imre**	Bácsföldvár, 1885. okt. 31.	Egynéhány gyógyszerül használt gyümölcs és mag mikrochemia és mikrosublimációs vizsgálata
51.	1913. jún. 14.	Steinburgi Pildner Viktor	Fogarás, 1881. jan. 27.	Egy néhány gyógyszerül vagy élvezeti cikkül használt gyümölcs és mag vizsgálata microchemiai mikrosublimációs úton való kimutatása

52.	1913. dec. 20.	Dávid Lajos*	Kézdivásárhely, 1889. okt. 18.	A Hydrastis canadensis L. gyökértörzse és kivonata hidrastin-tartalmának a különböző gyógyszerkönyvek metódusai szerint való meghatározásáról és a kivonat berberin-tartalmának egy új, mennyileges meghatározási módjáról
53.	1913. jún. 21.	Cseresznyés Gyula	Nagyenyed, 1881. márc. 20.	Különböző dohánykészítmények nikotin tartalmáról, különös tekintettel az egyiptomi szivarkára és a nikotinmeghatározó módszerek használhatóságára
54.	1913. jún. 21.	Schiessl Károly	Balázsfalva, 1889. szept. 27.	Az antraglikozidákat tartalmazó drogok értékmeghatározásáról
55.	1913. jún. 16.	Schaar Alfréd	Galánta, 1889. ápr. 22.	Néhány gyógyszerül szolgáló levél hatóanyagának microchemiai és microsublimációs úton való kimutatása
56.	1913. jún. 6.	Tompos Ferenc**	Mándok, 1889. okt. 24.	A hivataltal drogok porainak mikrosublimációja
57.	1913. nov. 8.	Spiller Jenő**	Eszék, Véroce, 1887. jún. 5.	Morphium, Narkotin-meghatározások a Pantoponban
58.	1914. máj. 2.	Csermátony Zoltán	Beszterce, 1889. ápr. 5.	A di-o-oxybenzalaceton-natriumlygosin tum Karalirikus redukciójáról és a redukált vegyület egynehány származéka
59.	1914. máj. 13.	Klein József	Vízoly, 1883. júl. 23.	Összehasonlító szövettani vizsgálatok különböző paprika fajokra vonatkozólag
60.	1914. jún. 14.	Szemző Imre	Szarvas, 1892. ápr. 25.	Adatok a Gypsophyla paniculata és a Saponaria officinalis gyógyszerismjéhez
61.	1914. jún. 14.	Vágó (Weinberger) Pál	Zilah, 1892. aug. 8.	Adatok a nitrotyrolok ismeretéhez
62.	1914. jún. 27.	Reiner Mihály	Békésésaba, 1889. ápr. 9.	Összehasonlító szövettani vizsgálatok a különféle Strophanthus-fajok magvaira vonatkozólag
63.	1917. febr. 5.	Kohn Gyula**	Kolozsvár, 1893. május 26.	A frangula-kéreg hatóanyagmennyiségének ingadozása és levelének gyógyszerismereti adatai.
64.	1918. jún. 13.	Lengyel Gabriella***	Székelykeresztúr, 1891. nov. 17.	Synergismus és capillaractivitás. I. Digitalis hatású drogok
65.	1918. aug. 19.	Jeney István**	Marosvásárhely, 1884. márc. 14.	Az Adigan nevű digitalis készítmény tartósságára vonatkozó vizsgálatok

66.	1918. okt. 9.	Halász Pál ***	Beszterce, 1890. febr. 2.	Különböző borsófajok lecithin és phosphortartalma
-----	---------------	----------------	---------------------------	---

Megjegyzések:

* bölcsészdoktori fokozat; ** gyógyszerészmesteri oklevelet Budapesten kaptak; *** summa cum laude értékelést kaptak, **** vegyésznövendék
A táblázatban szereplő személyek adatai a Marosvásárhelyi Levéltár anyakönyveiből, illetve a vizsgajegyzőkönyvekből származnak. (Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif)

Tompos Ferenc doktori értekezése 1913-ból

RÖVIDÍTÉSEK

FJTE	= Ferenc József Tudományegyetem
FoNo	= Formulae Normalis, magisztrális receptek gyűjteménye
m.	= magántanár
MvROL	= Román Nemzeti Levéltár, Marosvásárhelyi Igazgatóság
ny. r.	= nyilvános rendes tanár
ny. rk.	= nyilvános rendkívüli tanár
r.	= rendes tanár
rk.	= rendkívüli tanár
v. és k. m.	= Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ*

- Abt Antal 19–21, 34, 65
Ajtai K. Sándor lásd Ajtai Kováts Sándor
Ajtai Kováts Sándor 19, 26, 27, 65
Ajtai Mihály 64
Ajvász Ajtony Árpád lásd Ajvász Árpád
Ajvász Árpád 39, 62, 63
Antall József 50
Apáthy István 19, 20, 22, 23, 34, 65
- Bagothai Andor 39
Balázs Péter 11
Bancu, Leonida 37, 38
Bari Zsigmond 62, 64
Barna Miklós 37–39
Bathóné Hollós Aranka 43
Batiz Enikő 59
Berde Ferenc 26, 45, 53, 54
Béress József, ifj. 39, 63
Binder Pál 64
Bíró Géza 39, 63
Bisiczky András 46
Bizek Dezső 46
Bodnár János 26, 54
Bogdándy Jenő 30, 32
Bókay Árpád 20, 27
Bonyhai Kálmán 39, 63
Borbás Vince 22, 34
Both Ernő 37, 38, 60
Botz Lajos 64
Böckel Sámuel 49
Brassai Sámuel 15, 52
Braun Jenő 50
- Costin, Augustin 37
Czetz Dénes 20, 26
Czitrom Vilma 42
- Császár Ernő 37, 38, 60
Császár Irénke 37, 43, 60, 62
Csegezy Géza 64
- Cseresznyés Gyula 30, 32, 48
Cservény Zoltán 26, 50, 51, 54
Csetz Dénes 54
Csíky Ida 57
Csíky Viktor 24
- Dávid Antal 57
Dávid János 31, 33
Dávid Lajos 25, 27, 29–32, 48, 57, 64, 65
De Gerando Antonina 15
Déri Erzsébet 42
Deutsch Imre 38
Dienesch Erik 38, 60
Doby Katalin 42
Duha Árpád 26, 54
Duschka József 63
- Egyed Zsófia 43
Ejury Lajos 46, 59
Elekes Imre 39, 62, 63
Ember Bogdán 46
Entz Géza, id. 19, 22
Erős István 11, 13, 18, 25, 27, 30, 45, 46, 64
- Fabinyi Rudolf 19, 20, 23–26, 34, 46, 49, 50,
52, 54, 56, 58, 65
Farkas Gyula 52
Fáy Elvira 30, 32, 42, 43
Fejér Lajos 52
Felletár Emil 44
Ferenc József, I., osztrák császár 11, 18, 22
Ferencz Áron 14, 20, 29, 31, 32, 34, 55, 57,
65
Ferencz József 39, 63
Ferentzi Mónika 65
Fleischer Antal 19, 23, 49
Flittner Etelka 42, 43
Fodor Illés 38
Fodor József 33
Földes Zoltán 38

* Nem tartalmazza a két melléklet névanyagát.

Fried Arnold 37
 Friedmann József 26, 54
 Fülöp Mária 42

 Gaal György 66
 Gaál János 38, 60
 Gajzágó Sándor 25, 54
 Gál Margit 42
 Gáspár János 13
 Genersich Antal 12, 16
 Gergely Jenő 50
 Glockner Klára 41, 43
 Gottschling Felícia 37, 43
 Görög László 39, 63

 Györfly István 20, 22, 61, 65

 Habsburg 7
 Hajas Béla 50
 Halász Pál 28, 31, 33
 Halmi János 14
 Henter Juliska 42, 43, 50
 Hermányi Sztankay Aba 45, 46
 Hibay György 26, 54
 Hints Vilma 40, 41, 43
 Hintz György, id. 20, 28, 49, 55
 Hintz György, ifj. 28, 34, 55, 56, 65
 Hofer Antal 38
 Hollós Ida 42
 Horváth Adrienn 37, 43
 Horváth Jenő 44, 45
 Horváth Margit 42
 Horváth Tibor, id. 39, 63
 Hőgyes Endre 12, 14, 26, 27, 34
 Huszár Ilona 38, 42
 Huszár Jenő 30–32

 Inczeffý Károly 39, 63
 Issekutz Adeodát, ifj. 55
 Issekutz Béla 28, 46, 61, 65
 Issekutz Hugó 14, 20, 28–32, 34, 55
 Istvánffy Gyula 22
 Izsák Sámuel 50

 Jahn Károly 54
 Jakabházy Zsigmond 14, 19, 20, 27, 28, 31,
 34, 46, 50, 56
 Jancsó Géza 57

 Kabdebó Ferenc 37
 Kain Eszter 42
 Kálmán Anna 38, 42
 Kanitz Ágost 19, 21, 34, 65
 Kanyaró Gyula 51
 Kapronczay Károly 18
 Kapronczay Katalin 8, 18
 Kékes Szabó Mihály 23
 Kelp Frigyes 37, 60
 Kempler Kurt 14
 Kerekes István 26, 54
 Keresztes Béla 46
 Kereszty Orsolya 15
 Kertész Ernő 46
 Killyéni András 59
 Kimlei Péter 58
 Kirchner Sándor 26
 Klug Nándor 13
 Knöpfler Zsigmond 37, 38, 60
 Koch Antal 19, 22, 34, 65
 Kollárik Mária 42
 Komlósi Károly 38
 Konrád Kálmán 37, 39, 62, 63
 Konrádi Dániel 14
 Kopp Alice 28, 30, 32, 42, 43
 Koritsánszky Ottó 17, 46
 Kovács Endre 38
 Kováts Sándor 45
 Kőszegi Dénes 26, 45, 58, 61
 Kövesdy László 39, 63

 Lárencz László 64
 László Márton 10
 Lechner Károly 16
 Lehrman Gertrúd 42
 Lengyel Gabriella 28, 30, 33, 42, 43, 46
 Löbl Imre 46
 Lőte József 19, 20, 27, 29, 31, 34, 46, 61
 Lukinich Dezső 29, 32

 M. Lugosi Márta 50
 Makár Károly 45
 Makk Ferenc 60, 66
 Mária Terézia, magyar királynő 7
 Marjanucz László 60, 66
 Márki Sándor 21
 Markovits Miksa 26, 52, 54
 Mezey Géza 29

Mikó Gyula 58
 Minker Emil 18, 28, 33, 35
 Molitorisz Pál 37, 59
 Molnár Béla 64
 Molnár Ilona 42, 43, 50
 Morvai József 58
 Mózes Károly 50, 51
 Müller Fülöp Renée 42

Nagy Árpád 30, 32
 Nagy Jenő 58, 59
 Nagy László 59
 Nagy Nándor 23
 Nagy Péter Tibor 37
 Nits Sándor 63
 Novák István 61, 64, 66

Nyiredy Géza 14, 24, 26, 28, 34, 51, 54, 56
 Nyiredy Jenő 24, 26, 54, 58

Odor Béla 26, 54
 Orient Gyula 14, 25, 34, 49, 50, 56
 Orient Tibor 25
 Orientné Keresztessy Sára 42
 Ortvyay Rudolf 20, 21
 Osváth Elemér 37

Palóczy Anna Mária 42
 Parragh Ibolya 42
 Páter Béla 20, 22, 34
 Péter H. Mária 7, 8, 25, 28, 31, 33, 40, 55–
 57, 59, 64, 65
 Péter Mihály 27, 30
 Petheó István 30, 32
 Pfeiffer Péter 20, 21, 61, 65
 Pisztory Mór 21
 Placsintár Veronika 55
 Polányi Béla 30, 32

Rác Rezső 52
 Rádóczy Gyula 17, 18
 Reinbold Béla 31
 Reismann Ödön 46
 Reismann Pál 38
 Réthelyi József 17
 Réti Ella 41, 43
 Rettegi Anna 42
 Richter Aladár 20, 22, 34

Rigler Gusztáv 19, 20, 33, 34, 61
 Rosenfeld Ilona 42
 Róth Gyula 38
 Rózsahegy Aladár 19, 33, 34
 Ruzitska Béla 14, 20, 25, 34, 46

Sambach Károly 38
 Sárkány András 38
 Schaar Alfréd 48
 Schédy Sándor 12
 Scheitz Endre 39, 63, 64
 Schieszl Károly 48
 Schneller István 60, 65
 Scholz Kornélia 38, 43
 Schönfeld Mária 41
 Soós Anna 59
 Spiller Jenő 46
 Stănescu, Livius 37, 38, 60
 Syko Andor 37, 38

Szabó László Gy. 64
 Szabó Tibor 61
 Szádeczky-Kardoss Gyula 19, 22, 34, 52, 65
 Szaitz Károly 38
 Szeibel József 39, 63
 Széki Tibor 20, 25, 26, 56, 57, 65
 Széky Miklós 20, 25, 49, 56
 Szemián József 54
 Szentgyörgyi István 13
 Szentirmay Seszták Géza 63
 Szilágyi Träger Lajos 38
 Szvoboda Irma 40, 41

Tamás Miklós 44
 Tanács József 20
 Tangl Károly 20, 21
 Tatár György 45
 Than Károly 23
 Thiesz Eugénia 41, 43, 50
 Thinagel Szerafin(a) 40, 41
 Tomcsik József 46
 Tompos Ferenc 46
 Tóth Lajos 27
 Tothmayer Ferenc 13
 Trefort Ágost(on) 11, 12, 14, 18, 24
 Tuba László 58
 Tukáts Sándor 38, 63

Udránszky László 20, 65

Vámos Éva 37

Varga Béla 59

Varga Pál 58

Varságh Zoltán 17, 46

Váry Vilma 42

Vékony Juliska 42

Velits Károly, ifj. 50

Velits Ödön, ifj. 63

Velits Sámuel 50

Vincze Gábor 66

Wach Katalin 38, 42

Wagner Artúr 54, 60

Wéber András 39, 63

Weinrich Zsófia 39, 63

Weress Irén 42

Winter Elza 42

Wirtzfeld Irén 42

Wlassics Gyula 15, 16, 40

Wolf János 20

Wolff Lujza 55

Wonesch Miksa 37, 38, 60

Zalai Károly 18, 28, 29, 45

Zallár Andor 61

Zboray Bertalan 29

Zerbes Elza Margit 42

REZUMAT

INVĂȚĂMÂNTUL FARMACEUTIC LA UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE FERENC JÓZSEF ÎNTRE ANII 1872-1919

Volumul cuprinde istoricul învățământului farmaceutic al Universității de Științe Ferenc József din Kolozsvár (Cluj), începând cu anul fondării 1872 până în ultimul an universitar 1918/19.

Sunt prezentate cele mai importante dispoziții referitoare la învățământului farmaceutic apărute înainte, respectiv după fondarea universității.

Sunt amintite și condițiile care premerg educației academice respectiv membrii comisiilor pentru verificarea cunoștințelor la admiterea candidaților.

În această perioadă pregătirea farmaciștilor s-a derulat în cadrul a două facultăți, la Facultatea de Matematică – Științele Naturii, respectiv la Facultatea de Medicină. Sunt prezentați profesorii precum și instituțiile celor două facultăți care au participat la educarea farmaciștilor, urmată de o scurtă biografie și activitatea profesorilor.

De asemenea sunt enumerate cursurile și lucrările practice susținute de studenți, numărul de ore și membrii comisiei de examinare a studenților din anii universitari I și II. În continuare, acest capitol prezintă Farmacia Universitară, fondată la Cluj în premieră pe plan național precum și a conducătorilor unității și a personalului angajat.

Autorul urmărește numărul studenților la farmacie de la Universitatea de Științe Ferenc József din Cluj, în comparație cu numărul studenților de la celelalte facultăți, în raport cu numărul studenților din Budapesta. Un capitol separat este dedicat ordinului din 1895, referitor la numărul studenților de farmacie de sex feminin și de numărul farmaciștilor cu diplome. În această perioadă 18 studenți au primit diplome de farmacist.

Absolvenții care au promovat cu succes au primit, după depunerea jurământului, gradația de *Magister pharmaciae*. Cei cu bacalaureat, care au dorit să obțină doctoratul, puteau să se înscrie pentru unul respectiv doi ani la Facultatea de Medicină, pentru a continua studiile. După promovarea examenelor, respectiv după susținerea tezei, aceștia au primit titlul și diploma de doctor în domeniul farmaceutic. În perioada amintită, 66 de farmaciști au primit gradația de doctor, fiecare dintre ei fiind prezentați și enumerați cronologic cu datele personale și tema tezei, în anexa 1.

Într-un alt tabel sunt comparate, pe o perioadă mai scurtă, numărul și procentul persoanelor care au obținut diplomă de farmacist respectiv doctor în domeniul farmaceutic la Cluj comparat cu Budapesta.

La Universitatea de Științe Ferenc József studenții s-au organizat în asociații. Membrii asociațiilor au sprijinit colegii cu venitul mai mic, au înființat fundații, au organizat întruniri. Au fost acordate burse nu numai celor săraci, ci și studenților cu performanțe deosebite, burse asigurate în special de Institutul de Chimie. Studenții de farmacie au participat mai cu seamă la elaborarea proiectelor anuale din domeniul chimiei.

Un capitol separat este consacrat farmaciștilor absolvenți la Cluj care au obținut performanțe deosebite pe plan profesional sau în alte domenii.

Ultimele două capitole se concentrează asupra refugiuului unora dintre cadrele universitare și studenți în 1919 și stabilirea lor la Szeged. Sunt evidențiați acei studenți, care și-au început studiile la Cluj, care nu au reușit să susțină ultimele examene sau chiar nu au putut finaliza studiile

din cauza serviciului militar. Într-un tabel sunt cuprinși farmaciștii absolvenți la Szeged, originari din Ardeal, care s-au întors acasă, arătând și locul lor de muncă.

Volumul este completat de două anexe. Anexa 1 arată farmaciștii care au obținut titlurile de doctor în Cluj. Anexa 2 conține tabelul nominal a 1092 de farmaciști care au obținut diplomele la Cluj. Autorul a folosit mai mult de o sută de referințe bibliografice, unele dintre ele fiind documente de arhivă. Volumul mai cuprinde și portretele unor profesori care au contribuit la instruirea farmaciștilor la Cluj, precum și coperțile unora dintre teze de doctorat.

(Tradus de Varga Erzsébet)

SUMMARY

PHARMACIST EDUCATION AT FRANZ JOSEPH UNIVERSITY BETWEEN 1872-1919

The author reviews the pharmacist education at Franz Joseph University of Kolozsvár (Cluj), from its foundation year, 1872, until the last academic year, 1918/19.

The author lists the most important provisions for pharmacist education before and after the foundation of the university. Admission requirements and members of the examination committee appointed to verify the knowledge of candidates are also mentioned.

In this period, pharmacist education was done through two faculties of the University, the Faculty of Mathematics – Natural Sciences and the Faculty of Medicine. Institutions and lecturers from these two faculties, who took part in educating the pharmacists, are presented as well. This part is followed by these lecturers' short biography and a brief presentation of their work. Furthermore, the students' theoretical courses and practical classes, the number of their classes and the examination committee members for the first and second year students are presented. In this chapter, the operation, management and staff of the country's first University pharmacy in Cluj are also described.

The author follows the number of pharmacy students at Franz Joseph University, Cluj, compares them with the number of students at other faculties and also with the number of pharmacists studying at Budapest University. A separate chapter is dedicated to the female students and the women who graduated here after the decree that entered into effect in 1895. During this time, 18 women received their pharmacist degree.

Those who successfully graduated, after taking their oath, were awarded with the Master of Pharmacy (*Magister pharmaciae*) title. Those who had a Baccalaureate certification and also wanted to obtain a Doctor in Pharmacy degree, could continue their studies for one or two years at the Faculty of Medicine. After their successful examination and the presentation of their thesis, they could take their oaths and receive the Doctor in Pharmacy degree. In the mentioned period, 66 pharmacists were awarded the Doctor in Pharmacy degree, their names, personal data and the subject of their thesis are presented in chronological order in Annex 1. A table compares the number of doctoral and pharmacist degrees obtained in the same period at the universities of Budapest and Cluj.

The Franz Joseph University also had its own associations. The members of pharmacist associations not only supported the poorer students' cost-of-living allowance, but also established foundations and organized meetings. Not only the poor students, but also those who had exceptional accomplishments received scholarships. These scholarships were ensured by the Institute of Chemistry. Among the annually announced scholarship projects, pharmacy students mainly participated in those that had chemistry as subject.

A separate chapter presents those who graduated in Cluj and performed outstanding activities during their career, either in a scientific field or in another domain.

The last two chapters describe the escaping of some university lecturers and students in 1919, and their resettlement to Szeged, highlighting those former students who started their studies in Cluj, but they could not take their last exam or could not finish their studies because of their military service. A separate table is dedicated to some pharmacists who received their degree in

Szeged, but after finishing their studies, they returned to Transylvania and their subsequent job was known.

The body of the book is supplemented by two annexes. Annex 1 presents those students who received their Doctor in Pharmacy degree in Cluj. Annex 2 consists of the names of the 1092 pharmacists who graduated in Cluj. The author, while writing the book, used more than a hundred bibliographic data, some of them being archival documents. Some of the pictures show lecturers who teach pharmacists and also a few covers of doctoral theses are presented.

(Translated by Jakab-Tatár Edina)

A SZERZŐRŐL

SZAKMAI ÉLETRAJZ

- 1936. január 9.: Temesváron született
- 1940-től 1959-ig Nagyváradon élt, ott végezte elemi és középiskoláit
- 1958: gyógyszerészkövél Marosvásárhelyen
- 1959-től a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet Gyógyszerészeti Kar Farmakognózia Tanszékén gyakornok, tanársegéd, adjunktus, tudományos kutató 1992-ig
- 1973: gyógyszerészdoktori fokozat elnyerése Rácz Gábor prof. irányítása mellett
- 1980-tól munkatársa a *Romániai magyar irodalmi lexikon*nak (I–III. kötet), 2002-től szak szerkesztője. Több mint 50 egyéni és 5 gyűjtőcímszó összeállítója
- 1992-től alapító tagja a Magyar Egészségügyi Társaságnak, és a gyógyszerési szakcsoportjának erdélyi szervezője
- 1995-től az EME alapító tagja, 1992 és 1994 között az Orvostudományi Szakosztály titkára
- 2000 decemberétől a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja
- 2018-tól az *Orvostörténeti Közlemények* c. magyarországi folyóirat szerkesztőbizottságának tagja
- 2018-tól az MTA Orvostörténeti Munkabizottságában a Gyógyszerészettörténeti Albizottság tagja

DÍJAK ÉS ELISMERÉSEK

- 1998-ban Gensich-díj a Gensich Antal Alapítványtól
- 2003-ban a Magyar Gyógyszerészettörténeti Társaság tiszteletbeli tagja
- 2006-ban a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság tiszteleti tagja
- 2006: Spielmann József-díj
- 2006: Zsámboky-díj és -emlékérem a Magyar Orvostörténeti Társaságtól
- 2009: Pápai Páriz Ferenc-díj
- 2009: Gensich Antal-különdíj
- 2010: Mikó Imre-emlékplakett az EME-től
- 2011: Szigetváry Ferenc-emlékérem a Magyar Gyógyszerészettörténeti Társaságtól
- 2011: elismerő oklevél a budapesti Corvinus Egyetemtól
- 2014: a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje
- 2014: Ernyey József-emlékérem az MGYT-től
- 2015: Al. Ionescu-Matiu-érem a Román Gyógyszerészettörténeti Társaságtól
- 2016: Arany János-érem a Magyar Tudományos Akadémiától
- 2014: Senator Libro-kitüntetés a Maros Megyei Könyvtártól
- 2016: Marosvásárhely díszpolgára
- 2018: oklevél A természet világa XXVII. diákpályázatra való eredményes felkészítésért

PÉTER H. MÁRIA IN EXTENSO NYOMTATÁSBAN MEGJELENT ORVOS-
ÉS GYÓGYSZERÉSZTÖRTÉNETI DOLGOZATAINAK JEGYZÉKE

1. RÁCZ GÁBOR, PÉTER H. MÁRIA, *Gyógyszerészi irodalmunk*, Művelődés, 38(1985/7), 35–37.
2. RÁCZ GÁBOR, PÉTER H. MÁRIA, *Történeti áttekintés a magyar nyelvű gyógyszerészeti irodalomról*, *Gyógyszerészet*, 31(1987/8), 305–308.
3. PÉTER H. MÁRIA, *Adatok a romániai kisebbségi orvosok egyesületeinek tevékenységéről*, *OrvTudErt*, 64(1991), 12–16.
4. PÉTER H. MÁRIA, *Adatok az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának tevékenységéről*, *OrvHetil*, 133(1992/30), 1905–1911.
5. PÉTER H. MÁRIA, PÉTER MIHÁLY, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület vándorgyűlései az orvostovábbképzés szolgálatában*, *LAM*, 2(1992/11), 1074–1083.
6. PÉTER H. MÁRIA, *120 éves a magyar nyelvű gyógyszerészképzés Erdélyben*, *Gyógyszerészet*, 36(1992/12), 757–763.
7. PÉTER H. MÁRIA, *Megemlékezés Dávid Lajos gyógyszerészről, Kézdivásárhely neves szülöttéről*, *OrvTudErt*, 65(1992), 8–10.
8. PÉTER H. MÁRIA, *Megemlékezés a 125 évvel ezelőtt alakult Biharmegyei Orvos-, Gyógyszerész- és Természettudományi Egyesületről*, *OrvTudErt*, 66(1993), 8–19.
9. PÉTER H. MÁRIA, *Megemlékezés Orient Gyula neves erdélyi gyógyszerészről és orvosról, születésének 125. évfordulója alkalmából*, *OrvTudErt*, 67(1994), 38–41.
10. PÉTER H. MÁRIA, *Magyar nyelvű gyógyszerészképzés Erdélyben = Genersich Antal-emlékkönyv, születésének 150. évfordulója alkalmából – Adatok a romániai magyar orvosok és gyógyszerészek munkásságáról*, szerk. TANKÓ Attila, PÉTER MIHÁLY, Genersich Alapítvány, Bp. – EME Orvostudományi Szakosztálya, Marosvásárhely, 1994, 99–105.
11. RÁCZ GÁBOR, PÉTER H. MÁRIA, *Történeti áttekintés a romániai magyar nyelvű gyógyszerészeti irodalomról = Genersich Antal-emlékkönyv*, 1994, 124–128.
12. PÉTER H. MÁRIA, *Erdélyi gyógyszerészeti folyóiratok a második világháború után = Genersich Antal-emlékkönyv*, 1994, 150–152.
13. PÉTER H. MÁRIA, *Romániai kisebbségi orvosok egyesületei = Genersich Antal-emlékkönyv*, 1994, 153–160.
14. PÉTER H. MÁRIA, PÉTER MIHÁLY, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület vándorgyűlései az orvostovábbképzés szolgálatában = Genersich Antal-emlékkönyv*, 1994, 161–167.
15. PÉTER H. MÁRIA, *A marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet magyar nyelvű jegyzetei = Genersich Antal-emlékkönyv*, 1994, 188–199.
16. PÉTER H. MÁRIA, *A marosvásárhelyi magyar nyelvű gyógyszerészképzés = Viharban – Tanulmányok a marosvásárhelyi felsőfokú oktatás múltjáról és jelenéről*, Marosvásárhely, Procardia, 1994, 84–89.
17. PÉTER H. MÁRIA, PÉTER MIHÁLY, *Adatok a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem tanszemélyzetének magyar nyelvű orvosi és gyógyszerészeti önálló kiadványairól*, *OrvTudErt*, 68(1995), 245–249.
18. PÉTER H. MÁRIA, *A Gyógyszerészeti Kar = A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve*, szerk. BARABÁS Béla, PÉTER MIHÁLY, PÉTER H. MÁRIA, *Magyarságkutató Könyvtára, XVIII*, Bp., Teleki László Alapítvány, 1995, 217–238.
19. PÉTER H. MÁRIA, *A marosvásárhelyi Egyetem Barátainak köre = A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve*, Bp., 1995, 241–242.
20. PÉTER MIHÁLY, PÉTER H. MÁRIA, *A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet (Egyetem) magyar anyanyelvű és magyarul is oktató román nemzetiségű tanszemélyzetének kiadványai = A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve*, Bp., 1995, 319–360.

21. HAJDÚ Árpád, PÉTER H. Mária, *Adatok Marosvásárhely gyógyszertáraitól, alakulásuktól 1949-ig*, Orvosi és Gyógyszerészeti Szemle, 42(1996/2), 141–145.
22. PÉTER H. Mária, *Vázlatos történeti áttekintés a marosvásárhelyi Gyógyszerészeti Karról = Marosvásárhelyi Egyetemi Tájékoztató*, I. kiadás, Marosvásárhely, Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetség, 1996, 39–49.
23. PÉTER H. Mária, PÉTER Mihály, *Az alkoholizmus elleni küzdelem tükröződése az erdélyi magyar nyelvű orvosi irodalomban 1845–1945 között*, OrvTudErt, 69(1996), 289–292.
24. PÉTER H. Mária, *Romániai gyógyszerészeti és gyógynövény vonatkozású folyóiratok 1990–1995 között*, Gyógyszerészet, 39(1996/1), 38–40.
25. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Adatok az erdélyi alkoholizmus elleni küzdelem ismeretéhez. Szenvedélybetegségek*, Addiktologia Hungarica, 5(1997/1), 21–27.
26. PÉTER H. Mária, *Gyógyszerészeti időszakos kiadványok Erdélyben*, Gyógyszerészet, 1997. május 16. ünnepi külön szám és Gyógyszerészet, 40(1997/7), 402–403.
27. PÉTER H. Mária, *Megemlékezés az erdélyi magyar nyelvű egyetemi gyógyszerészképzés neves tanáraitól*, OrvTudErt, 70(1997), 250–256.
28. PÉTER H. Mária, *A gyógyszerészképzés neves tanárai a 125 éve alakult kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, Gyógyszerészet, 41(1997/12), 736–740.
29. PÉTER H. Mária, *Ötvenéves a Marosvásárhelyi Gyógyszerészeti Kar*, Gyógyszerészet, 42(1998/12), 643–646.
30. PÉTER H. Mária, *Erdélyi magyar gyógyszerészdoktorok*, OrvTudErt, 71(1998), 291–297.
31. PÉTER H. Mária, *Gyógyszerészek az 1848-as szabadságharcban*, RMSZ, 1998. márc. 28–29.
32. PÉTER H. Mária, *Az erdélyi magyar gyógyszerészek szakmai egyesületei*, Gyógyszerészet, 43(1999/5), 302–305.
33. PÉTER H. Mária, *XVIII. századbeli debreceni és erdélyi gyógyszerési instrukciók egyes tételeinek időszerűsége*, Pharmagrad, 9(1999), 6–7.
34. PÉTER H. Mária, *Adatok az erdélyi magyar gyógyszerészek szakmai és érdekvédelmi egyesületeinek múltjáról*, OrvTudErt, 72(1999/3), 270–274.
35. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Erdélyben tartott vándorgyűlései*, OrvTudErt, 72(1999), 270–274.
36. PÉTER H. Mária, *A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Erdélyben tartott vándorgyűlései*, OrvTudErt, 73(2000), 484–493.
37. PÉTER H. Mária, *Adatok az erdélyi gyógyszertárak alapításának történetéhez*, Gyógyszerészet, 45(2001/1), 17–23.
38. PÉTER H. Mária, *Adatok Szilágy megye egykori gyógyszertáraitól, gyógyszerészeiről a kezdetektől a gyógyszertárak állam*, OrvTudErt, 74(2001), 381–386.
39. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Adatok Marosvásárhely egészségvédelmi és természettudományos életéből = A Maros megyei magyarság történetéből II.*, szerk. PÁL-ANTAL Sándor, Marosvásárhely, Mentor, 2001, 219–237.
40. PÉTER H. Mária, *Patika, patikárius szavaink első írásos előfordulása Erdélyben*, Gyógyszerészet, 46(2002/11), 28–29.
41. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Visszatekintés az Orvostudományi Értesítő múltjára a 75. kötet megjelenése alkalmából*, OrvTudErt, 75(2002/1), 7–12.
42. PÉTER H. Mária, *Marosvásárhely nyilvános polgári gyógyszertárai 1949-ig*, OrvTudErt, 75(2002/2–3), 220–224, 475.
43. PÉTER H. Mária, FERENTZI Mónika, *A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen 100 évvel ezelőtt végzett gyógyszerészek életútja*, OrvTudErt, 76(2003/2), 47–54.
44. PÉTER H. Mária, *A XVI–XVIII. századi, erdélyi orvosló- és fűvészkönyvek fitoterápiás vonatkozásai*, OrvTudErt, 77(2004/3), 327–337.

45. PÉTER H. Mária, *Történelmi visszatekintés az erdélyi gyógyszerészet női képviselőire*, Gyógyszerészet, 49(2005/5), 298–302.
46. PÉTER H. Mária, *XVIII–XIX. századi gyógyszerési értekezések a Teleki–Bolyai Könyvtárban*, OrvTudErt, 78(2005/2), 246–252.
47. PÉTER H. Mária, *A nők 100 évvel ezelőtti küzdelme a gyógyszerési hivatásért*, Gyógyszerészet-történet, 3(2005/4), 12–15.
48. PÉTER H. Mária, *A marosvásárhelyi Teleki–Bolyai Könyvtár remekei*, Gyógyszerésztörténet, 4(2006/3–4), 32–35.
49. PÉTER H. Mária, PÉTER Mihály, *Romániában megjelent magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészet-történeti munkák 1945–2006*, Communicationes de Historia Artis Medicinae, 196–197(2006), 205–220.
50. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának százéves tevékenysége 1906–2006*, OrvTudErt, 79(2006/4), 441–447.
51. PÉTER H. Mária, *Lencsés György „Ars Medica” című művének a gyomorbántalmak orvoslására ajánlott gyógyszerkincse*, Gyógyszerészet, 51(2007/11), 693–700.
52. PÉTER H. Mária, *Nadányi János Alexikepus c. kötetében szereplő növények gyógyászati felhasználása*, OrvTudErt, 80(2007/1), 78–81.
53. FERENTZI Mónika, PÉTER H. Mária, BARABÁS András, BARABÁS György, *Thinagl Szerafin (1880–1956), az első magyar gyógyszerész nő erdélyi évei*, OrvTudErt, 80(2007/3), 231–233.
54. PÉTER H. Mária, *Gondolatok egy régi ritka orvosságos könyvről*, Gyógyszerésztörténet, 6(2008/2), 14–19.
55. PÉTER H. Mária, *Nyulas Ferenc gyógyszerészeti ellenőrzései*, OrvTudErt, 80(2008/3), 212–217.
56. PÉTER H. Mária, *Az Ars Medica gyógyszerkincse a gyomorbántalmak orvoslására = A gyógyítás múltjából – Spielmann József-émlékkönyv*, szerk. SPIELMANN Mihály, Marosvásárhely, Mentor, 2008, 162–176.
57. PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 150 éve a tudomány szolgálatában*, Gyógyszerészet, 53(2009/10), 616–622.
58. PÉTER H. Mária, *Zey András XVIII. századi orvosságos könyve*, OrvTudErt, 81(2009/1).
59. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának tevékenységéről*, ErdMúz, 71(2009/3–4), 9–26.
60. PÉTER H. Mária, *A Péter Béla örökségét továbbvivő marosvásárhelyi Farmakognóziái Tanszék Agrimonia- és Echium-fajokkal végzett vizsgálatai és újabb kutatások eredményei = Péter Béla emlékezete*, Kolozsvár, EME, 2010, 66–81.
61. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, NAGY Előd, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályának története*, Laboratóriumi Medicina, 35(2010/1), 4–5.
62. PÉTER H. Mária, *Erdélyi gyógyszerészet ellenőrzésével kapcsolatos XVIII. századi dokumentumok*, OrvTudErt, 83(2010/1), 63–67.
63. PÉTER H. Mária, *Az 1770-es egészségügyi fősabályzatot megelőző erdélyi javaslatok gyógyszerésztárak ellenőrzésére*, Communicationea de Historia Artis Medicinae, 210–213(2010), 1–4., 61–95.
64. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Orvosok és gyógyszerészek a Romániai magyar irodalmi lexikon kötetében*, EME OrvTudErt, 83(2010/4), 267–268.
65. PÉTER H. Mária, BARABÁS Izabella, ABRÁM Tünde, *A székelyudvarhelyi Solymossy gyógyszerészek gyógyszerésztárából fennmaradt Manuális vénnyűjtemény. 1 rész: A Solymossy-gyógyszerésztár és gyógyszerészei*, Gyógyszerészet, 55(2011/4), 218–222.
66. PÉTER H. Mária, BARABÁS Izabella, ABRÁM Tünde, *A székelyudvarhelyi Solymossy-gyógyszerészek gyógyszerésztárából fennmaradt Manuális vénnyűjtemény. 2. rész: A Solymossy-gyógyszerésztárból fennmaradt Manuális bemutatása*, Gyógyszerészet, 55(2011/7), 411–421.

67. PÉTER H. Mária, *Ferencz Áron (1880–1954). Egy erdélyi gyógyszerész útkeresése a két világháború között*, Gyógyszerésztörténet, 9(2011), II, 4–8.
68. PÉTER H. Mária, *Székelyföldi neves gyógyszerészek = Székelyföldi tudományosság. Székelyföldi tudósok*, Székelyudvarhely, Székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal, 2012, 161–196.
69. PÉTER H. Mária, *Erdélyi gyógyszerész dinasztiák. I.*, OrvTudErt, 85(2012/2), 118–125.
70. PÉTER H. Mária, *Egy erdélyi gyógyszerész dinasztia sorsa a történelem viharában. A steinburgi Pildner és a Kontesveller család gyógyszerészei*, Gyógyszerésztörténet, 11(2013), I, 8–14.
71. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Marosvásárhelyi szerzők azon munkáinak jegyzéke, amelyekkel hozzájárultak Lencsés György Ars Medica című kötetének ismertetéséhez*, Magyar Orvosi Nyelv, 13(2013), II, 92–94.
72. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók X nagygyűlését 150 évvel ezelőtt Marosvásárhelyt tartották*, OrvTudErt, 87(2014/2), 139–143.
73. PÉTER H. Mária, *Kájoni János 1673-ban írt Magyar herbárium című művének bemutatása és néhány gyógynövényének értékelése mai ismereteink alapján*, OrvTudErt, 87(2014/2), 153–157.
74. PÉTER H. Mária, *A Penkert család. Gyógyszerészek, akik 140 éven át vezették családi gyógyszer-tárukat*, Gyógyszerésztörténet, 12(2014), I, 4–7.
75. PÉTER H. Mária, *Gyógynövények és javallataik Pápai Páriz Ferenc Pax Corporis c. művében*, OrvTudErt, 88(2015/2), 119–124.
76. PÉTER H. Mária, *Müller Bernád gyógyszerész élete és munkássága. Orvostörténeti Közlemények – Communicationes de Hist. Artis Medicinæ*, 230–233(2015), 107–123.
77. PÉTER H. Mária, *Semmelweis gyógyszerész rokonai Müller Bernát és Ráth Péter. I. rész. Müller Bernát*, Gyógyszerészet, 59(2015/10), 614–622.
78. PÉTER H. Mária, *Semmelweis gyógyszerész rokonai Müller Bernát és Ráth Péter. II. rész. Ráth Péter*, Gyógyszerészet, 59(2015/11), 661–665.
79. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Hasznos emlékeztető a marosvásárhelyi magyar nyelvű orvosképzés 70. évfordulója alkalmából*, Kaleidoscope, 6(2015/11), 290–302.
80. PÉTER MIHÁLY, PÉTER H. Mária, *Csögör Lajos professzor életútja, tevékenysége és emlékezete*, OrvTudErt, 88(2015/2), 71–77.
81. PÉTER H. Mária, *125 éve született Nagy Jenő marosvásárhelyi gyógyszerész, gyógyszer-tár-alapító, az első erdélyi címtár és zsebnaptár szerkesztője (1891–1980)*, OrvTudErt, 89(2016/1), 35–39.
82. PÉTER H. Mária, *A nők küzdelme a XIX. században a gyógyszerészi oklevél megszerzéséért*, OrvTudErt, 90(2017/1), 47–53.
83. PÉTER H. Mária, *Nagy Jenő (1891–1980)*, Gyógyszerésztörténet, 15(2017), I, 16–19.
84. PÉTER H. Mária, *Az első erdélyi származású okleveles gyógyszerész, Hints Vilma emlékére*, MOGYE, 2(2017/3), 12–15.
85. PÉTER H. Mária, *Afarkaslaki Hints család és a velük rokonságban levő családok gyógyszerészei*, Gyógyszerészet, 62(2018/2), 99–107.
86. PÉTER H. Mária, *Kárpáti Gizella, az első okleveles orvosnő Kolozsváron a Ferenc József Tudományegyetemen*, OrvTudErt, 91(2018/1).
87. PÉTER H. Mária, *Nők az egyetemen. Az első okleveles orvosnők és gyógyszerésznők a budapesti felsőoktatásban és a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen*, ErdMúz, 1(2018), 137–151.
88. PÉTER H. Mária, *Egy 100 évvel ezelőtti esemény, ami az erdélyi gyógyszerészképzést is érintette*, OrvTudErt, 92(2019) – megjelenés alatt.

FŐ- ÉS TÁRSSZERZŐI MINŐSÉGBEN NYOMTATÁSBAN MEGJELENT KÖTETEI

1. *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve*, szerk. BARABÁS Béla, PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, Bp., Teleki László Alapítvány, 1995 (Magyarságkutatás Könyvtára) XIII.
2. PÉTER H. Mária, *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai*, Kolozsvár, EME, 2002, 544 oldal, II. bővített kiadás: I. és II. kötet, 2013, 391+495 oldal.
3. PÉTER MIHÁLY, PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztály százéves története 1906–2006*, Kolozsvár, EME, 2006, 366 oldal.
4. PÉTER H. Mária, PÉTER Mihály, *Erdélyi szerzők magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészettörténeti munkái 1945–2015 között*, Marosvásárhely, Stúdium, 2016, 42 oldal.

NYOMTATÁSBAN MEGJELENT TANULMÁNYKÖTETEK TÁRSSZERKESZTŐJE VAGY FEJEZETEK SZERZŐJE

1. *Genersich Antal-émlékkönyv születésének 150. évfordulója alkalmából – Adatok a románia magyar orvosok és gyógyszerészek munkásságáról*, szerk. TANKÓ Attila, PÉTER Mihály, Bp., Genersich Alapítvány–EME Orvostudományi Szakosztálya, Marosvásárhely, 1994.
2. *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve*, szerk. BARABÁS Béla, PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Magyarságkutatás Könyvtára*, XVIII, Bp., Teleki László Alapítvány, 1995.
3. PÉTER H. Mária, *Az Ars Medica gyógyszerkincse a gyomorbántalmak orvoslására = A gyógyítás múltjából – Spielmann József-émlékkönyv*, Marosvásárhely, Mentor, 2008, 162–176.
4. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Szepesszombati Genersich Antal (1842–1918) = Hivatás és Tudomány. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiemelkedő személyiségei*, szerk. KOVÁCS KISS Gyöngy, Kolozsvár, EME, 2009, 149–196.
5. PÉTER H. Mária, PÉTER Mihály, *Magyar vonatkozású orvos- és gyógyszerészettörténeti kutatások Erdélyben 1945–1990 között = Fejezetek az Erdélyi Magyar Orvostudomány történetéből: Kutatások 1945–1990 között*, szerk. FESZT György, Kolozsvár, EME, 2010, 181–207.
6. PÉTER H. Mária, *Bernády György (1864–1938) mint marosvásárhelyi gyógyszerész = Teremtő életek – marosvásárhelyi személyiségek*, szerk. PÁL-ANTAL Sándor, SIMON Zsolt, Marosvásárhely, Mentor, 2011, 163–171.
7. PÉTER H. Mária, *A Péter Béla örökségét továbbvivő marosvásárhelyi Farmakognóziai Tanszék Agrimonia- és Echium-fajokkal végzett vizsgálatai és az újabb kutatások eredményei = Péter Béla emlékezete. Megemlékezés halálának 70. évfordulójára*, szerk. FARKAS Zoltán, LÁZÁR László, Kolozsvár, EME, 2010, 66–81.
8. PÉTER H. Mária: *Székelyföldi neves gyógyszerészek = Székely tudósok*, szerk. HERMANN Gusztáv, P. BUZOGÁNY Árpád, Székelyudvarhely, 2012, 161–196.
9. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos-Gyógyászerésztudományi Szakosztályának tevékenysége a tudomány szolgálatában = Pro nonagesimo. Tanulmányok Schulteisz Emil professzor 90. születésnapjára*, szerk. KAPRONCZAY Károly, KAPRONCZAY Katalin, Bp., Semmelweis, 2013, 163–173.
10. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvosi szakosztálya és a 140 évvel ezelőtt megjelent folyóirata, az Értesítő = Alexander Multifrons: Tanulmányok a 90 éves Dörnyei Sándor tiszteletére*, szerk. PERGER Péter, Bp., Argumentum–SZK, 2016 (A Magyar Könyvszemle és a MOKKA–R Egyesület füzetei 8.), 131–136.

11. PÉTER Mihály, PÉTER H. Mária, *Szepesszombati Genersich Antal életútja és tevékenysége (1842–1918) = A dr. Genersich Antal Alapítvány 25 éve. (1991–2016)*, Bp.–Beregszász, Dr. Genersich Antal Alapítvány, 2017, 30–86.

KÉPJEGYZÉK

- A Ferenc József Tudományegyetem főépülete – régi képeslap
Az egyetemi gyógyszerár régii épülete (ma már lebontva) – H. POPESCU: *Istoria farmaciei*, București, Ed. Sitech, 2010, 234.
- Különlenyomat Ferencz Áron és Dávid Lajos közleményéből – a szerző tulajdona
A gyógyszerészképzésben részt vett tanárok a FJTE Matematika–Természettudományi Karáról 1872–1919 között; A gyógyszerészképzésben részt vett tanárok a FJTE Orvosi Karáról 1872–1919 között – mindkét képsor az 1903-ban végzett gyógyszerészek tablójáról
A Szegedre telepített FJTE Almanachja az 1930–1931-es tanévből – a Szegedi Egyetem könyvtárából
- Hints Vilma gyógyszerésznő gyógyszerészképzése – a szerző tulajdona
Cseresznyés Gyula, Dávid Lajos, Schaar Alfréd, Schieszl Károly gyógyszerészdoktori értekezéseinek fedőlapjai – a szerző tulajdona
Pályadíjak eredményhirdetése; A Fabinyi Rudolf-alapítvány ösztöndíjának elnyerése – a Szegedi Tudományegyetem Levéltárának gyűjteményéből, Vajda Tamás igazgató küldeménye
ifj. Hintz György gyógyszerészdoktori értekezésének fedőlapja és a köszöntését tartalmazó lap; Nagy Jenő marosvásárhelyi gyógyszerész 1921. évi címtára és zsebnaptára – a szerző tulajdona
A Szegeden oklevelet kapott két erdélyi gyógyszerész hazatérése után nyitott gyógyszerárának címkéje – néhai dr. Grabarits István gyógyszerésztörténész gyűjteményéből

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Elsősorban külön köszönetemet fejezem ki férjemnek, dr. Péter Mihálynak, aki megértéssel és türelemmel volt irántam a könyv anyagának összeállításakor és megírásakor.

Köszönet illeti mindazokat, akik valamilyen módon hozzásegítettek e könyv megírásához, illetve megjelenéséhez:

Biró Annamária – az EME felelős kiadója, a könyv szerkesztője, illetve gyakornokai: Balla Kriszta, Kelemen Emese, Nagy Egon, Péter Izabella

András Zselyke – a szöveg nyelvi korrektora

Virág Péter – a szöveg gondos tördelője

Kapronczay Katalin – a Magyar Orvostörténelmi Társaság vezetőségének tagja

László Márton – a Maros Megyei Levéltár levéltárosa

Vajda Tamás – a Szegedi Tudományegyetem Levéltárának igazgatója

Sipos Emese – az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályának titkára

Szilágyi Tibor – az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályának jelenlegi elnöke

